

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ : ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ
ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑ : ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

ΠΜΣ : ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ : ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΩΝ
ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ

Η ΔΙΑΤΛΑΝΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΣΧΕΣΗ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ (ΤΤΙΡ) :
ΕΝΑ ΣΥΝΘΕΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Αγγρά Δήμητρα

ΑΘΗΝΑ, 2017

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ : ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ
ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑ : ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ
ΠΜΣ : ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ : ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΩΝ
ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

Γεώργιος Μπάλιας

Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Γεωγραφίας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Γεώργιος Μαυρομμάτης

Λέκτορας, Τμήμα Γεωγραφίας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Πέτρος Κατσαφάδος

Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Γεωγραφίας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

ΑΘΗΝΑ, 2017

Η Αγγρά Δήμητρα,

δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- 1) Είμαι ο κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της πρωτότυπης αυ-
τής εργασίας και από όσο γνωρίζω η εργασία μου δε συκοφαντεί πρό-
σωπα, ούτε προσβάλει τα πνευματικά δικαιώματα τρίτων.
- 2) Αποδέχομαι ότι η ΒΚΠ μπορεί, χωρίς να αλλάξει το περιεχόμενο της
εργασίας μου, να τη διαθέσει σε ηλεκτρονική μορφή μέσα από τη
ψηφιακή Βιβλιοθήκη της, να την αντιγράψει σε οποιοδήποτε μέσο
ή/και σε οποιοδήποτε μορφότυπο καθώς και να κρατά περισσότερα
από ένα αντίγραφα για λόγους συντήρησης και ασφάλειας.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον καθηγητή μου Γ. Μπάλια για την πολύτιμη καθοδήγηση του, η οποία βοήθησε σημαντικά στην ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας. Ευχαριστίες επίσης, θα ήθελα ακόμη να εκφράσω προς την οικογένεια μου για την αμέριστη συμπαράσταση και στήριξη της καθ' όλη την διάρκεια των σπουδών μου.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Σελίδα

Περίληψη	vi
Abstract	vii
Κατάλογος Εικόνων	viii
Κατάλογος Πινάκων	ix
Κατάλογος Διαγραμμάτων	x
Συντομογραφίες	xi
Εισαγωγή	xiii
 Κεφάλαιο 1 : Το Διεθνές Εμπόριο	 15
1.1. Η Θεωρία των Συγκριτικών Πλεονεκτημάτων	17
1.2. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου	19
1.3. Το Παγκόσμιο Εμπόριο 2015-2016	22
 Κεφάλαιο 2 : Η Διατλαντική Εταιρική Σχέση Εμπορίου και Επενδύσεων (TTIP).....	 25
2.1. Η Ιστορία της Συμφωνίας Εμπορίου μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ	29
2.2. Οι τρεις προκλήσεις της συνεργασίας TTIP	31
2.3. Η πολιτική σημασία του TTIP	34
 Κεφάλαιο 3 : Η Σύγκριση των Νομοθεσιών μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ	 36
3.1. Τα ρυθμιστικά συστήματα της ΕΕ και των ΗΠΑ	39
3.2. TTIP: Ρυθμιστική συνεργασία.....	42
 Κεφάλαιο 4 : Η Αρχή της Προφύλαξης στο Δίκαιο της ΕΕ	 44
4.1. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου και οι προκλήσεις του	46
4.2. Η Θέση της Αρχής της Προφύλαξης στο TTIP και τη CETA	49
4.2.1. Το TTIP ως απειλή για την εργασία και τις υπηρεσίες	51
4.2.2. Το TTIP ως απορρυθμιστικός παράγοντας του τομέα τροφίμων και γεωργίας	55
4.2.3. Το TTIP ως απορρυθμιστικός παράγοντας του τομέα περιβάλλοντος.	60
4.2.4. Το TTIP ως απορρυθμιστικός παράγοντας του Δημοσίου τομέα	72
4.2.5. Οι κίνδυνοι που ενέχει το TTIP ως προς τα προσωπικά δεδομένα και την πνευματική ιδιοκτησία	73
4.2.6. Οι κίνδυνοι που ενέχει το TTIP για την υγεία	76

	Σελίδα
Κεφάλαιο 5 : Η κατανομή των οφελών από την εφαρμογή του TTIP	81
5.1. Η στάση των κρατών - μελών της ΕΕ απέναντι στο TTIP.....	90
5.1.1. Αυστρία	92
5.1.2. Βέλγιο	93
5.1.3. Γερμανία	94
5.1.4. Ελλάδα	97
Κεφάλαιο 6 : Συμπεράσματα	102
Βιβλιογραφία	104

Στις σύγχρονες και συνεχώς μεταβαλλόμενες κοινωνίες, αναδεικνύεται ως επιτακτική ανάγκη η ολοκληρωμένη και αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων. Οι κίνδυνοι, μολονότι δεν συνιστούν ένα σύγχρονο πρόβλημα των κοινωνιών, αποτελούν πάντα, μια πολυεπίπεδη απειλή τόσο οικονομικοκοινωνική όσο και περιβαλλοντική. Ως εκ τούτου, ανακύπτουν διαρκώς σύγχρονες τάσεις με σκοπό την επίτευξη της αποτελεσματικότητας ως προς τη διαχείριση κινδύνων. Η Διατλαντική Εταιρική Σχέση Εμπορίου και Επενδύσεων ή όπως είναι ευρέως γνωστό Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP), αποτελεί μια υπό διαπραγμάτευση συνθήκη ελεύθερων συναλλαγών και επενδύσεων μεταξύ Ευρώπης και ΗΠΑ, με στόχο την τόνωση του εμπορίου μέσω της κατάργησης των όποιων δασμών υφίστανται ανάμεσα τους. Μέσω διαρροών επίσημων εγγράφων, που έχουν έρθει στο φως από την ημέρα ανακοίνωσης της συνθήκης το 2013 από τον Barack Obama, φαίνεται πως υπάρχει πρόθεση, και από τις δύο πλευρές του Ατλαντικού, να καταπατηθούν πολύτιμα κοινωνικά πρότυπα, σημαντικοί περιβαλλοντικοί και εργασιακοί κανόνες, αλλά και κανόνες που αφορούν άμεσα και έμμεσα την υγεία και την ασφάλεια του κοινωνικού συνόλου. Το γεγονός αυτό καθιστά το TTIP αντικείμενο επιστημονικής έρευνας και μελέτης τα τελευταία χρόνια, καθώς όλο και περισσότεροι άνθρωποι ανησυχούν, τόσο στην ΕΕ όσο και στις ΗΠΑ. Αντικείμενο της παρούσας μελέτης αποτελεί η Διατλαντική Εταιρική Σχέση Εμπορίου και Επενδύσεων (TTIP) λόγω των κινδύνων, τους οποίους ενδέχεται να επιφέρει τόσο στον άνθρωπο όσο και στο περιβάλλον. Σκοπός είναι να ελεγχθεί, εάν και με ποιον τρόπο είναι δυνατό να απορρυθμίσει τα έως τώρα κοινωνικά και περιβαλλοντικά ισχύοντα πρότυπα της ΕΕ. Η προσέγγιση του θέματος έχει ως αφετηρία τη δευτερογενή έρευνα, με την μελέτη βιβλιογραφιών τόσο επιστημονικών άρθρων, βιβλίων, μονογραφιών, επιστημονικών εκθέσεων νομοσχεδίων όσο και επίσημων διαδικτυακών ημερήσιων και περιοδικών τύπων. Στη συνέχεια ακολουθεί πρωτογενής ποιοτική έρευνα, με την ανάλυση συνεντεύξεων και αρχειακού υλικού. Μέσω αυτής της μελέτης, γίνεται αντιληπτό πως το TTIP -το οποίο όπως φάνηκε δεν είναι κάτι νέο, αλλά προετοιμαζόταν να κάνει την εμφάνιση του εδώ και είκοσι χρόνια περίπου- σε περίπτωση εφαρμογής του, θα επιφέρει ανατροπές στους ισχύοντες ηθικούς, κοινωνικούς και περιβαλλοντολογικούς κανόνες. Με την έναρξη της εφαρμογής του, το TTIP, θα καταστήσει τους δυο εταίρους τη μεγαλύτερη εμπορική δύναμη του πλανήτη με ποσοστό 45-48% του παγκοσμίου ΑΕΠ.

Λέξεις κλειδιά: TTIP, κίνδυνος, ΕΕ, ΗΠΑ.

In modern and constantly changing societies complete and effective management of risk seems to be imperative. Although risks don't constitute a contemporary problem of societies, they have always been a multi-level threat both socioeconomic and environmental. Therefore, modern trends which aim to managing risks successfully appear all the time. Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) is a treaty which is being negotiated regarding free trade and investments between EU and USA with view to boosting trade through abolition of existing customs duties. Through the leak of official documents that have been made public since 2013 when Barack Obama announced the treaty, it seems that both sides of the Atlantic intend to encroach on valuable social standards, significant environmental and working rules as well as rules which are directly or indirectly related to social health and safety. Because of this TTIP has been the subject matter of the scientific research over the last few years since more and more people are getting concerned both in EU and in the USA. The subject matter of this particular study is TTIP because of the risks which might it carries for people and for the environment. It aims at studying is to check if and how it is possible to deregulate the hitherto social and environmental standards in force in the EU. The approach of the subject started with the research method of secondary research with the study of bibliography of scientific articles, books monographies, explanatory statements on bills and formal web-based daily or periodic press. After that, primary qualitative analysis took place with the analysis of interviews and archival material. Thanks to this study we can easily understand that if TTIP -which seems to be nothing new but it has been getting ready to appear for twenty years now- is applied, a lot of moral, social and environmental barriers will be removed. With the beginning of implementation, TTIP will make both partners the largest trader in the world with a share of 45-48 percent of the international GNP.

Keywords: TTIP, risk, EU, USA.

Κατάλογος Εικόνων

Εικ.1: Χάρτης με τα ρυπογόνα έργα των ΗΠΑ υπό το πλαίσιο του TTIP ή του TPP	σ.63.
Εικ.2: Δήμοι των κρατών-μελών της ΕΕ όπου αντιστέκονται στο TTIP και τη CETA, επιθυμώντας την άμεση κατάλυση τους	σ.91.

Πίν.1: Παράδειγμα κόστους παραγωγής από τον Ricardo σε μονάδες εργασίας ανά μονάδα προϊόντος	σ.18.
Πιν.1.1: Πίνακας εναλλακτικού κόστους ή κόστους ευκαιρίας(σε μονάδες προϊόντος) από τα δεδομένα του Πίνακα 1	σ.19.
Πιν.2: Παράθεση ορισμένων κρατών-μελών του ΠΟΕ με την ακριβή ημερομηνία ένταξής τους	σ.21.
Πιν.3: Οι 100 κορυφαίες επιχειρήσεις ορυκτών καυσίμων που είναι αρμόδιες για τις προκλήσεις στην κλιματική προστασία	σ.65.
Πιν.4: Αποτελέσματα ψηφοφορίας, στο ερώτημα που τέθηκε για να εισαχθεί η CETA στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για νομικό έλεγχο	σ.100.
Πιν.4.1: Αποτελέσματα ψηφοφορίας Ελλήνων Ευρωβουλευτών, στο ερώτημα που τέθηκε για να εισαχθεί η CETA στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για νομικό έλεγχο	σ.100.

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διαγρ.1: Όγκος των εισαγωγών και των εξαγωγών 2012-2015	σ.24.
Διαγρ.2: Εμπόδια των ΜΜΕ της ΕΕ που δεν έχουν ακόμη εξάγει προς τις ΗΠΑ.....	σ.87.
Διαγρ.2.1: Εμπόδια των ΜΜΕ των ΗΠΑ που δεν έχουν ακόμη εξάγει προς την ΕΕ	σ.88.
Διαγρ.2.2: Εμπόδια των ΜΜΕ της ΕΕ που ήδη εξάγουν προς τις ΗΠΑ	σ.88.
Διαγρ.2.3: Εμπόδια των ΜΜΕ των ΗΠΑ που ήδη εξάγουν προς την ΕΕ	σ.89.

A/A	ΑΡΤΙΚΟΛΕΞΑ - ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	
1	ACTA	Anti-Counterfeiting Trade Agreement
2	APEC	Asia-Pacific Economic Cooperation
3	CETA	Comprehensive Economic and Trade Agreement
4	COAG	Committee on Agriculture
5	EPA	Environmental Protection Agency
6	EU	European Union
7	FAO	Food and Agriculture Organization
8	GATT	General Agreement on Tariffs and Trade
9	GNP	Gross National Product
10	IATP	Institute for Agriculture and Trade Policy
11	ISDS	Investor-State Dispute Settlement
12	NATO	North Atlantic Treaty Organization
13	RCEP	East-Asian Comprehensive Economic Partnership
14	SPS Agreement	Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures
15	TABC	Transatlantic Business Council
16	TABD	Transatlantic Business Dialogue
17	TBT-Agreement	Agreement on Technical Barriers to Trade
18	TISA	Trade in Services Agreement
19	TPP	Trans-Pacific Partnership
20	TSCA	Toxic Substances Control Act
21	TTIP	Transatlantic Trade and Investment Partnership
22	UGT	Unión General de Trabajadores

23	UPA	Unión de Pequeños Agricultores
24	USA	United States of America
25	USDA	United States Department Of Agriculture
26	WHO	World Health Organization
27	WTI	World Trade Institute
29	ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
30	ΑΝΕΛ	Ανεξάρτητοι Έλληνες
31	ΓΤ	Γενετικά Τροποποιημένοι
32	ΓΤΟ	Γενετικά Τροποποιημένοι Οργανισμοί
33	ΔΕΕ	Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
34	ΔΝΤ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
35	ΔΟΕ	Διεθνής Οργανισμός Εμπορίου
36	ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
37	ΕΣΥ	Εθνικά Συστήματα Υγείας
38	ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
39	ΚΚΕ	Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας
40	ΛΑΕ	Λαϊκή Ενότητα
41	ΜΚΟ	Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις
42	ΜΜΕ	Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις
43	ΝΔ	Νέα Δημοκρατία
44	ΠΑΣΟΚ	Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα
45	ΠΟΕ	Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου
46	ΣΕΣ	Συμφωνίες Ελεύθερων Συναλλαγών
47	ΣΛΕΕ	Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
48	ΣΥΡΙΖΑ	Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς

Ένα από τα σημαντικότερα θέματα που απασχολούν την ΕΕ είναι η Διατλαντική Εταιρική Σχέση Εμπορίου και Επενδύσεων (ΤΤΙΡ), η οποία παίζει καίριο ρόλο στην ευρωπαϊκή πολιτική σκηνή. Αυτό συμβαίνει διότι η ως άνω εταιρική σχέση, όπως και οποιαδήποτε άλλη εμπορική συμφωνία, επιφέρουν σημαντικές αλλαγές στο εμπόριο όπως είναι η μείωση των όποιων δασμολογικών φραγμών μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών, φιλοδοξώντας, η κατάργησή τους να επιφέρει ομογενοποίηση στα ευρωπαϊκά και αμερικανικά πρότυπα.

Υποστηρίζεται ότι με την κατάργηση των όποιων δασμολογικών φραγμών, το ΤΤΙΡ θα επιφέρει σημαντικά οικονομικά οφέλη για εκατομμύρια καταναλωτές. Από την άλλη πλευρά, ορισμένοι ειδικοί στον συγκεκριμένο τομέα, εκφράζουν τις ανησυχίες τους, για την μείωση πολλών ευρωπαϊκών προτύπων, τα οποία είναι υψηλότερου επιπέδου από εκείνα των αντίστοιχων Αμερικανικών. Μέσω του ΤΤΙΡ, αναμένεται να επηρεαστούν αρκετοί τομείς, αγγίζοντας ευαίσθητα θέματα όπως είναι το εργατικό δίκαιο, οι Γενετικά Τροποποιημένοι Οργανισμοί, οι διατροφικές συνήθειες, τα φυτοφάρμακα κ.α., στα οποία η Ευρώπη έχει θεσπίσει αυστηρούς κανόνες, ώστε να διασφαλίζεται η προστασία της υγείας των ανθρώπων, των ζώων και των φυτών (Nichols, 2016).

Όπως είναι γνωστό, παραδοσιακά οι εμπορικές συμφωνίες αφορούν σε δασμούς και προϊόντα. Οι εμπορικές συμφωνίες «νέας γενιάς» διευρύνουν το πεδίο τους σε τέτοιο βαθμό ώστε να αφορούν την ίδια τη δημοκρατία. Για παράδειγμα, μεταξύ των ΗΠΑ και της ΕΕ οι δασμοί ουσιαστικά δεν υφίστανται. Όταν λένε, λοιπόν, ότι στόχος είναι αρθρούν τα εμπόδια στο εμπόριο, αναφέρονται στα κεκτημένα των τελευταίων εκατό χρόνων σε επίπεδο υγείας, περιβαλλοντικής προστασίας, ασφάλειας, εργασίας, προστασίας των προσωπικών δεδομένων και κάθε άλλου τομέα της κοινωνικής και οικονομικής ζωής. Πρόκειται για μια ευδιάκριτη αλλαγή του περιεχομένου της έννοιας του «εμποδίου» (Κοτσακά, 2016).

Η παρούσα εργασία έχει ως σκοπό να εξεταστεί το ερώτημα κατά πόσο η συγκεκριμένη συνθήκη, σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, δύναται να δημιουργήσει περιθώρια κέρδους και όχι ζημίας στην Ευρώπη; Ποια η στάση των κρατών-μελών της ΕΕ απέναντι στη συνθήκη; Πως δύναται να εφαρμοστεί η συγκεκριμένη συνθήκη χωρίς να καταλύσει βασικές θεμελιώδεις αρχές της ΕΕ; Ποιοι επωφελούνται από αυτή; Και ποιοι είναι οι ενεχόμενοι κίνδυνοι σε περίπτωση εφαρμογής της;

Η παρούσα μελέτη διαρθρώνεται σε έξι κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο, ασχολείται με την ευρύτερη έννοια του Διεθνούς Εμπορίου, την εξέλιξη του με την πάροδο των ετών και πως κατέληξε να κυμαίνεται κατά τα δύο τελευταία έτη. Στο δεύτερο κεφάλαιο μελετάται η έννοια του TTIP, και συγκεκριμένα αναλύεται τι είναι το TTIP, ποιες είναι οι προκλήσεις του και ποια η πολιτική του σημασία. Ακολουθεί το τρίτο κεφάλαιο, στο οποίο επιχειρείται μια σύγκριση των νομοθεσιών των δύο εταίρων αναλύοντας ειδικότερα τη ρυθμιστική συνεργασία, όπου αυτή επιβάλλεται. Στο τέταρτο κεφάλαιο, επιχειρούμε μια προσέγγιση της Αρχής της Προφύλαξης όπως αυτή περιλαμβάνεται στο Δίκαιο της ΕΕ. Ακολούθως επιχειρούμε μια ανάλυση της σχέσης του ΠΟΕ με τις συνθήκες ελεύθερου εμπορίου με ειδικότερη έμφαση στις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις στον τομέα τροφίμων και γεωργίας, τα εργασιακά δικαιώματα και τις υπηρεσίες, το περιβάλλον και την υγεία, αλλά και τα προσωπικά δεδομένα και την πνευματική ιδιοκτησία. Στο πέμπτο κεφάλαιο, περιγράφεται ο τρόπος λειτουργίας του TTIP και η κατανομή των οφελών, όπως επίσης και η στάση την οποία έχουν υιοθετήσει τα κράτη-μέλη της ΕΕ απέναντι στην εν λόγω συμφωνία. Τέλος, η εργασία ολοκληρώνεται με την παράθεση ορισμένων συμπερασμάτων και επιχειρείται μια απάντηση στα ερωτήματα που τέθηκαν.

Ο όρος εμπόριο χρησιμοποιείται για συναλλαγές που περιλαμβάνουν πολλαπλά μέρη μεταξύ εθελοντικών διαπραγματεύσεων και ανταλλαγής αγαθών και υπηρεσιών ενός ατόμου με τα επιθυμητά αγαθά και τις υπηρεσίες ενός άλλου. Η έλευση του χρήματος ως μέσω ανταλλαγής έχει επιτρέψει να διεξάγεται αποτελεσματικότερα και απλούστερα σε σύγκριση με παλαιότερες μορφές εμπορίου, όπως το παζάρι, όπου οι συναλλαγές των αγαθών και των υπηρεσιών γινόταν χωρίς τη χρήση χρημάτων. Με την πάροδο του χρόνου το εμπόριο έχει εξελιχθεί· ωστόσο, τα βασικά του στοιχεία έχουν παραμείνει αναλλοίωτα καθώς το εμπόριο συνεχίζει να περιλαμβάνει τη μεταβίβαση της κυριότητας των αγαθών από το ένα άτομο στο άλλο (Davidson and Nijhout, 2015). Οι συναλλαγές αυτές όταν διεξάγονται μεταξύ χωρών δημιουργούν τις Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις και το εμπόριο μετατρέπεται αυτομάτως σε Διεθνές Εμπόριο. Το Διεθνές Εμπόριο λέγεται και Παγκόσμιο και με τους συγκεκριμένους όρους εννοείται το σύνολο του εξωτερικού εμπορίου όλων των χωρών του κόσμου κατά τη διάρκεια μιας χρονικής, συνήθως ετήσιας, περιόδου (Τοψίδης και Φιλίππου, 2007).

Σύμφωνα με τον Adam Smith (1776), για τις κοινωνίες, οι οικονομίες της ελεύθερης αγοράς είναι πιο παραγωγικές και επωφελείς και τα έθνη είναι δυνατό να επωφεληθούν μόνο το ένα από το άλλο, μόνο και εφόσον ασκείται το ελεύθερο εμπόριο. Σύμφωνα με τον Smith, μια χώρα είναι δυνατό να παράγει αγαθά και υπηρεσίες με χαμηλότερο κόστος ανά μονάδα σε σχέση με το κόστος που τα παράγει μια άλλη χώρα. Ο David Ricardo (1817), αναφέρει πως δύο χώρες είναι δυνατό να επωφεληθούν από το εμπόριο εάν, σε περίπτωση απουσίας του εμπορίου, έχουν διαφορετικές σχετικές δαπάνες για την παραγωγή ίδιων αγαθών και υπηρεσιών. Ο Ricardo απεικόνισε τη σημασία του συγκριτικού πλεονεκτήματος σε ένα παράδειγμα το οποίο αφορούσε το εμπόριο υφασμάτων και κρασιού μεταξύ Αγγλίας και Πορτογαλίας με σκοπό να περιγράψει πως τα επίπεδα παραγωγικότητας υπαγορεύουν τα πρότυπα των εμπορικών συναλλαγών.

Κάθε χώρα είναι εφικτό να κερδίσει από το εμπόριο και αυτό συμβαίνει καθώς το διεθνές εμπόριο επιτρέπει στις οικονομίες να χρησιμοποιούν τους πόρους τους αποτελεσματικότερα. Η κάθε χώρα έχει τους δικούς της φυσικούς πόρους και ως εκ τούτου ορισμένες είναι δυνατό να παράγουν τα ίδια προϊόντα αποτελεσματικότερα και να τα διαθέτουν στην αγορά σε δελεαστικότερες, για τον καταναλωτή, τιμές συγκριτικά με άλλες χώρες. Όπως γίνεται αντιληπτό το εμπόριο καθορίζει την δομή των εισαγωγών και των εξαγωγών όλων των χωρών. Συμπερασματικά, βλέπουμε πως ό,τι υπάρχει οφείλεται στο ελεύθερο εμπόριο, όπως είναι για παράδειγμα η εξειδίκευση των δεξιοτήτων και του καταμερισμού της εργασίας. Ωστόσο, δεδομένου ότι τα επίπεδα παραγωγικότητας δεν παραμένουν σταθερά αλλά επηρεάζονται από μια διαδικασία μάθησης που έχει ως βάση την εμπειρία, δεν θα πρέπει να παραμεληθούν οι δυναμικές επιδράσεις της εξειδίκευσης στο συγκριτικό πλεονέκτημα για το οποίο θα μιλήσουμε παρακάτω.

Το Διεθνές Εμπόριο, λοιπόν, είναι το σύνολο των ενεργειών με τις οποίες επιτυγχάνεται η διακίνηση και η κυκλοφορία αγαθών και υπηρεσιών μεταξύ των χωρών. Αυτή η ανάγκη εμφανίστηκε σε μία εποχή όπου δεν υπήρχαν έθνη και το Διεθνές Εμπόριο σήμαινε διαπραγματεύσεις σε μεγάλες αποστάσεις. Αυτές οι συναλλαγές ανάγονται πιθανότατα στους προϊστορικούς χρόνους, όταν ακόμα τα αγαθά και οι υπηρεσίες ανταλλάσσονταν πριν την έναρξη του πολιτισμού. Μια γυαλισμένη πέτρα, στολίδια από κεχριμπάρι, χαλκό ή μπρούτζο χρησιμοποιούνταν ως συνάλλαγμα κατά την νεολιθική εποχή γύρω στο 9500 π.Χ. (Davidson and Nijhout, 2015).

Αργότερα, το Διεθνές Εμπόριο το συναντάμε στις πρώτες οργανωμένες κοινωνίες και συγκεκριμένα στους Αρχαίους Φοίνικες οι οποίοι είχαν ιδρύσει εμπορικούς σταθμούς σε διάφορα μέρη της Μεσογείου και του Εύξεινου Πόντου ακμάζοντας στη συνέχεια στη Μεσοποταμία, την Παλαιστίνη και την Αίγυπτο. Μετά τους Φοίνικες τα ινία του Διεθνούς Εμπορίου φαίνεται πως ανέλαβαν οι Αρχαίοι Έλληνες οι οποίοι είχαν ιδρύσει αποικίες στην Ιωνία, τον Ελλήσποντο, τον Εύξεινο Πόντο και την Νότια Ιταλία. Με την παρακμή ης Αρχαίας Ελλάδας το εμπόριο πέρασε στους Καρχηδόνες και έπειτα

στους Ρωμαίους. Κατά τη διάρκεια των πρώτων αιώνων της Βυζαντινής αυτοκρατορίας το εμπόριο διένυσε μία περίοδο παρακμής και αυτό συνέβη καθώς είχε περάσει υπό τον έλεγχο του κράτους και διεξαγόταν από κρατικούς υπαλλήλους. Κατά την τελευταία περίοδο, όμως, του Μεσαίωνα το εμπόριο γνώρισε τεράστια ανάπτυξη η οποία συνοδεύτηκε από αρκετά σημαντικές εξερευνήσεις, όπου έφεραν στο φως νέα εδάφη με πληθώρα πλουτοπαραγωγικούς πόρους (Γιοβάνης, 1995). Κατά τα τέλη του 19^{ου} αιώνα και στις αρχές του 20^{ου}, η οικονομική δραστηριότητα υπήρξε ιδιαίτερα διεθνοποιημένη και η παγκόσμια οικονομία χαρακτηρίστηκε από ιδιαίτερη ενσωμάτωση κυρίως, κατά την περίοδο πριν από τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Σύμφωνα με τους O'Rourke και Williamson (1999) το 1914 η παγκόσμια οικονομία παρουσίαζε χαρακτηριστικά έντονης παγκοσμιοποίησης ακόμη και με σημερινά κριτήρια, ενώ μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου ξεκίνησαν οι προσπάθειες για την άρση των περιορισμών στο Διεθνές Εμπόριο και της ανάκαμψης της διεθνούς οικονομικής δραστηριότητας. Μέχρι τα τέλη του 20^{ου} αιώνα η αντίληψη του Διεθνούς Εμπορίου υπήρξε κυρίως εθνοκεντρική παρά τις διαρθρωτικές μεταβολές που επήλθαν από τις πολυεθνικές εταιρίες κατά τη δεκαετία του 1960, ενώ κατά τη δεκαετία του 1990 γεννήθηκαν στους ανθρώπους νέα ερωτήματα τα οποία αφορούσαν την εθνοκεντρική θεώρηση του Διεθνούς Εμπορίου (Αλμπάνης, 1998).

Η Θεωρία των Συγκριτικών Πλεονεκτημάτων

1.1.

Ο David Ricardo (1817), επηρεαζόμενος από την βασική σκέψη του Smith ότι κάθε χώρα πρέπει να εξειδικεύεται στην παραγωγή των αγαθών για τα οποία έχει φυσικά ή τεχνικά πλεονεκτήματα ανέπτυξε το θεωρητικό του μοντέλο για τα οφέλη δύο χωρών από το εμπόριο. Ως θεωρία του διεθνούς εμπορίου, λογίζεται λοιπόν, η θεωρία των συγκριτικών πλεονεκτημάτων. Όπως αναφέραμε στην προηγούμενη ενότητα αυτού το κεφαλαίου, σύμφωνα με αυτή τη θεωρία κάθε χώρα εξειδικεύεται στην παραγωγή στην

οποία διαθέτει συγκριτικό πλεονέκτημα, το οποίο καθορίζεται από την παραγωγικότητα της εργασίας. Η εξειδίκευσή στην παραγωγή δικαιολογείται ακόμη κι αν δεν υπάρχει απόλυτο, αλλά μόνο συγκριτικό πλεονέκτημα. Ο Ricardo στήριξε αυτή του την θεωρία σε επτά υποθέσεις:

- α. Υπάρχει ένας μόνο συντελεστής παραγωγής : η εργασία, και η αξία των αγαθών καθορίζεται από την ποσότητα εργασίας που αυτά περιέχουν.
- β. Η εργασία είναι ομοιογενής (της ίδιας ποιότητας) σε όλες τις παραγωγικές διαδικασίες.
- γ. Η ποσότητα εργασίας σε κάθε χώρα είναι δεδομένη και σταθερή.
- δ. Το κόστος παραγωγής είναι σταθερό.
- ε. Στο εσωτερικό όλων των χωρών υπάρχει απόλυτη ευχέρεια μετακίνησης του συντελεστή εργασίας, ενώ δεν μετακινείται από χώρα σε χώρα. Η μετακίνηση της εργασίας από τη μια παραγωγική διαδικασία σε μια άλλη -όπως και από τη μια περιοχή μιας χώρας σε μια άλλη της ίδιας χώρας- γίνεται χωρίς κόστος.
- στ. Οι τιμές των αγαθών διαμορφώνονται σύμφωνα με τις δαπάνες που έχουν γίνει για την παραγωγή τους, υπάρχει καθεστώς τέλει ανταγωνισμού.
- ζ. Οι συναρτήσεις παραγωγής ενός προϊόντος μεταξύ των χωρών είναι διαφορετικές.

Στηριζόμενος στις επτά αυτές υποθέσεις ο Ricardo χρησιμοποίησε ως παράδειγμα δύο χώρες, την Αγγλία και την Πορτογαλία, και δύο προϊόντα όπου παρήγαγαν και οι δύο, το κρασί και το ύφασμα. Εν συνεχεία υπέθεσε πως η Πορτογαλία ήταν παραγωγικότερη στην παραγωγή υφάσματος και κρασιού όπως φαίνεται και στο Πίνακα 1 που παρατίθεται παρακάτω.

	1 μονάδα κρασιού	1 μονάδα υφάσματος
Πορτογαλία	70	80
Αγγλία	140	120

Πίνακας 1 : Παράδειγμα κόστους παραγωγής από τον Ricardo σε μονάδες εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, πηγή : Τσουνης (2015).

Όπως παρατηρείται η Πορτογαλία έχει το απόλυτο πλεονέκτημα κόστους παραγωγής και στα δύο προϊόντα. Για να καταφέρουμε να δούμε τα κέρδη των δύο αυτών χωρών θα πρέπει να εισαχθεί εδώ η έννοια του κόστους ευκαιρίας. Κόστος ευκαιρίας είναι η ποσότητα άλλων αγαθών που πρέπει να εγκαταλειφθούν για να παραχθεί μία επιπλέον μονάδα αυτού του αγαθού. Τα κόστη ευκαιρίας στο παραπάνω παράδειγμα με το κρασί και το ύφασμα είναι :

	Κρασί	Ύφασμα
Πορτογαλία	$70/80 = 7/8$	$80/70 = 8/7$
Αγγλία	$140/120 = 7/6$	$120/140 = 6/7$

Πίνακας 1.1. : Πίνακας εναλλακτικού κόστους ή κόστους ευκαιρίας (σε μονάδες προϊόντος) από τα δεδομένα του Πίνακα 1, πηγή : Τσουνής (2015).

Αντιλαμβανόμαστε επομένως, πως μια χώρα έχει συγκριτικό πλεονέκτημα εάν το κόστος παραγωγής ενός αγαθού είναι χαμηλότερο σε αυτή απ' ότι σε μία άλλη χώρα. Στο παράδειγμα που χρησιμοποιήση ο Ricardo η Πορτογαλία έχει χαμηλότερο κόστος ευκαιρίας από την Αγγλία στην παραγωγή κρασιού, ενώ η Αγγλία έχει το χαμηλότερο κόστος ευκαιρίας στην παραγωγή υφάσματος. Επομένως η Αγγλία έχει συγκριτικό πλεονέκτημα στην παραγωγή υφάσματος, ενώ η Πορτογαλία έχει συγκριτικό πλεονέκτημα στην παραγωγή κρασιού. Και οι δύο χώρες θα κερδίσουν από το εμπόριο ανεξάρτητα από το γεγονός ότι μία από τις δύο χώρες μπορεί να έχει απόλυτο πλεονέκτημα και στην παραγωγή και των δύο αγαθών (Τσουνής, 2015).

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου

1.2.

Κατά τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα, τα εμπορικά θέματα ώθησαν τις χώρες να συμμετάσχουν σε ολοένα και πιο πολύπλοκες αλληλεπιδράσεις, με αποτέλεσμα να δη-

μιουργηθεί η ανάγκη για μια πλατφόρμα που να διευκολύνει και να ρυθμίζει τις εμπορικές σχέσεις (Mendonça 2016). Μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο το 1947, 23 χώρες συμφώνησαν στη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (General Agreement on Tariffs and Trade, GATT) για τη διασφάλιση του ελεύθερου εμπορίου η οποία αποτελούσε ένα από τα τρία πολυεθνικά όργανα, ο στόχος των οποίων ήταν να ρυθμίσουν βάσει κανονισμών τη διεθνή οικονομία και να εμποδίσουν την αναβίωση των καταστροφικών προστατευτικών πολιτικών της δεκαετίας του '30 (Νουλοπούλου, 2000). Η GATT όχι μόνο προσέφερε ένα φόρουμ συζήτησης, το οποίο επέτρεψε μια πολυμερή προσέγγιση του εμπορίου, αλλά καθιέρωσε επίσης ένα σύστημα διεθνώς αναγνωρισμένων κανόνων για το εμπόριο. Η βασική ιδέα ήταν η δημιουργία ισότιμων όρων ανταγωνισμού για όλα τα μέλη, μέσω «ουσιαστικής μείωσης των δασμών και άλλων φραγμών στο εμπόριο και εξάλειψης της διακριτικής μεταχείρισης στο διεθνές εμπόριο» (Mendonça 2016).

Κατά το πρώτο στάδιο η GATT αποτελούσε μέρος ενός νέου ειδικευμένου οργάνου των Ηνωμένων Εθνών, του Διεθνούς Οργανισμού Εμπορίου (ΔΟΕ). Ο οργανισμός αυτός είχε ως στόχο ένα αρκετά φιλόδοξο σχέδιο το οποίο περιελάμβανε όχι μόνο το εμπόριο αλλά και την απασχόληση, τις διεθνείς επενδύσεις και τις υπηρεσίες. Το σχέδιο αυτό δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ και η ιδέα του ΔΟΕ εγκαταλείφθηκε έχοντας ως αποτέλεσμα η GATT να αποτελέσει τον μόνο πολυεθνικό οργανισμό ο οποίος ρύθμιζε το Διεθνές Εμπόριο (Νουλοπούλου, 2000). Καθώς λοιπόν το Διεθνές Εμπόριο επεκτάθηκε πέρα από την ανταλλαγή αγαθών, περίπου πενήντα χρόνια αργότερα από την δημιουργία της, το 1995, ιδρύθηκε ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ) με έδρα την Γενεύη, αντικαθιστώντας επίσημα την GATT.

Μέχρι σήμερα ο ΠΟΕ είναι ένας οργανισμός ο οποίος προσφέρει στις κυβερνήσεις όλων των χωρών ένα σταθερό σύστημα, ώστε να επιτυγχάνουν τους στόχους τους στο εμπόριο με την εποπτεία και την απελευθέρωση του παγκόσμιου εμπορίου, λειτουργώντας κυρίως ως μία πλατφόρμα διαπραγμάτευσης και επίλυσης διαφορών, παρέχοντας βοήθεια για την ανάπτυξη των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών και χωρών με χαμηλότερο εισόδημα, προσαρμόζοντας τις στις πολιτικές και τους κανονισμούς του. Ο ΠΟΕ συνεργάζεται στενά με τις δύο άλλες συνιστώσες του συστήματος του «Bretton

Woods», το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και την Παγκόσμια Τράπεζα (Davidson and Nijhout, 2015). Όπως είναι φανερό διαθέτει την ίδια νομική υπόσταση με το ΔΝΤ και τη Διεθνή Τράπεζα, ενώ το δυναμικό των χωρών μελών που το αποτελούν υπερβαίνει τις 128 χώρες, που υπέγραψαν τη GATT. Εκτός όλων των άλλων ο ΠΟΕ είναι ένας οργανισμός ο οποίος καλύπτει το εμπόριο αγαθών, υπηρεσιών, ιδεών και πνευματικής ιδιοκτησίας, διαθέτοντας ετήσιο προϋπολογισμό 80 εκατομμυρίων δολαρίων (Τοψίδης και Φιλίππου, 2007).

Πλέον οι περισσότερες χώρες της Γης είναι μέλη του ΠΟΕ, ο οποίος αποτελεί τον μόνο διεθνή οργανισμό που ελέγχει το εμπόριο αγαθών, υπηρεσιών και δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας μεταξύ των χωρών. Σύμφωνα με στοιχεία από την επίσημη ιστοσελίδα του ΠΟΕ (www.wto.org), στις 29 Ιουλίου 2016, τα κράτη μέλη του ΠΟΕ έφτασαν τα 164. Όσο περισσότερα κράτη-μέλη υπάρχουν, τόσο αποτελεσματικότεροι θα είναι οι κανόνες του ΠΟΕ. Γι' αυτό ακριβώς τον λόγο η ΕΕ ενθάρρυνε ενεργά την προσχώρηση της Κίνας και της Ρωσίας στον ΠΟΕ. Παρακάτω παρατίθεται ο Πίνακας 2, με ορισμένες χώρες - μέλη του ΠΟΕ και την ημερομηνία ένταξης τους.

Χώρα	Ημερομηνία ένταξης στον ΠΟΕ	Ημερομηνία ένταξης στην GATT
Αλβανία	8 Σεπτεμβρίου 2000	-
Αρμενία	5 Φεβρουαρίου 2003	-
Αφγανιστάν	29 Ιουλίου 2016	-
Βέλγιο	1 Ιανουαρίου 1995	1 Ιανουαρίου 1948
Βουλγαρία	1 Δεκεμβρίου 1996	-
Βραζιλία	1 Ιανουαρίου 1995	30 Ιουλίου 1948
Γαλλία	1 Ιανουαρίου 1995	1 Ιανουαρίου 1948
Γερμανία	1 Ιανουαρίου 1995	1 Οκτωβρίου 1951
Ελλάδα	1 Ιανουαρίου 1995	1 Μαρτίου 1950
Εσθονία	13 Νοεμβρίου 1999	-
Ιταλία	1 Ιανουαρίου 1995	30 Μαΐου 1950
Καναδάς	1 Ιανουαρίου 1995	1 Ιανουαρίου 1948
Κίνα	11 Δεκεμβρίου 2001	-
Μπαγκλαντές	1 Ιανουαρίου 1995	16 Δεκεμβρίου 1972
Ρωσία	22 Αυγούστου 2012	-
Τανζανία	1 Ιανουαρίου 1995	9 Δεκεμβρίου 1961

Πίνακας 2 : Παράθεση ορισμένων κρατών-μελών του ΠΟΕ με την ακριβή ημερομηνία ένταξης τους, πηγή : www.wto.org

Η ΕΕ είναι ενεργό μέλος του ΠΟΕ. Το έργο που παρέχει στο πλαίσιο του ΠΟΕ αποσκοπεί κυρίως στο άνοιγμα των αγορών και των υπηρεσιών αλλά και στην απελευθέρωση των επενδύσεων σύμφωνα με σαφείς κανόνες και χρονοδιαγράμματα όπου είναι εφικτό να εφαρμόσουν όλες οι χώρες. Επιπρόσθετα στοχεύει στη δημιουργία ενός ανοιχτότερου, υπευθυνότερου και αποτελεσματικότερου ΠΟΕ, με την καθιέρωση συζητήσεων με άλλες ομάδες και οργανισμούς, επιδιώκοντας την συμμετοχή των αναπτυσσόμενων χωρών στη σταδιακή λήψη αποφάσεων του, κάτι που θα τις βοηθήσει να ενσωματωθούν στην παγκόσμια οικονομία. (Νουλοπούλου, 2000).

Το Παγκόσμιο Εμπόριο 2015-2016

1.3.

Κατά την περίοδο του 2015, ο όγκος του παγκόσμιου εμπορίου συνέχισε να αυξάνεται καταγράφοντας αύξηση 2,7%. Η ανάπτυξη αυτή του εμπορίου ήταν σχεδόν ανάλογη του παγκοσμίου ΑΕΠ όπου ήταν 2,4 %. Παρά ταύτα, η τρέχουσα αξία του δολαρίου των παγκόσμιων εξαγωγών εμπορευμάτων μειώθηκε κατά 14% και ακριβέστερα μειώθηκε κατά 16,0 τρισεκατομμύρια δολάρια καθώς οι εξαγωγές μειώθηκαν κατά 15%. Η αξία του δολαρίου στις παγκόσμιες εξαγωγές μειώθηκε επίσης κατά 6% αν και η μείωση αυτή δεν ήταν τόσο σοβαρή για τα εμπορεύματα. Όπως αναφέρεται στον ΠΟΕ (2016) κατά το πρώτο εξάμηνο του 2015, οι εμπορικές συναλλαγές, εξαιτίας αυτού του γεγονότος, υπέστησαν μια απότομη επιβράδυνση πλήττοντας έτσι όλες τις περιφέρειες σε διάφορους βαθμούς ιδιαίτερα κατά τους μήνες Απρίλιος-Ιούνιος. Το δολάριο ανατιμήθηκε κατά μέσω όρο 13% έναντι των νομισμάτων των εμπορικών εταίρων των ΗΠΑ το 2015.

Εντός του 2015, ο όγκος του παγκόσμιου εμπορίου παρουσίασε ασυνήθιστα μεγάλες διακυμάνσεις, πριν ανακάμψει κατά το δεύτερο εξάμηνο του έτους. Αυτή η αδυναμία οφειλόταν σε διάφορους παράγοντες συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής επιβράδυνσης της Κίνας, της ύφεσης της Βραζιλίας, της πτώσης της τιμής του πετρελαίου,

της αστάθειας των συναλλαγματικών ισοτήτων κ.α.. Εν συνεχεία η συζήτηση για εισαγωγές επιβραδύνθηκε στην Ασία ενώ ενισχύθηκε στην ΕΕ και στις ΗΠΑ. Αναλυτικότερα, από το 2015 η συμβολή της Ευρώπης ήταν και πάλι σε αρκετά μεγάλο βαθμό θετική καθώς αντιπροσώπευε 1,5 εκατοστιαία μονάδα στην αύξηση του παγκόσμιου όγκου εισαγωγών για το έτος ή το 64% της αύξησης του παγκόσμιου εμπορίου. Κατά τα έτη 2014 – 2015, η ΕΕ παρουσίασε μια σταδιακή ανάκαμψη του εμπορίου καθώς η αρνητική επίδραση από την Ευρωπαϊκή κρίση, εξαιτίας του δημοσίου χρέους, άρχισε να φθίνει, ενώ η Βόρεια Αμερική με την σειρά της έκανε μια θετική συμβολή στην αύξηση των εισαγωγών ανά τον κόσμο. Κατεγράφησαν όμως και αρνητικές συμβολές για διάφορες χώρες όπως για την Νότια και την Κεντρική Αμερική, την Αφρική, την Μέση Ανατολή κ.α..

Το 2015, η συνεισφορά της Βόρειας Αμερικής στην αύξηση του όγκου των εξαγωγών ήταν κοντά στο μηδέν, καθώς η ζήτηση για τα προϊόντα των ΗΠΑ μειώθηκε στον Καναδά, την Ασία και τη Νότια και Κεντρική Αμερική. Η Νότια και η Κεντρική Αμερική με τη σειρά τους έκαναν μια μικρή θετική συμβολή στην αύξηση του όγκου των εξαγωγών το 2015. Όλες οι γεωγραφικές περιοχές επλήγησαν, σε διαφορετικό βαθμό, από την επιβράδυνση του εμπορίου και αυτό μπορούμε να το δούμε παρακάτω, όπως παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 1. Οι εισαγωγές, εν συνεχεία μειώθηκαν λόγω των μειωμένων εσόδων από τις εξαγωγές χωρίς να παρουσιάζεται κάποια ιδιαίτερη ανάκαμψη κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2015, εν αντιθέσει με τις βιομηχανοποιημένες περιοχές (Ευρώπη, Βόρεια Αμερική, Ασία) όπου οργάνωσαν μια μερική ανάκαμψη κατά το δεύτερο εξάμηνο. Η βουτιά των εισαγωγών της Νότιας και Κεντρικής Αμερικής υπήρξε απόκρημνη, με μία μείωση της τάξεως του 11% μεταξύ του πρώτου και τέταρτου τρίμηνο του 2015.

Διάγραμμα 1 : Όγκος των εξαγωγών και των εισαγωγών ανά περιοχή, 2012Q1-2015Q4 (εποχικά διορθωμένοι δείκτες όγκου, 2012Q1 = 100,) πηγή : WTO, 2016.

Η αύξηση του ΑΕΠ κατ’ αυτή τη χρονική περίοδο ήταν μέτρια για τις ΗΠΑ και τη ζώνη του ευρώ. Παράλληλα φαίνεται πως, η παραγωγή επιβραδύνθηκε στην Κίνα και συρρικνώθηκε στην Ιαπωνία. Κατά το πρώτο τρίμηνο του 2016 η οικονομία της Κίνας πλήχτηκε περαιτέρω, αλλά οι δείκτες των επιχειρήσεων και η ψυχολογία των καταναλωτών έδειξαν πως η ανάπτυξη θα παρέμενε και αυτό το έτος σε χαμηλά αλλά σταθερά και βιώσιμα επίπεδα. Οι εξαγωγές της αυξήθηκαν κατά 11% , ενώ οι εισαγωγές ήταν λιγότερο αρνητικές σε σχέση με τους προηγούμενους μήνες. Αυτό το τρίμηνο επιβράδυνε επίσης την ανάπτυξη στις ΗΠΑ, εν αντιθέσει με τη ζώνη του ευρώ. Οι τρέχουσες οικονομικές προβλέψεις για το σύνολο του 2016, κατά τη στιγμή γραφής της παρούσας εργασίας, δείχνουν μια άνιση ανάπτυξη του πραγματικού ΑΕΠ και του όγκου των εμπορικών συναλλαγών. Φαίνεται παρ’ όλα αυτά, πως τα εμπορικά στοιχεία του πρώτου τριμήνου του 2016 παρουσίασαν μια σταθεροποίηση στην αξία του δολαρίου. Οι εισαγωγές από τις ΗΠΑ αυξήθηκαν κατά 4% μέσα σε ένα έτος, ενώ την ίδια χρονική περίοδο η αύξηση τόσο των εισαγωγών όσο και των εξαγωγών στην ΕΕ ήταν ουσιαστικά μηδενική μετά από πολλούς μήνες συστολής.

Οι οικονομικές επιχειρήσεις του Ατλαντικού εκατέρωθεν οραματιζόταν μια εμπορική - επενδυτική συμφωνία ανάμεσα στην ΕΕ και τις ΗΠΑ. Για πρώτη φορά το 1995 ιδρύθηκε ο Διατλαντικός Οικονομικός Διάλογος (Transatlantic Business Dialogue, TABD), ο οποίος αποτέλεσε ένα κλειστό λόμπι όπου απαρτιζόταν από τους διευθύνοντες συμβούλους των ισχυρότερων ευρωπαϊκών και αμερικανικών εταιρειών. Στόχος του ήταν να ασκήσει πιέσεις για την άρση ρυθμιστικών φραγμών όπου επηρέαζαν τις υπερεθνικές επιχειρήσεις όπου δραστηριοποιούνταν στην ΕΕ και τις ΗΠΑ. Δώδεκα χρόνια αργότερα, το 2007, έκανε την εμφάνιση του το Διατλαντικό Οικονομικό Συμβούλιο (Transatlantic Business Council, TABC) όπου έδωσε στο Διατλαντικό Οικονομικό Διάλογο την ευκαιρία να ασκήσει πιέσεις, για ακόμη μία φορά, για τη δημιουργία μιας ζώνης ελεύθερων συναλλαγών.

Εξαιτίας των αλληπάλληλων αυτών πιέσεων, οι αξιωματούχοι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των ΗΠΑ, ανακοίνωσαν το Νοέμβριο του 2011 πως θα συγκροτούσαν μια ομάδα εργασίας σε ανώτατο επίπεδο, η οποία «θα προσδιόριζε και θα αξιολογούσε τις δυνατότητες ενίσχυσης των εμπορικών και επενδυτικών σχέσεων ανάμεσα στις ΗΠΑ και την ΕΕ». Λίγο μετά την εξαγγελία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εγκαινίασε μια σειρά συναντήσεων, κεκλεισμένων των θυρών, οι οποίες ξεπέρασαν τις εκατό. Αντικείμενο των συναντήσεων αυτών ήταν η προετοιμασία των θέσεων της ΕΕ ενόψει των διαπραγματεύσεων. Οι συζητήσεις αυτές παρέμειναν μυστικές έως ότου η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγκάστηκε να αποκαλύψει την ύπαρξη τους βάσει νόμου για την ελεύθερη πρόσβαση στην πληροφόρηση (Hilary, 2014). Κατά καιρούς διέρρεαν έγγραφα ή δημοσιεύονταν από την ΕΕ, ιδιαίτερα μετά την σχετική απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για την δημοσιοποίησή τους, με αποτέλεσμα ένα μεγάλο μέρος των περιεχομένων των διαπραγματεύσεων να είναι γνωστό (Τυρογιάννης, 2016).

Περίπου δύο χρόνια αργότερα, το Φεβρουάριο του 2013, ανακοινώθηκε για πρώτη φορά από τον πρώην πρόεδρο των ΗΠΑ, Barack Obama, το Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Herman Achille Van Rompuy και το Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής José Manuel Durão Barroso, στο ετήσιο διάγγελμα στο Κογκρέσο, η Διατλαντική Εταιρική Σχέση Εμπορίου και Επενδύσεων (Transatlantic Trade and Investment Partnership, TTIP) η οποία, αποτελεί μία συνθήκη ελεύθερων συναλλαγών και επενδύσεων μεταξύ της ΕΕ και των ΗΠΑ. Τον Ιούλιο της ίδιας χρονιάς πραγματοποιήθηκε ο πρώτος γύρος των διαπραγματεύσεων μεταξύ των Αμερικανών αξιωματούχων και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με την ελπίδα πως οι συνομιλίες θα ολοκληρωνόντουσαν εντός δύο ετών. Στόχος και των δύο πλευρών, όπως φάνηκε, ήταν να διεξαχθούν οι συνομιλίες όσο το δυνατόν γρηγορότερα χωρίς να διαρρεύσουν λεπτομέρειες σχετικά με το TTIP, όπου πρωταρχικός του στόχος είναι η κατάργηση των δασμών ανάμεσα στις δύο μεγάλες αυτές Ηπείρους (Hilary, 2014).

Οι διαπραγματεύσεις ξεκίνησαν υπό άκρα μυστικότητα, με ένα διαρρέον σχετικό έγγραφο, το οποίο σύμφωνα με τους ευρωπαϊκούς κανόνες ήταν εμπιστευτικό, έγινε γνωστό στο ευρύ κοινό, πως μια από τις κύριες προτεραιότητες της διαπραγματευτικής εντολής όπου έλαβε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το TTIP ήταν η κατάργηση των ρυθμιστικών εμποδίων όπως την κατάργηση θεμελιωδών κανονισμών και προτύπων της ΕΕ. Σε αυτό το σημείο είναι σημαντικό να επισημάνουμε πως σε όλες τις διαβουλεύσεις που διεξάγονται κατά τα τελευταία χρόνια όσον αφορά το TTIP, δεν συμμετάσχουν εκπρόσωποι απ' όλα τα κράτη-μέλη της ΕΕ. Η Ελλάδα, η Κύπρος, η Μάλτα, η Πορτογαλία, η Πολωνία, η Ουγγαρία, η Τσεχία, η Σλοβενία και οι Βαλτικές χώρες είναι οι χώρες που δεν έχουν δικούς τους εκπροσώπους αγνοώντας σε μεγάλο βαθμό θέματα που τις αφορούν άμεσα. Πρόσφατα, η επίτροπος της ΕΕ Cecilia Malmström, δήλωσε πως θα φροντίσει να υπάρξει πρόσβαση σε σχετικά έγγραφα μέσω της ιστοσελίδας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Τυρογιάννης, 2016). Μέχρι στιγμής, τα μόνα επίσημα έγγραφα που έχουν δημοσιευθεί και βρεθεί στον δικτυακό τόπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι στα Αγγλικά και ορισμένα επεξηγηματικά έγγραφα στα ισπανικά, ενώ ανεπίσημα έχουν διαρρεύσει από την Greenpeace της Ολλανδίας.

Μέσω του TTIP, φαίνεται πως επιδιώκεται η δημιουργία νέων αγορών μέσα από το άνοιγμα των δημοσίων συμβάσεων στον εταιρικό υπερεθνικό εταιρικό ανταγωνισμό. Σύμφωνα με Βρετανούς κυβερνητικούς αξιωματούχους, το TTIP έχει τρεις καίριους στόχους ο ένας εκ των οποίων είναι η ολοκλήρωση μιας ενιαίας αγοράς εντός της ΕΕ, ιδιαίτερα με το άνοιγμα των δημοσίων υπηρεσιών και των δημοσίων συμβάσεων ενός κράτους-μέλους σε ιδιωτικές εταιρείες άλλων κρατών-μελών (Hilary, 2014). Η υπογραφή μιας τέτοιας συμφωνίας φέρεται πως θα αποφέρει κέρδη στην ευρωπαϊκή οικονομία της τάξης του 0,5% του ΑΕΠ (Τυρογιάννης, 2016).

Το TTIP επιδιώκει να αποτελέσει τη πιο φιλόδοξη εμπορική συμφωνία που έχει υπάρξει μέχρι στιγμής, περιλαμβάνοντας ένα ευρύ φάσμα περιεχομένων προκειμένου να δημιουργηθεί ξανά ένα κοινωνικοοικονομικό τοπίο και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού ωφελώντας το κεφάλαιο. Αυτή η απελευθέρωση του εμπορίου που επιδιώκεται μέσω του TTIP θα συνεισφέρει, σύμφωνα με επίσημους υπολογισμούς, το 80% του συνόλου των συνολικών κερδών, αλλά τα εμπόδια που πρέπει να αφαιρεθούν για να πραγματοποιηθεί αυτό, περιλαμβάνουν μερικούς από τους σημαντικότερους κανόνες και πρότυπα που διασφαλίζουν την δημόσια υγεία, τα εργασιακά δικαιώματα και το περιβάλλον. Επίσης φαίνεται πως υπάρχει πρόθεση από τους διαπραγματευτές για την κατάργηση κανόνων όπου προστατεύουν τις τοπικές οικονομίες και την απασχόληση από τον αθέμιτο ανταγωνισμό (Hilary, 2016). Αυτό αποδεικνύεται και με ένα έγγραφο το οποίο διέρρευσε και δημοσιεύθηκε τον Δεκέμβριο του 2013, μέσω του οποίου η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιβεβαίωνε την κατάλυση πρωτογενών νομοθεσιών της ΕΕ - τόσο Κανονισμών όσο και Οδηγιών - που έχουν θεσπιστεί σε εθνικό πλαίσιο από τα κράτη-μέλη της. Από την Αμερικανική πλευρά, φαίνεται επίσης, πως δεν περιλαμβάνονται νόμοι οι οποίοι έχουν εγκριθεί από το Κογκρέσο, καθώς και κανονισμοί όπου ισχύουν σε ορισμένες πολιτείες των ΗΠΑ (Hilary, 2014). Το 2013, για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, πραγματοποιήθηκε μια επίσημη αξιολόγηση όλων αυτών, οδηγώντας στο συμπέρασμα πως το TTIP θα οδηγήσει άμεσα στην απώλεια τουλάχιστον ενός εκατομμυρίου θέσεων εργασίας στην ΕΕ και τις ΗΠΑ (Hilary, 2016).

Ο Επίτροπος εμπορίου Κάρελ ντε Χουντ (2013), σε μια ομιλία του στη Πράγα με θέμα το TTIP, επιβεβαίωσε πως το TTIP έχει ως άμεσο στόχο την άρση εκατέρωθεν ρυθμίσεων, ούτως ώστε, οι μεγάλες εταιρίες να μπορέσουν να αποκτήσουν μεγαλύτερη ελευθερία κινήσεων. Συγκεκριμένα ο Χουντ είπε : «Η άρση των κανονιστικών φραγμών είναι πιο περίπλοκη από την άρση των παραδοσιακών εμπορικών φραγμών (...) δεν θα είναι εύκολο αλλά αξίζει τον κόπο».

Μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο η ΕΕ και οι ΗΠΑ είδαν να μειώνεται η οικονομική τους δύναμη καθώς αντιπροσωπεύουν πλέον το ήμισυ του παγκοσμίου ΑΕΠ και όχι τα τρία τέταρτα όπως το προηγούμενο διάστημα. Σε γεωπολιτικό επίπεδο το TTIP αποτελεί μία προσπάθεια να αποκατασταθεί η διατλαντική συμμαχία σε απάντηση στην πρόκληση των αναδυόμενων οικονομιών όπως της Βραζιλίας, της Ινδίας και της Κίνας. Επειδή οι δύο μεγάλες Ήπειροι δεν βρίσκονται πλέον σε θέση να επιβάλλουν θέση τους στο πολυμερές φόρουμ του ΠΟΕ, έχουν αναγνωρίσει το TTIP ως την μόνη τους ευκαιρία να σχεδιάσουν από κοινού ένα πρότυπο για όλες τις μελλοντικές εμπορικές συμφωνίες σε όλο τον κόσμο.

Ο επόμενος γεωπολιτικός στόχος του TTIP είναι η Ρωσία. Η διαπραγμάτευση της αύξησης των εξαγωγών πετρελαίου και φυσικού αερίου από τις ΗΠΑ προς την Ευρώπη έχει σχεδιαστεί ώστε να μπορέσει να απεξαρτηθεί η Κεντρική και η Ανατολική Ευρώπη από τη Ρωσία, μιλώντας ανοιχτά για το TTIP χαρακτηρίζοντας το ως «οικονομικό ΝΑΤΟ», όπου θα επιτρέψει στην Ουάσιγκτον την απομόνωση της Μόσχας, όπως έπραξε και κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Αυτή η ενέργεια ωστόσο, φαίνεται πως καταδικάζει την Ευρώπη να εξαρτηθεί από τα ορυκτά καύσιμα της Βόρειας Αμερικής, την στιγμή που το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής απαιτεί την άμεση μετάβαση σε καθαρές πηγές ενέργειας. Παρά την παραδοχή πως το TTIP θα οδηγήσει σε εκατομμύρια τόνους επιπλέον εκπομπών CO₂, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξακολουθεί να χρησιμοποιεί τις διαπραγματεύσεις πιέζοντας για απεριόριστη πρόσβαση σε ενεργειακό εφοδιασμό από τις ΗΠΑ (Hilary, 2016).

Έχοντας όλοι, υποστηρικτές και πολέμιοι της συμφωνίας, στραμμένο το βλέμμα στο TTIP συχνά αγνοούν πως η ΕΕ δεν είναι μέρος του TPP (Trans-Pacific Partnership). Το τελευταίο αποτελεί μια εταιρική συμφωνία εμπορίου και επενδύσεων η οποία καταρτίστηκε στις 5 Οκτωβρίου του 2015, έπειτα από επτά χρόνια διαπραγματεύσεων μεταξύ δώδεκα χωρών του Ειρηνικού αντιπροσωπεύοντας το 40% του Παγκόσμιου ΑΕΠ., ούτε όμως και του RCEP (the East-Asian Comprehensive Economic Partnership). Φαίνεται επομένως, πως η ΕΕ για να μπορέσει να συνεχίσει την εμπορική της πορεία θα πρέπει να συνάψει συμφωνίες στο εγγύς μέλλον με ομοϊδεάτες εταίρους (Bauer, 2015).

Ο Pascal Lamy (2013), Γενικός Διευθυντής του ΠΟΕ, υποστήριξε πως η απελευθέρωση του εμπορίου δεν είναι πλέον στο χέρι των κυβερνήσεων. Η απελευθέρωση εμποδίζεται κατά κύριο λόγο από τους πολίτες των χωρών των δύο αυτών μεγάλων Ηπείρων, επικαλούμενοι τους διάφορους κινδύνους που συνδέονται με τις ανοιχτές αγορές. Η δημόσια κοινωνική κατακραυγή που έχει υποστεί κατά το τελευταίο χρονικό διάστημα το TTIP φανερώνει την επιρροή του στις όποιες διαπραγματεύσεις. Ωστόσο, φαίνεται πως η Εθνική Πολιτική ελίτ πρέπει να έχει επίγνωση των γεγονότων, απαιτώντας ισχυρή πολιτική στήριξη εάν θέλει να σημειωθεί πρόοδος σε τομείς όπου οι εθνικές ευαισθησίες εξακολουθούν να επικρατούν.

Η Ιστορία της Συμφωνίας Εμπορίου μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ

2.1.

Όπως αναφέρει στο κείμενο του ο Por Xavier Aja (2016), λόγω της αλλαγής του προέδρου των ΗΠΑ και της λαϊκής αντίθεσης των Ευρωπαίων, κατέστη αρκετά δύσκολο να κλείσει η Διατλαντική Εταιρική Σχέση Εμπορίου και Επενδύσεων (TTIP), μέσα στο 2016. Παρά το γεγονός πως οι κυβερνητικοί υπεύθυνοι της Γερμανίας και της Γαλλίας ανέφεραν πως το 2016 δεν θα ολοκληρωνόταν η συμφωνία, παράλληλα συνέχισαν τις

συνομιλίες και η δε Ευρωπαϊκή Επιτροπή επισήμανε πως και οι δυο αυτές Ήπειροι έχουν επιτύχει σημαντική πρόοδο σε ορισμένους τομείς της Συνθήκης.

Οι διαπραγματευτές της συμφωνίας, έχουν αφιερώσει αρκετό χρόνο συζητώντας θέματα που αφορούν την πολιτική και νομική διάσταση της συμφωνίας καθώς και τα τεχνικά εμπόδια στις συναλλαγές ή τα υγειονομικά και περιβαλλοντικά θέματα. Οι υπουργοί εμπορίου της ΕΕ συνεδρίασαν στις 11 Νοεμβρίου του 2016, ενώ οι αρχηγοί των κρατών-μελών της ΕΕ, την ίδια χρονική περίοδο, συζήτησαν την πρόοδο των διαπραγματεύσεων στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Αυτό που είναι σαφές, σύμφωνα με τον Por Xavier Aja, είναι πως αυτή η εμπορική συμφωνία του 21^{ου} αιώνα δεν είναι ούτε πανάκεια, όπως αναφέρουν οι υποστηρικτές της, αλλά ούτε και η μετενσάρκωση του απόλυτου κακού του καπιταλισμού, όπως αναφέρεται από τους επικριτές της. Αυτό που είναι βέβαιο, είναι πως το TTIP έχει προκαλέσει ισχυρή αντιπολίτευση στις Ευρωπαϊκές χώρες. Αυτό συμβαίνει, καθώς υπάρχουν ομάδες πολιτών οι οποίες φοβούνται πως θα υπάρξουν περικοπές στα πρότυπα προστασίας του περιβάλλοντος, της ιατρικής, της ποιότητας τροφίμων, της προστασίας προσωπικών δεδομένων, απώλειες θέσεων εργασίας, περικοπές μισθών κ.α..

Το συνδικάτο της UGT (Unión General de Trabajadores), σύμφωνα με τον Γενικό Γραμματέα του Alvarez, θεωρεί πως πρόκειται για μια συμφωνία «όπου σχεδιάστηκε, από και για τις μεγάλες εταιρίες, για να ελέγχουν τα εταιρικά δικαιώματα των εργαζομένων, των πολιτών και των συμφερόντων των καταναλωτών». Για την UGT, το TTIP επηρεάζει αρνητικά τις φιλοδοξίες της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για καίρια θέματα, όπως είναι για παράδειγμα το περιβαλλοντικό, καθώς επίσης ενδέχεται να απορρυθμίσει όλους τους τομείς που προαναφέραμε.

Εντελώς διαφορετική άποψη με την UGT, φαίνεται πως έχει ο Eduardo Arechaga, ο οποίος τόνισε πως ο Ευρω-ατλαντικός χώρος έχει καταφέρει και έχει αποκτήσει μια τεράστια οικονομική διάσταση, καθώς συγκεντρώνει σχεδόν το 50% της παγκόσμιας παραγωγής υπηρεσιών και αγαθών, υπενθυμίζοντας μας πως «όλες οι διαδικασίες της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης συνοδεύτηκαν από αυξήσεις στο εμπόριο».

Με τη σειρά της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, υποστηρίζει πως τα υψηλότερα αμερικανικά πρότυπα δεν έχουν υποβαθμιστεί· η πραγματικότητα είναι όμως πως αγνοεί ότι η ισχυρή βιομηχανία των ΗΠΑ, εάν εξαλειφθούν τα διοικητικά εμπόδια, θα προχωρήσει στην προώθηση στα κράτη μέλη της ΕΕ, προϊόντων όπως οι Γενετικά Τροποποιημένοι Οργανισμοί (ΓΤΟ), ορμονούχα κρέατα κλπ. Να σημειωθεί ότι στην Ευρώπη σήμερα απαγορεύεται η κυκλοφορία περίπου 1.400 χημικών ουσιών σε αντίθεση με τις ΗΠΑ όπου απαγορεύεται μόνο μια δωδεκάδα. Παρ' όλα αυτά, μια τέτοια συμφωνία, θα επιτρέψει σε ευρωπαϊκές εταιρείες να αναπτυχθούν στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε αμερικανικά εδάφη και οι ΗΠΑ θα μπορέσουν να τροφοδοτούν την ΕΕ με φυσικό αέριο, καθώς είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός.

Οι τρεις προκλήσεις της συνεργασίας TTIP

2.2.

Τα τελευταία χρόνια, η δημόσια συζήτηση εστιάζονταν περισσότερο στο TPP παρά στο TTIP. Στόχος της συμφωνίας είναι, όπως φαίνεται, να εξαλειφθούν οι περιττοί και δαπανηροί φραγμοί. Οι διαπραγματευτές γνωρίζουν πολύ καλά, πως οι εν λόγω φραγμοί έχουν αναπτυχθεί εδώ και πολλές δεκαετίες και οι ρυθμιστικές αρχές της κάθε πλευράς είναι απρόθυμες να εγκαταλείψουν τις μακροχρόνιες συνήθειες και πρακτικές τους. Οι βιομηχανίες ωστόσο από την άλλη, έχουν επενδύσει εκατομμύρια στον σχεδιασμό των προϊόντων για την ικανοποίηση των δύο αυτών ασυμβίβαστων ρυθμιστικών προδιαγραφών. Αναγνωρίζοντας όλα αυτά τα γεγονότα, οι αντιπρόσωποι του TTIP υιοθέτησαν μια τριπλή προσέγγιση για την προώθηση του διατλαντικού εμπορίου στο πλαίσιο της κανονιστικής σφαίρας. Πρώτα απ' όλα υιοθέτησαν εννέα ταυτόχρονες τομεακές διαπραγματεύσεις, δεύτερον διεξήγαγαν συζητήσεις που επιδίωκαν δεσμεύσεις από κάθε πλευρά και τρίτον οι διαπραγματεύσεις τους στόχευαν στη δημιουργία ενός συνόλου θεσμών και διαδικασιών για την καθοδήγηση και συνέχιση των προσπάθειών για μια κανονιστική συνεργασία, αφότου επικυρωθεί το TTIP. Σύμφωνα με του υπο-

στηρικτές του TTIP, απώτερος στόχος του να εξοικονομηθούν δισεκατομμύρια δολάρια, διατηρώντας, και ίσως βελτιώνοντας παράλληλα, την υγεία, την ασφάλεια, το περιβάλλον και την οικονομία. Αυτός ωστόσο είναι ένας μακροπρόθεσμος στόχος και η επίτευξη του θα αποτελέσει μια μακροπρόθεσμη προσπάθεια.

Όπως γίνεται κατανοητό, οι διαπραγματευτές έχουν να αντιμετωπίσουν τεράστιες προκλήσεις όσον αφορά την κανονιστική συνεργασία του TTIP. Ο Βιομηχανικός κόσμος φαίνεται πως είναι δυσαρεστημένος με τον χρόνιο διατλαντικό ρυθμιστικό διάλογο καθώς δεν έχει οδηγήσει μέχρι στιγμής σε κανονιστική συνεργασία. Οι βιομηχανίες επιζητούν επιβεβαίωση πως το TTIP θα πραγματοποιήσει τη ρυθμιστική αυτή συνεργασία μέσα στο ευρύ φάσμα των οικονομικών δραστηριοτήτων. Οι κύριες προκλήσεις επομένως, που αντιμετωπίζουν στον τομέα της διεθνούς κανονιστικής συνεργασίας μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τρεις κατηγορίες: α) της Κανονιστικής Συνεργασίας, β) της Εξεύρεσης Σωστής Ισορροπίας Ανάμεσα στην Αυτονομία και τον Συντονισμό, γ) της Διαφάνειας.

Α. Η πρόκληση Κανονιστικής Συνεργασίας

Η ιστορία σπάνια γράφεται πάνω σε καθαρές πλάκες. Όπως έχουν τεκμηριώσει οι Chase και Pelkmans ο διάλογος για η διεθνή κανονιστική συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και των ΗΠΑ, βρίσκεται σε εξέλιξη πάνω από είκοσι χρόνια. Οι προσπάθειες αυτές όπως έχει αποδειχθεί έχουν επιφέρει σημαντική πρόοδο σε ορισμένους τομείς, συμπεριλαμβανομένης μιας συμφωνίας του 2009, όπου αφορούσε την εμπορική πιστοποίηση αξιοπλοΐας ενός αεροσκάφους, και μιας συμφωνίας του 2012, όπου αφορούσε την αμοιβαία αναγνώριση, από την ΕΕ και τις ΗΠΑ, για την προσέγγιση μιας βιολογικής σήμανσης. Οι προσπάθειες αυτές ωστόσο ήταν κατώτερες των προσδοκιών των βιομηχανιών και πολλών άλλων. Και οι δύο πλευρές του Ατλαντικού πιέζουν να δουν νέους θεσμούς και διαδικασίες, διασφαλίζοντας πως το παρελθόν δεν θα επαναληφθεί και πως ο διατλαντικός ρυθμιστικός εξορθολογισμός κινείται προς τα εμπρός με σκοπό το αποτέλεσμα.

Β. Η Πρόκληση Εξεύρεσης Σωστής Ισορροπίας ανάμεσα στην Αυτονομία και τον Συντονισμό

Η ΕΕ και οι ΗΠΑ είναι εντελώς διαφορετικές μεταξύ τους όσον αφορά τις ρυθμιστικές πολιτικές διαχείρισης κινδύνων. Μια μελέτη έδειξε ότι η ΕΕ είναι πιο προστατευτική σε σχέση με τις ΗΠΑ. Παρόλα αυτά και οι δύο πλευρές αναγνωρίζουν πως είναι προσηλωμένες στο κράτος δικαίου και τις ορθολογικές ρυθμίσεις, ακολουθώντας παρόμοιες αρχές και διαδικασίες κατάρτισης και εφαρμογής κανονισμών. Και οι δύο είναι, σε γενικές γραμμές, δεσμευμένες σε ένα υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας, της ασφάλειας, του περιβάλλοντος κ.α.. Ως εκ τούτου, μια βασική προϋπόθεση του TTIP, είναι πως και οι δύο πλευρές θα πρέπει να είναι σε θέση να συνεργαστούν εποικοδομητικά και να εξαλείψουν κάποιες αντιθέσεις τους. Ορισμένες κοινωνικές ομάδες, κυρίως από την Ευρώπη, δεν έχουν πειστεί ωστόσο ακόμη, εκφράζοντας τη βαθιά τους ανησυχία πως η ρυθμιστική αυτή συνεργασία θα έχει αρνητικές συνέπειες στην κοινωνία. Οι επικριτές αυτοί, βλέπουν το TTIP ως ένα «Δούρειο Ίππο» για τα συμφέροντα των επιχειρήσεων, φοβούμενοι κυρίως την εναρμόνιση των προτύπων της ΕΕ με των ΗΠΑ.

Γ. Η πρόκληση διαφάνειας

Έχουν διαπιστωθεί αρκετές αντιρρήσεις όσον αφορά την υπερβολική μυστικότητα σχετικά με την ουσία και τη διαδικασία της κανονιστικής συνεργασίας μεταξύ των δύο πλευρών του Ατλαντικού. Σχετικά με ότι αφορά το TTIP, ο εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ο εκπρόσωπος των ΗΠΑ, στις ιστοσελίδες τους, έχουν αναρτήσει κάποιες προσεγγίσεις αρκετά ανόμοιες μεταξύ τους. Στην ιστοσελίδα της ΕΕ έχουν αναρτηθεί κείμενα και θέσεις όπου προβλήθηκαν σε κάθε γύρο συνομιλιών σχετικά με το TTIP, μαζί με εξηγήσεις, ενημερωτικά δελτία και έγγραφα. Από την άλλη στην ιστοσελίδα των ΗΠΑ δεν αναφέρεται σχεδόν τίποτα σχετικά με το TTIP.

Όπως φαίνεται η ΕΕ πήρε την απόφαση να δώσει στη δημοσιότητα διαπραγματευτικά κείμενα, ενώ δε συνέβη το ίδιο με τις ΗΠΑ. Αυτή η κατάσταση έχει ως συνέπεια, πρώτον να μην είναι σε θέση η κυβέρνηση των ΗΠΑ να λάβει τις καλύτερες συμβουλές, όσον αφορά πολύπλοκα τεχνικά ζητήματα, και δεύτερον η πολιτική του υπηρεσιακού απορρήτου λειτουργεί έτσι ώστε οι πολίτες να μην είναι σε θέση να ξεχωρίζουν τις φήμες από τις πολιτικές θέσεις των ΗΠΑ στις διαπραγματεύσεις, πράγμα που δημιουργεί καχυποψία για το περιεχόμενο τους (Richard W. Parker, 2016).

Η πολιτική σημασία του TTIP

2.3.

Όπως υποστηρίζει ο Ambassador Jiří Šedivý (2015), Βοηθός Γενικού Γραμματέα Αμυντικής Πολιτικής και Σχεδιασμού του ΝΑΤΟ, το TTIP αποτελεί ένα εξαιρετικά αμφιλεγόμενο θέμα μεταξύ των πολιτών της ΕΕ. Σύμφωνα με μια δημοσκόπηση που έγινε στην Τσέχικη Δημοκρατία, έδειξε ότι το 20% των ερωτηθέντων γνώριζε τι είναι το TTIP ενώ μόλις το 2% δήλωσε πως γνώριζε αρκετά καλά περί τίνος πρόκειται. Αντιλαμβανόμεστε επομένως, πως η δημόσια αντίληψη εξακολουθεί να είναι ακόμη και σήμερα πολύ περιορισμένη.

Η Hillary Diane Rodham Clinton, χαρακτήρισε το TTIP ως ένα «οικονομικό ΝΑΤΟ». Ωστόσο, το TTIP δεν αφορά μόνο το ελεύθερο εμπόριο, αλλά συνιστά μια απάντηση της Δύσης στις ευρύτερες προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης. Αυτή τη στιγμή, η ΕΕ είναι σε μια κατάσταση όπου τα θεσμικά της όργανα, ο τρόπος ζωής της, τα πρότυπα της, αμφισβητούνται και υπονομεύονται υπό το πρίσμα των φιλελεύθερων διεθνών κανόνων. Παρ' όλα αυτά, πιστεύεται πως εάν το TTIP πετύχει, θα μπορούσε, εκτός από οικονομικά οφέλη, να επιτύχει και μια στενότερη πολιτική συνεργασία με το εσωτερικό του Δυτικού Κόσμου.

Ουσιαστικά ρυθμίζει το 45 - 48% του παγκοσμίου ΑΕΠ. Αυτό προβλέπεται ότι θα οδηγήσει στην ανάδυση μιας τεράστιας παγκόσμιας δύναμης, όπου εκτός από την οικονομία, θα δημιουργήσει οφέλη και τις δύο πλευρές του Ατλαντικού τόσο σε στρατηγικό όσο και σε κανονιστικό επίπεδο. Γι' αυτό ακριβώς το λόγο, σύμφωνα με τον Ambassador Jiří Šedivý, θα πρέπει να σταματήσουμε να βλέπουμε τα έθνη-κράτη όπως τον 19^ο και 20^ο αιώνα. Τα έθνη-κράτη θα πρέπει να χαρακτηρίζονται από ευελιξία και προσαρμογή στις περιφερειακές και παγκόσμιες τάσεις της αυξανόμενης αλληλεξάρτησης.

Οι νόμοι και ευρύτερα οι κανόνες της ΕΕ και των ΗΠΑ, είναι αποτέλεσμα διαδικασιών που είναι αρκετά διακριτές μεταξύ τους. Μια από τις χαρακτηριστικότερες διαφορές μεταξύ των νομοθετικών συστημάτων, εντοπίζεται στο στάδιο της διαμόρφωσης της νομοθεσίας, το στάδιο δηλαδή, που προηγείται της εισαγωγής ενός νομοσχεδίου στη Βουλή, την Γερουσία ή το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η δεύτερη μεγάλη τους διαφορά διακρίνεται στην Διαβουλευτική Φάση της νομοθεσίας μέσω της οποίας διακρίνεται η νομοθετική διαδικασία των δύο μεγάλων Ηπείρων. Παρακάτω θα δούμε αναλυτικά και τις δύο αυτές φάσεις.

Α) Προ-νομοθετική Φάση

Οι Richard W. Parker και Alberto Alemanno (2016), επισημαίνουν πως σε αντίθεση με την αμερικανική πρακτική όπου περιορίζει το δικαίωμα της πρότασης στα μέλη του Κογκρέσου, στην ΕΕ μόνο η Επιτροπή μπορεί να προτείνει μία νομοθεσία στο Κοινοβούλιο. Επιπρόσθετα, κανένα σημαντικό μέτρο δεν φτάνει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, χωρίς να έχει περάσει από μία εκτεταμένη προ-νομοθετική διαδικασία η οποία περιλαμβάνει : α) μια έγκαιρη προειδοποίηση με την μορφή δημοσίων χαρτών, β) εκτενείς διαβουλεύσεις, γ) πλήρεις εκτιμήσεις των επιπτώσεων, δ) εξέταση από το Διοικητικό συμβούλιο ρυθμιστικής εξέτασης, ε) διυπηρεσιακή διαβούλευση και στ) τελική έγκριση από το Σώμα των Επιτροπών της ΕΕ.

Παραδοσιακά, η διαδικασία διαβούλευσης ξεκινά με τη δημοσίευση ενός εγγράφου εργασίας, το οποίο κάποιες φορές ονομάζεται και Πράσινη Βίβλος, η οποία είναι μια δοκιμαστική κυβερνητική έκθεση της πολιτικής πρότασης, αποσκοπώντας σε διάλογο και συζήτηση, χωρίς καμία απολύτως δέσμευση για δράση. Το έγγραφο αυτό ενεργο-

ποιεί τον πρώτο γύρω των δημόσιων σχολίων. Εάν η Επιτροπή, αποφασίσει να προχωρήσει σε μία νέα οδηγία ή κανονισμό τότε κάνει την εμφάνιση της η Λευκή Βίβλος, η οποία προσθέτει λεπτομέρειες και εντοπίζει συγκεκριμένα θέματα τα οποία χρήζουν δημόσιου σχολιασμού.

Μετά την έγκριση του κανονιστικού πακέτου, στις 19 Μαΐου του 2015, η πρακτική αυτή αναμένεται να αλλάξει. Για κάθε σημαντική νέα ρυθμιστική πρωτοβουλία, η Επιτροπή δεσμεύτηκε πως πρώτα θα δημοσιεύει έναν «χάρτη πορείας» τουλάχιστον δώδεκα μήνες πριν από την έγκριση. Ωστόσο καμία τέτοια πρωτοβουλία δεν είναι εφικτό να προχωρήσει χωρίς τη λήψη πολιτικής επικύρωσης από κατάλληλες πολιτικές αρχές στο πλαίσιο της Επιτροπής. Κατόπιν της δημοσίας διαβούλευσης, όπου περιλαμβάνει περιληπτικά τις θέσεις των ενδιαφερόμενων μερών, οι αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής ξεκινούν να εργάζονται σε ένα σχέδιο εκτίμησης επιπτώσεων παράλληλα με το σχέδιο πρότασης της ίδιας νομοθεσίας. Μόλις το σχέδιο της έκθεσης για την εκτίμηση των επιπτώσεων ολοκληρωθεί, πρέπει να διαβιβαστεί στο Ρυθμιστικό Συμβούλιο Εξέτασης. Μόλις το Ρυθμιστικό Συμβούλιο Εξέτασης εγκρίνει την εκτίμηση των επιπτώσεων, η αντίστοιχη πρόταση θα οριστικοποιηθεί. Εν συνεχεία το σχέδιο νόμου, η έκθεση εκτίμησης επιπτώσεων και το Ρυθμιστικό Συμβούλιο Εξέτασης παίζουν καίριο ρόλο στην έκθεση η οποία τίθεται σε διυπηρεσιακή διαβούλευση, έτσι ώστε να είναι εφικτό και άλλες Γενικές Διευθύνσεις να έχουν πρόσβαση. Μόλις ολοκληρωθεί η διαδικασία η έκθεση πρέπει να μεταβιβαστεί στο Σώμα των Επιτροπών. Όταν εγκριθεί πηγαίνει στο Κοινοβούλιο και η προτεινόμενη νομοθεσία δημοσιεύεται για πρώτη φορά στον διαδικτυακό τόπο Europa, ώστε το κοινό να μπορεί να έχει πρόσβαση.

Από την άλλη πλευρά στις ΗΠΑ οι διαδικασίες είναι πολύ πιο συνοπτικές και αδιαφάνεις. Στην πραγματικότητα δεν υπάρχουν διαδικαστικές και αναλυτικές απαιτήσεις. Μόνο ένα μέλος του Κογκρέσου θεσπίζει την νομοθεσία, το οποίο μπορεί να είναι από οπουδήποτε, δηλαδή μπορεί να είναι διοικητικός υπάλληλος, λομπίστας, ομάδα δημοσίου συμφέροντος, από το προσωπικό της Επιτροπής κ.α.. Εκτός των άλλων στην προ-

νομοθετική φάση στις ΗΠΑ, δεν απαιτείται αξιολόγηση των επιπτώσεων των νομοσχεδίων, ούτε υποχρεωτική διαβούλευση με τους ενδιαφερόμενους κατά την περίοδο πριν την εισαγωγή του νομοσχεδίου στη Γερουσία.

B) Διαβουλευτική Φάση

Κατά τη διαβουλευτική φάση φαίνεται η κραυγαλέα ανισότητα της διαμορφωτικής διαδικασίας μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ. Μια συνέπεια της ανισότητας αυτής, κατά τις διαδικασίες νομοθετικής επώασης, είναι το εκ διαμέτρου πέρασμα σε διαφορετικές πιθανότητες. Στις ΗΠΑ, χιλιάδες νομοσχέδια εισάγονται κάθε χρόνο στο Κογκρέσο, εκ των οποίων μόνο ένα μικρό ποσοστό πηγαίνει για έλεγχο στην Επιτροπή. Σε αντίθεση, η ΕΕ διαβιβάζει τα νομοσχέδια στο Κοινοβούλιο με ένα ιδιαίτερα συστηματικό ορόσημο, το οποίο προμηνύει τον έλεγχο των νομοσχεδίων. Μετά την υποβολή των νομοσχεδίων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η νομοθετική διαδικασία της ΕΕ απαιτεί μία πολύπλοκη διαδικασία συναπόφασης όπου περιλαμβάνει έως και τρεις γύρους ψηφοφοριών από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Εν συνεχεία το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ορισμένες φορές, διοργανώνει μία ακρόαση και προτείνει τις ανάλογες τροποποιήσεις, πριν η νομοθεσία ψηφιστεί από την ολομέλεια.

Εν αντιθέσει με την ΕΕ, το Σχέδιο Νομοθεσιών των ΗΠΑ ακολουθεί μια εντελώς διαφορετική τροχιά μόλις αυτό θεσπιστεί. Στις ΗΠΑ, μόλις ένα νομοσχέδιο εισαχθεί στη Βουλή ή την Γερουσία, παραπέμπεται σε μία ή περισσότερες επιτροπές -υπάρχουν είκοσι μόνιμες επιτροπές στη Βουλή και δεκαέξι στη Γερουσία, καθώς και αρκετές εξεταστικές επιτροπές- οι οποίες έχουν ως αρμοδιότητα το αντικείμενο του νομοσχεδίου. Οι επιτροπές και οι υποεπιτροπές αυτές, αποτελούνται από Ρεπουμπλικάνους και Δημοκρατικούς βουλευτές και προεδρεύονται από ένα μέλος του κόμματος που ελέγχει την πλειοψηφία των εδρών.

Ωστόσο, όλα αυτά είναι ανεπίσημα και στηρίζονται στην διακριτική ευχέρεια των αρμοδίων εάν θα πραγματοποιηθούν. Η μόνη επίσημη αξιολόγηση των νομοσχεδίων, που απαιτείται βάσει της νομοθεσίας των ΗΠΑ, αφορά τον νόμο περί Προϋπολογισμού του

Κογκρέσου και του Ελέγχου κατακράτησης του 1974, όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 101 του μεταρρυθμιστικού νόμου Μη Χρηματοδοτούμενων Εντολών του 1995. Σύμφωνα με αυτό το νόμο, απαιτείται από το Γραφείο Προϋπολογισμού του Κογκρέσου να εκδώσει, ότι έχει γνωστοποιηθεί ως «δηλωμένη εντολή» για κάθε νομοσχέδιο που εγκρίνεται είτε από τη Βουλή είτε από τη Γερουσία. Παρ' όλα αυτά, δεν απαιτείται από το Γραφείο Προϋπολογισμού του Κογκρέσου να εκτιμήσει τα πιθανά οφέλη των νομοσχεδίων. Αποτελεί ενδιαφέρον όμως, πως απαιτείται από την Γερουσία και τη Βουλή η έκθεση της επιτροπής να συμπεριλαμβάνεται στην ευνοϊκή έκθεση, προσδιορίζοντας τις τυχόν Ομοσπονδιακές επιπτώσεις στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων των επιπτώσεων στην υγεία, την ασφάλεια και τη προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Κατά τους Richard W. Parker και Alberto Alemann, οι επιτροπές του Κογκρέσου δεν διενεργούν τυχόν εκτιμήσεων των οφελών των νομοσχεδίων, πράγμα που σημαίνει, πως το Κογκρέσο έχει αποτύχει εδώ και είκοσι χρόνια όσον αφορά την εφαρμογή των αναλυτικών υποχρεώσεων του, όπως επιβάλλονται από τις δικές του επιτροπές, βάσει του νόμου του 1995, στον οποίο αναφερθήκαμε.

Τα ρυθμιστικά συστήματα της ΕΕ και των ΗΠΑ

3.1.

Οι ρυθμιστικοί φορείς στις ΗΠΑ και την ΕΕ, αντλούν τις εξουσίες τους από το αμερικανικό Κογκρέσο και από το Κοινοβούλιο αντίστοιχα. Όπως έχει φανεί οι ΗΠΑ και η ΕΕ ασκούν αρκετά διαφορετικά την εξουσία τους και με αρκετά διαφορετικές διαδικασίες. Ωστόσο, κατά τους Richard W. Parker και Alberto Alemanno (2016), και οι δύο διαδικασίες είναι μάλλον αδιαφανείς στο στάδιο της διαμόρφωσης του περιεχομένου των κανόνων. Μετά το στάδιο της πρότασης όμως, σε πλεονεκτική θέση βρίσκονται οι ΗΠΑ, όπου με τη διαδικασία που ακολουθούν προσφέρουν περισσότερη διαφάνεια και ευκαιρίες συμμετοχής στους ενδιαφερομένους, εν αντιθέσει με την ΕΕ.

Στις ΗΠΑ, η κατάσταση είναι απλή* οι ομοσπονδιακές υπηρεσίες δεν έχουν την εξουσία να τροποποιούν ή να θεσπίζουν νομοθεσίες, μπορούν μόνο να τις εφαρμόζουν. Με την ίδια λογική, στην εφαρμογή των κανόνων, δεν είναι εφικτό να τους επιβληθεί ή να αποκλειστούν από τον νομοθέτη, με μόνη εξαίρεση μια αρκετά δυσκίνητη διαδικασία έπειτα από κοινή πρόταση ψηφίσματος.

Στην ΕΕ, η ρυθμιστική αρχή είναι αρκετά πιο περίπλοκη. Ανάλογα με τις περιστάσεις, η Επιτροπή χρησιμοποιεί δύο διαφορετικούς τύπους κανόνων, όπου συλλογικά αναφέρονται ως *μη νομοθετικές πράξεις*. Αυτές οι μη νομοθετικές πράξεις μπορούν να λάβουν δύο μορφές : α) των Εξουσιοδοτημένων πράξεων, οι οποίες είναι εφικτό να τροποποιηθούν το πρωτογενές δίκαιο, όχι όμως σε αρκετά σημαντικό βαθμό και β) των Εκτελεστικών μέτρων, όπου απλώς επιτρέπουν την εφαρμογή των βασικών νομοθεσιών -όπου απαιτούνται ενιαίες προϋποθέσεις για την εφαρμογή- σε όλα τα κράτη-μέλη της.

Οι Εξουσιοδοτημένες πράξεις, όπως αναφέραμε, συνεπάγονται την συμπλήρωση ή την τροποποίηση πρωτογενών νομοθεσιών. Η απόφαση αυτή λαμβάνεται σε ένα πρώτο στάδιο από το Κοινοβούλιο κατά τη διαμόρφωση της πρότασης, και στη συνέχεια από την Επιτροπή κατά τη χρήση της, όπου υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), κατόπιν αιτήματος του Συμβουλίου, του Κοινοβουλίου ή των ιδιωτών.

Ομοίως, η Επιτροπή δύναται να θεσπίσει Εκτελεστικά μέτρα μόνο και εφόσον δεχθεί μια επίσημη γνωμοδότηση από μία Εξεταστική Επιτροπή, η οποία αποτελείται από εκπροσώπους των κρατών-μελών της ΕΕ. Σε αυτή τη περίπτωση, σπανίως χρησιμοποιείται η συμβουλευτική διαδικασία καθώς η Επιτροπή συμβουλεύει την Εξεταστική Επιτροπή προτού εκδοθεί η πράξη εφαρμογής. Στην σπάνια χρησιμοποιούμενη συμβουλευτική διαδικασία, η Επιτροπή συμβουλεύεται απλώς την Εξεταστική Επιτροπή, προτού εκδοθεί η πράξη εφαρμογής. Στην πιο ευρέως χρησιμοποιούμενη διαδικασία, η Εξεταστική Επιτροπή, δύναται, με ειδική πλειοψηφία να εμποδίσει την Επιτροπή να εγκρίνει τα εκτελεστικά μέτρα.

Ωστόσο, όπως στην νομοθετική διαδικασία, έτσι και η κανονιστική διαδικασία μπορεί να χωριστεί σε δύο στάδια : α) το στάδιο της διαμόρφωσης, όπου οδηγεί σε μία αρχική πρόταση και β) το διαβουλευτικό στάδιο, όπου ακολουθεί την πρόταση αλλά προηγείται της έκδοσης του τελικού μέτρου. Εάν κάποιος επικεντρωθεί στην φάση της προετοιμασίας, κατά την οποία συντάχθηκε ένας νέος κανόνας, θα διαπιστώσει, πως αρχικά αναλύονται και σταθμίζονται, έναντι των εναλλακτικών λύσεων, οι πρακτικές της ΕΕ και των ΗΠΑ, όμοια, σε αρκετά μεγάλο βαθμό, όσον αφορά τη διαφάνεια και τη συμμετοχή του κοινού.

Πριν από την όποια ανακοίνωση της προτεινόμενης κανονιστικής διαδικασίας, στις ΗΠΑ, οι αρμόδιες υπηρεσίες (agencies) μπορούν να επιλέξουν να συμβουλευτούν τις ομάδες ενδιαφερομένων και τις συμβουλευτικές επιτροπές, διεξάγοντας δημόσιες ακροάσεις και εκδίδοντας στις αρχές ερωτηματολόγια και ανακοινώσεις που σηματοδοτούν τη σύγχρονη σκέψη. Παρ' όλα αυτά, τίποτα στην νομοθεσία των ΗΠΑ δεν απαιτεί από αυτούς να πράξουν, καθώς δεν υπάρχουν επίσημοι περιορισμοί στις μονομερείς επαφές μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών και του προσωπικού του Οργανισμού σε αυτό το στάδιο. Με την ίδια λογική, δεν υπάρχει επίσης απαίτηση να αποκαλυφθούν ή να μεταγραφούν οι συζητήσεις μεταξύ τους.

Ομοίως, από την πλευρά της ΕΕ, οι ρυθμιστικές αρχές διαβουλεύονται με τους ενδιαφερομένους σε εθελοντικό επίπεδο, προκειμένου να συγκεντρωθούν πληροφορίες σχετικά με την προτεινόμενη κατ' εξουσιοδοτημένες πράξεις ή τα εκτελεστικά μέτρα. Αυτό γίνεται μέσω μιας άτυπης διαδικασίας όπου δεν υπόκειται σε λεπτομερείς διαδικαστικές απαιτήσεις. Όπως και στις ΗΠΑ, αυτή η άτυπη διαδικασία διαβούλευσης για τις μη νομοθετικές πράξεις που υπόκεινται σε σημαντικό αριθμό εξαιρέσεων, δεν είναι ιδιαίτερα διαφανής στη φάση της σύνταξης.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, καθίσταται σαφές ότι, η σύνταξη των νομοθετικών πράξεων της ΕΕ είναι πολύ πιο διάφανη και αυστηρή από εκείνη των ΗΠΑ. Ωστόσο οι διαβουλευτικές φάσεις των νομοθεσιών, όπου περιλαμβάνουν ακροάσεις και συζητήσεις στο πλαίσιο των νομοθετικών επιμελητηρίων, και οι προ-ανακοινωθέντες φάσεις

του κανονιστικού πλαισίου, είναι περίπου ισοδύναμες και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού, όσον αφορά, τη διαφάνεια και το άνοιγμα στη συμμετοχή του κοινού.

TTIP: Ρυθμιστική συνεργασία

3.2.

Σε μια δημοσίευση που έγινε από το bilaterals.org, τον Ιούνιο του 2016, με θέμα το TTIP και τη ρυθμιστική συνεργασία, φαίνεται πως οι γενικές και οι ειδικές ρήτρες που περιέχονται στην συνθήκη οδηγούν σε νομοθετικές αλλαγές. Όπως έχει φανεί, η ρυθμιστική συνεργασία είναι απαραίτητη για την επίτευξη των στόχων του TTIP, καθώς υπάρχουν κάποιες σημαντικές διαφορές μεταξύ τους, σε ότι αφορά το κανονιστικό πεδίο.

Το TTIP, δεν αποτελεί απλά μια εμπορική συμφωνία, αλλά έχει μια συνταγματική προοπτική με διπλή έννοια* με την έννοια της δομικής αρχής ρυθμίσεων και της τακτικής λειτουργίας. Αυτό σημαίνει, πως τόσο οι οικονομικές ρυθμίσεις που περιέχονται στο Σύνταγμα, όσο και οι διατάξεις των ευρωπαϊκών συνθηκών θα επηρεαστούν. Στη δεύτερη αυτή περίπτωση, οι επιπτώσεις θα είναι μεγαλύτερες, καθώς είναι δύσκολο να γίνει δεκτή η χρησιμοποίηση μιας κοινής ανταγωνιστικής εμπορικής πολιτικής, τροποποιώντας τους ρυθμιστικούς μηχανισμούς και τις πραγματικές ικανότητες παραγωγής που έχει το καθένα από τα μέρη. Με την ίδια λογική, φαίνεται πως δεν είναι ιδιαίτερα σημαντική η διατήρηση, ενός ικανοποιητικού επιπέδου, κοινωνικής και περιβαλλοντικής προστασίας και η εξασφάλιση ενός δημοκρατικού συστήματος, όπως προβλέπεται στην ΕΕ.

Σκοπός της προτεινόμενης ρύθμισης είναι να μειώσει τις «επαχθείς» διαφορετικές κανονιστικές ρυθμίσεις, που επηρεάζουν το εμπόριο ή τις επενδύσεις. Αυτό που προτείνεται ουσιαστικά, είναι να εισαχθούν στις ΗΠΑ και την ΕΕ οι αρχές της ρύθμισης

(Regulatory State), κάτι που αντανακλάται και στο βιβλίο του Cass Sunstein, του πρώην διευθυντή του ρυθμιστικού γραφείου του Obama. Επιπρόσθετα, η εν λόγω ρύθμιση, απαιτεί διαδικασίες, οι οποίες επιτρέπουν την περιοδική αναθεώρηση των διατάξεων που ισχύουν, προκειμένου να συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις του TTIP. Η διαδικασία της κανονιστικής συμμόρφωσης, αποτελεί το άμεσο αποτέλεσμα των ανταλλαγών των ρυθμιστικών πληροφοριών. Εάν τα θέματα των ρυθμιστικών αυτών πληροφοριών επηρεάζουν την κανονιστική συνεργασία, τότε επιλαμβάνεται το Συμβούλιο της ρυθμιστικής συνεργασίας. Αρμοδιότητα του Συμβουλίου είναι η παρακολούθηση και η διευκόλυνση τη εφαρμογής των στοιχείων που συλλέγονται. Σε γενικές γραμμές τα καθήκοντα του είναι : α) η προετοιμασία ενός ρυθμιστικού προγράμματος που καθορίζεται ετησίως, β) η παρακολούθηση και η εφαρμογή των αρχών και γ) η εξέταση των νέων τομέων των ρυθμίσεων.

Το TTIP αναγνωρίζει, όπως είναι φυσικό τη δυνατότητα των κρατών να ρυθμίζουν ζητήματα που σχετίζονται με τη προστασία γενικού συμφέροντος. Ωστόσο, η πρακτική των μηχανισμών προστασίας επενδύσεων, προκαλεί έναν θεμιτό φόβο, καθόσον οι νομοθετικές αλλαγές ενδέχεται να αποτελούν προϊόν των επιδιώξεων των ξένων επενδυτών.

Η αρχή της προφύλαξης, τόσο στο διεθνές και ενωσιακό δίκαιο όσο και στις εθνικές έννομες τάξεις, αναφέρεται στην επιστημονική αβεβαιότητα και στους κινδύνους βλάβης του περιβάλλοντος ή της υγείας του ανθρώπου. Η εν λόγω αρχή, εισάγει στο δίκαιο τις έννοιες της «υποψίας» και της «αμφιβολίας» ως δομικά χαρακτηριστικά του, έτσι ώστε να μιλούμε για το αναδυόμενο νέο παράδειγμα της μετακαρτεσιανής φάσης του δικαίου. Αποτελεί με άλλα λόγια, η προκείμενη αρχή, το κοινό νήμα που συνδέει την επιστήμη με την κοινωνία, την οικονομία και το δίκαιο, σε συνθήκες επιστημονικής αβεβαιότητας και ύπαρξης απειλών, σοβαρών ή μη αναστρέψιμων βλαβών της υγείας ή/και του περιβάλλοντος, οφειλόμενων στην ανάπτυξη της επιστήμης και της τεχνολογίας (Μπάλιας, 2004).

Η αρχή της προφύλαξης συμπεριλαμβάνεται σε ένα δεσμευτικό κανόνα της ΕΕ και συγκεκριμένα στο άρθρο 191 της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ). Στόχος της είναι η διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας του περιβάλλοντος μέσω προληπτικής λήψης αποφάσεων σε περίπτωση κινδύνου. Σύμφωνα με το άρθρ. 191 παρ. 2, «η πολιτική της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε ένα υψηλό επίπεδο προστασίας (...) [και] θα πρέπει να βασίζεται στην αρχή της προφύλαξης (...)» (Stoll et al., 2016). Ωστόσο, η εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης είναι ευρύτερη και εκτείνεται στους τομείς : α) της πολιτικής για τους καταναλωτές, β) στην ευρωπαϊκή νομοθεσία για τα είδη διατροφής και γ) στην υγεία των ανθρώπων, των ζώων και των φυτών. Η διάσταση της αρχής της προφύλαξης, ξεπερνά τις προβληματικές που συνδέονται με τους κινδύνους, σε βραχυπρόθεσμο ή μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Αφορά επίσης, φαινόμενα των οποίων η χρονική εμβέλεια είναι μακροπρόθεσμη και επηρεάζει την ευημερία των μελλοντικών γενεών. Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα μέτρα που επιτρέπουν την επίτευξη αυτού του υψηλού επιπέδου προστασίας, μπορούν να καθορίζονται σε επαρκείς επιστημονικές βάσεις. Ωστόσο, σε περίπτωση όπου

τα επιστημονικά δεδομένα δεν επιτρέπουν την πλήρη αξιολόγηση των κινδύνων (επιστημονική αβεβαιότητα), η προσφυγή σε αυτή την αρχή επιτρέπει την απαγόρευση της διανομής ή ακόμη και την απόσυρση από την αγορά προϊόντων, όπου ενδεχομένως να είναι επικίνδυνα.

Παρόλο που η αρχή της προφύλαξης αναφέρεται στη Συνθήκη, δεν δίνεται ορισμός. Ωστόσο, δεν πρέπει να συμπεράνουμε ότι η έλλειψη ορισμού σημαίνει αβεβαιότητα δικαίου. Η πρακτική που ακολουθείται κατά την εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης από τα όργανα της ένωσης και από το ΔΕΕ επιτρέπουν, ανάλογα με την περίπτωση, τον ακριβέστερο ορισμό της εμβέλειας και του περιεχομένου της.

Η αρχή της προφύλαξης, διαδραματίζει ήδη σημαντικό ρόλο στο διεθνές δίκαιο του περιβάλλοντος. Πράγματι, η εν λόγω αρχή έχει αναγνωριστεί από αρκετές διεθνείς συμβάσεις και θεωρείται ότι περιλαμβάνεται στη συμφωνία για την εφαρμογή μέτρων υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας του ΠΟΕ. Αναλυτικότερα, σε διεθνές επίπεδο για πρώτη φορά αναγνωρίστηκε, η αρχή της προφύλαξης, στον Παγκόσμιο Χάρτη για τη Φύση που εγκρίθηκε από τη γενική συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το 1982. Στη συνέχεια συμπεριλήφθηκε σε διάφορες διεθνείς συμβάσεις για την προστασία του περιβάλλοντος (Διεθνής Σύμβαση για την Βιολογική Ποικιλομορφία). Στο πλαίσιο αυτής της συναίνεσης, η αρχή εισήχθη στο δίκαιο της ΕΕ με την Συνθήκη του Μάαστριχτ, επηρεάζοντας σε μεγάλο βαθμό την νομοθεσία και την νομολογία της ΕΕ (Stoll et al., 2016). Συνεπώς, φαίνεται ότι η αρχή της προφύλαξης εδραιώνεται σταδιακά στο διεθνές δίκαιο του περιβάλλοντος ως μια νομικά δεσμευτική αρχή. Αυτό που πρέπει να υπογραμμιστεί, είναι πως στο δίκαιο της ΕΕ αναγνωρίζεται ως μια γενική αρχή δικαίου.

Υπό αυτά τα δεδομένα, η αρχή της προφύλαξης αποτελεί ένα κανονιστικό εργαλείο για τη διαχείριση των κινδύνων σχετικά με την υγεία και το περιβάλλον (Stoll et al., 2016). Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δεν είναι εφικτή η προσφυγή στην αρχή της προφύλαξης, παρά μόνο στην υποθετική περίπτωση ενός δυνητικού κινδύνου και

εφόσον πληρούνται τρεις προϋποθέσεις: α) ο εντοπισμός δυνητικά αρνητικών αποτελεσμάτων, β) η αξιολόγηση των διαθέσιμων επιστημονικών δεδομένων και γ) η έκταση της επιστημονικής αβεβαιότητας. Οι αρχές οι οποίες είναι αρμόδιες για την διαχείριση των κινδύνων μπορούν να αποφασίσουν για την ανάληψη ή μη δράσης σε συνάρτηση με το επίπεδο των κινδύνων. Εάν υπάρχει αυξημένος κίνδυνος, τότε είναι εφικτό να υιοθετηθούν περισσότερα μέτρα όπως : ανάλογες νομοθετικές πράξεις, χρηματοδότηση ερευνητικών προγραμμάτων, μέτρα ενημέρωσης του κοινού κ.α..

Ορισμένα πρόσφατα γεγονότα έδειξαν, πως η κοινή γνώμη έχει αυξημένη αντίληψη των κινδύνων στους οποίους ενδέχεται να εκτίθενται ορισμένες κοινωνικές ομάδες ή το περιβάλλον. Οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων, με τη σειρά τους, θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψιν τους, τους φόβους αυτούς, όπου συνοδεύουν αυτήν την αντίληψη και να λαμβάνουν προληπτικά μέτρα για την εξάλειψη τους, ή τουλάχιστον τον περιορισμό του κινδύνου σε ένα ελάχιστο αποδεκτό επίπεδο. Οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων έρχονται συνεχώς αντιμέτωποι με το δίλημμα της επίτευξης ισορροπίας μεταξύ, αφενός, των ελευθεριών και των δικαιωμάτων των ατόμων, των βιομηχανιών και των οργανώσεων και, αφετέρου, της ανάγκης να μειωθεί ή να εξαλειφθεί ο κίνδυνος δυσμενών αποτελεσμάτων για το περιβάλλον ή την υγεία.

Σύμφωνα λοιπόν με τα παραπάνω, η αρχή της προφύλαξης κατέχει σημαντική θέση στο νομικό σύστημα της ΕΕ. Ειδικότερα διαδραματίζει καίριο ρόλο στη διασφάλιση και διατήρηση ενός υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας και του περιβάλλοντος, υπό το φως νέων επιστημονικών γνώσεων, τεχνολογικών αλλά και μελλοντικών επιστημονικών εξελίξεων. Τέλος αποτελεί μια σταθερή βάση και ένα πυρήνα κοινοτικού κεκτημένου στον τομέα της προστασίας της υγείας, του περιβάλλοντος και των καταναλωτών (Stoll et al., 2016).

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου και οι προκλήσεις του

4.1.

Στο πλαίσιο της Συνολικής Οικονομικής και Εμπορικής Συμφωνίας (Comprehensive Economic and Trade Agreement, CETA) και του TTIP, όπως αναφέρεται στο κείμενο του Stoll et al. (2016), η αρχή της προφύλαξης είναι μείζονος σημασίας και αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι προσλαμβάνεται διαφορετικά στον Καναδά από ότι στην ΕΕ, ενώ απουσιάζει εντελώς από τα νομικά συστήματα των ΗΠΑ, καθώς δεν έχει εγκριθεί από τις ρυθμιστικές τους αρχές στους τομείς της πολιτικής. Και οι δύο αυτές χώρες, υποστηρίζουν πως οι κίνδυνοι που ενέχει μια δραστηριότητα ή ένα προϊόν, είναι εφικτό να ρυθμιστούν με το σύνδεσμο της αιτιώδους συνάφειας μεταξύ του γεγονότος και της ζημίας. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με την αρχή της προφύλαξης της ΕΕ, η οποία λαμβάνει, όπως αναφέραμε στην προηγούμενη ενότητα, υπόψιν της την επιστημονική αβεβαιότητα. Ωστόσο, ο Καναδάς και οι ΗΠΑ υποστηρίζουν πως μια ρύθμιση δικαιολογείται όταν ωφελεί την κοινωνία, όπως διακρίνεται και στην ανάλυση της έννοιας κόστους-οφέλους, επικρίνοντας συχνά τον κανονισμό αυτό της ΕΕ, χαρακτηρίζοντας τον ως εμπορικό φραγμό στα διεθνή σύνορα.

Προκειμένου να περιοριστούν αυτά τα εμπόδια ο ΠΟΕ έθεσε ορισμένα όρια στις συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου θέτοντας ταυτοχρόνως όρια και στις εθνικές κανονιστικές διακριτικότητες, προβλέποντας την εναρμόνιση και τη συνοχή των χωρών. Το 1974, η GATT μεταξύ άλλων, προέβλεψε τη θέσπιση και την εφαρμογή των μέτρων που είναι αναγκαία για την προστασία των ανθρώπων, των ζώων, των φυτών και της υγείας. Η συμφωνία αυτή ενσωματώθηκε στο κανονισμό του ΠΟΕ από την ημέρα ιδρύσεως του έως και σήμερα.

Η συμφωνία του ΠΟΕ, όσον αφορά τα τεχνικά εμπόδια στο εμπόριο, περιέχει κανόνες και διαδικασίες για τους τεχνικούς κανόνες και τα πρότυπα που κυριαρχούν σε γενικές γραμμές. Το τελευταίο διάστημα, ο ΠΟΕ επισύναψε μια νέα ειδική συμφωνία στην οποία διέπονται υγειονομικά και φυτοϋγειονομικά μέτρα (Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures, "SPS Agreement"), στοχεύοντας να ανταποκριθεί στις ανησυχίες των γεωργικών εξαγωγών των εθνών, μετά την ελευθέρωση του εμπορίου όσον αφορά τα γεωργικά προϊόντα. Σύμφωνα με τη συμφωνία SPS του ΠΟΕ, τα μέλη εξασφαλίζουν ότι τα μέτρα τους βασίζονται σε επιστημονικές

αρχές και δεν ευσταθούν δίχως επαρκείς επιστημονικές αποδείξεις. Γι' αυτό ακριβώς το λόγο τα μέτρα τους θα πρέπει να βασίζονται στην αξιολόγηση του εκάστοτε κινδύνου.

Επιπρόσθετα, η συμφωνία αυτή του ΠΟΕ, επιτρέπει τη λήψη προσωρινών μέτρων σε περιπτώσεις όπου τα σχετικά επιστημονικά αποδεικτικά στοιχεία είναι ανεπαρκή, απαιτώντας από τα επιστημονικά μέλη να επιδιώξουν να αποκτήσουν πρόσθετες πληροφορίες απαραίτητες για την εκτίμηση των κινδύνων, επανεξετάζοντας το μέτρο μέσα σε ένα εύλογο χρονικό διάστημα.

Οι κανόνες αυτοί, της συμφωνίας SPS του ΠΟΕ, έχουν περιορίσει σε αρκετά μεγάλο βαθμό το πεδίο εφαρμογής της αρχής της προφύλαξης σε αυτόν τον τομέα. Ως εκ τούτου, από τις διατάξεις αυτές, προέκυψαν σημαντικές διαφορές που αφορούν την ΕΕ, τον Καναδά και τις ΗΠΑ, φέρνοντας τες ενώπιον του οργάνου επίλυσης διαφορών του ΠΟΕ. Έπειτα από πολλές αντιπαραθέσεις, έχει φανεί πως η πρακτική του ΠΟΕ αφήνει ελάχιστο χώρο για να εφαρμοστεί η αρχή της προφύλαξης. Εκτός από την συμφωνία SPS, σημαντικό ρόλο σε όλο αυτό παίζει και η απουσία ρητών διατάξεων σχετικά με την κανονιστική μεθοδολογία και σε άλλες συμφωνίες του ΠΟΕ, συμπεριλαμβανομένης της συμφωνίας για τα τεχνικά εμπόδια στο εμπόριο (Agreement on Technical Barriers to Trade, TBT-Agreement) και της GATT.

Ωστόσο, η αρχή της προφύλαξης δεν αμφισβητείται μόνο από τους κανόνες του ΠΟΕ. Οι αρχές και πιο συγκεκριμένα οι θέσεις και οι προτάσεις της ΕΕ που βασίζονται σε αυτή, έχουν αμφισβητηθεί περισσότερο από μία φορά, όπως για παράδειγμα από την Επιτροπή του Codex Alimentarius, ενός οργάνου που είχε συσταθεί από κοινού από τον Οργανισμό Τροφίμων και Γεωργίας (Food and Agriculture Organization, FAO) και τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (World Health Organization, WHO), για την εκπόνηση διεθνών προτύπων για τα τρόφιμα.

Η CETA είναι μια ευρεία συμφωνία η οποία περιλαμβάνει το εμπόριο αγαθών, την πνευματική ιδιοκτησία, τις επενδύσεις, τα τεχνικά εμπόδια στο εμπόριο, τη ρυθμιστική συνεργασία, τα υγειονομικά και φυτοϋγειονομικά μέτρα και τον πολιτικό ανταγωνισμό. Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων αυτής της συμφωνίας, ένας αριθμός των Δημοτικών Συμβουλίων στον Καναδά, συμπεριλαμβανομένου του Δημοτικού Συμβουλίου του Τορόντο, εξέφρασε την αντίθεση του και ψήφισε να αποκλειστεί μια τέτοια συμφωνία αναφέροντας πως μέσω αυτής καταλύεται η δυνατότητα τους να λαμβάνουν αποφάσεις, ιδίως σε σχέση με τις δημόσιες συμβάσεις και τα κύρια συμφέροντα της ΕΕ. Πολλοί εξέφρασαν τις ανησυχίες τους σχετικά με τον προτεινόμενο μηχανισμό διευθέτησης επίλυσης διαφορών μεταξύ των επενδυτών και του κράτους (investor-state dispute settlement, ISDS), ο οποίος παρέχει στις επιχειρήσεις, και των δύο πλευρών του Ατλαντικού, το δικαίωμα να μηνήσουν μια κατάσταση εάν οι νέοι νόμοι ή οι κανονισμοί επηρεάζουν αρνητικά τα αναμενόμενα κέρδη τους ή το επενδυτικό τους δυναμικό.

Το ISDS έχει επίσης περιγραφεί, ως μια σαφής απειλή για τυχόν μέτρα που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από τα πετρέλαια, την άμμο και την πίσσα στον Καναδά είναι 23% υψηλότερες από εκείνες του συμβατικού πετρελαίου. Εάν ελευθερωθεί το διατλαντικό εμπόριο, θα οδηγήσει αυτόματα σε αύξηση της παραγωγής πετρελαίου, άμμου και πίσσας -κάθε κυβέρνηση προσπαθεί να περιορίσει την ροή τους για την αντιμετώπιση της υπερθέρμανσης του πλανήτη- για να εξαχθεί στην ευρωπαϊκή αγορά (bilaterals.org, 2016).

Μια ειδική ευρωπαϊκή ομάδα, διεξήγαγε και δημοσίευσε μία μελέτη, μέσω της οποίας τόνισε πως η CETA και το TTIP είναι εφικτό να καταλύσουν τη θεμελιώδη αρχή της προφύλαξης της ΕΕ. Η ΕΕ έχει βρεθεί σε δύσκολη θέση απέναντι στις ΗΠΑ και τον

Καναδά καθώς, δε ξέρει πως να δικαιολογήσει ορισμένα μέτρα προστασίας των καταναλωτών ή του περιβάλλοντος που έχουν θεσπιστεί στο πλαίσιο της πρόληψης. Σύμφωνα με την αρχή της προφύλαξης, οι δημόσιες αρχές είναι εφικτό να λάβουν ορισμένα περιοριστικά μέτρα για την αντιμετώπιση των δυνητικών κινδύνων, ιδιαίτερα αυτών που αφορούν το περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία. Ωστόσο ο εκπρόσωπος του ΜΚΟ Foodwatch δήλωσε, πως αυτό που τον ανησυχεί είναι πως κανείς από την ΕΕ δεν φαίνεται να προσπαθεί να σώσει αυτή την αρχή.

Η αρχή της προφύλαξης εφαρμόζεται σε όλη την Ευρώπη, αλλά δεν αναγνωρίζεται από την άλλη πλευρά του Ατλαντικού, όπου λαμβάνει υπόψη της μόνο οριστικές επιστημονικές αποδείξεις, αφήνοντας ένα ευρύ πεδίο έγκρισης αμφιλεγόμενων προϊόντων. Η ΕΕ με τη σειρά της έχει συνάψει ορισμένες διμερείς εμπορικές συμφωνίες, όπως αυτή με την Νότια Κορέα, το Περού και την Κολομβία, στις οποίες δεν αναφέρεται η αρχή της προφύλαξης (Barbière, 2016). Κατά τον Peter-Tobias Stoll, έναν από τους συντάκτες της μελέτης, αυτό συμβαίνει καθώς, η ΕΕ, σε αυτή τη περίπτωση, εξάγει τα δικά της πρότυπα. Αυτό όμως δεν είναι δυνατό να γίνει σε μια συμφωνία ελεύθερου εμπορίου με τις χώρες της Βόρειας Αμερικής καθώς, δεν έχει μια τέτοια ισχυρή διαπραγματευτική θέση. Ακόμη και στις πολυμερείς εμπορικές σχέσεις, η αρχή της προφύλαξης δεν προστατεύεται.

Η πρόεδρος του Διακρατικού Ινστιτούτου στο Άμστερνταμ, Souzan George, τόνισε πως εξισώνοντας τους κανονισμούς της ΕΕ με των ΗΠΑ, η ΕΕ θα οδηγηθεί σε μείωση των κοινωνικών και περιβαλλοντολογικών προτύπων. Η αρχή της προφύλαξης, από το 2000, προστατεύει τους πολίτες της ΕΕ από τη χρήση χημικών ουσιών ή επικίνδυνων φυτοφαρμάκων, ενώ η νομοθεσία των ΗΠΑ δίνει προτεραιότητα στην εμπορία των προϊόντων. Το ίδιο συμβαίνει και με τους γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς. Στις επόμενες ενότητες του κεφαλαίου, θα δούμε πως το TTIP είναι εφικτό να καταλύσει τις υψηλές προδιαγραφές της αρχής της προφύλαξης, όπως τα εργασιακά, διατροφικά, υγειονομικά και περιβαλλοντολογικά πρότυπα που υφίστανται έως σήμερα (Gutiérrez and Alvarez, 2016).

4.2.1.

Στις 17 Ιουλίου το 2013, το Συμβούλιο της ΕΕ υιοθέτησε διαπραγματευτικές οδηγίες σχετικά με το TTIP. Το περιεχόμενο της συμφωνίας αυτής πλαισιώνεται γύρω από τρεις πυλώνες : την πρόσβαση στην αγορά, τα ρυθμιστικά θέματα και τη θέσπιση κοινών προτύπων συμπεριλαμβανομένου ενός μηχανισμού επίλυσης διαφορών μεταξύ επενδυτή και κράτους. Η συνθήκη αυτή έχει χαρακτηριστεί ως «Συνθήκη Νέας Γενιάς», καθώς υπερβαίνει τον τυπικό σκοπό του εμπορίου και των επενδυτικών συμφωνιών και επικεντρώνεται σε έναν μεγαλύτερο στόχο μέσω της Κανονιστικής συνεργασίας.

Ένα από τα κύρια επιχειρήματα της συμφωνίας είναι τα οφέλη που μπορεί να επιφέρει. Βάσει διαφόρων εκθέσεων η οικονομία και η εργασιακή απασχόληση είναι οι πρώτες που θα ωφεληθούν. Σύμφωνα με μία χρηματοδοτούμενη έκθεση από το Κέντρο Ερευνών Οικονομικής Πολιτικής, η απελευθέρωση του εμπορίου και η τόνωση των ξένων επενδύσεων θα επωφελήσει την ανάπτυξη της οικονομίας της ΕΕ κατά 120 δισεκατομμύρια ευρώ (0,5% του ΑΕΠ), οι μισθοί των εργαζομένων θα χωριστούν ανάλογα την ειδίκευση ή μη και ο αριθμός των θέσεων εργασίας θα αυξηθεί κατά 5%.

Στις εν λόγω μελέτες ασκήθηκε έντονη κριτική καθώς δεν λαμβάνουν υπόψη τους τις επιπτώσεις που θα έχει το TTIP στην απασχόληση από μία πιο ποιοτική πτυχή. Επιπλέον, άλλες έρευνες έχουν αποφέρει αντίθετα αποτελέσματα καθώς έδειξαν πως σε περίπτωση εφαρμογής της συμφωνίας θα υπάρξει πτώση στα έσοδα εργασίας και καθαρή απώλεια περίπου 600.000 θέσεων στην ΕΕ και κυρίως στις βόρειες χώρες της Ευρώπης (Hernández, 2016). Η έκθεση εκτίμησης επιπτώσεων υπολογίζει πως το TTIP θα οδηγήσει στην απώλεια πάνω από δύο εκατομμυρίων ευρώ. Ο αντίκτυπος αυτός, σε συνδυασμό με την απώλεια των θέσεων εργασίας θα καταστήσει δυσκολότερη την εύρεση εργασίας σε ανθρώπους όπου θα χάνουν την δουλεία τους. Οι Ευρωπαίοι εργαζόμενοι στον τομέα των ηλεκτρικών μηχανών, για παράδειγμα, θα πληγούν αρκετά

καθώς, αναμένεται να χαθεί το 7,5% του συνόλου του εργατικού δυναμικού. Η ευρωπαϊκή βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα, αναμένεται να πληγεί και αυτή από την συμφωνία, ενώ ο τομέας παραγωγής κρέατος της ΕΕ, επιβεβαιώνεται πως θα είναι ένας από τους τομείς που θα κληθεί να αντιμετωπίσει τις μεγαλύτερες απώλειες θέσεων εργασίας, από τον αθέμιτο ανταγωνισμό των μεγάλων βιομηχανιών. Οι χώρες όπως η Ιρλανδία, έχουν προειδοποιηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, να αναμένουν σοβαρές διαταραχές στην βιομηχανία βόειου κρέατος (Stoll et al., 2016).

Από την άλλη πλευρά, τον Οκτώβριο του 2015, η Επιτροπή παρουσίασε μια νέα στρατηγική για το εμπόριο και τις επενδύσεις, μέσα στην οποία το TTIP καταλάμβανε προνομιά θέση. Στην νέα αυτή στρατηγική, αναφέρεται πως είναι δυνατό να υπάρξουν ορισμένες επιπτώσεις στην απασχόληση, αναγνωρίζοντας πως οι αλλαγές στις εμπορικές ροές είναι εφικτό να επιφέρουν αρνητικές συνέπειες σε ορισμένες περιφέρειες και εργαζομένους, εάν ο νέος ανταγωνισμός καταλήξει να είναι εντονότερος σε ορισμένες εταιρείες (Hernández, 2016). Όπως σχολίασε ο καθηγητής Rodriguez Rejas, μια συνθήκη όπως η Βορειοαμερικανική Συμφωνία Ελεύθερων Συναλλαγών μεταξύ Μεξικού, ΗΠΑ και Καναδά, αναμενόταν να δημιουργήσει μαζικές θέσεις εργασίας, αλλά δεν τα κατάφερε, αντιθέτως, οδήγησε στην απώλεια ενός εκατομμυρίου θέσεων εργασίας.

Υπό αυτές τις συνθήκες η Επιτροπή ανέφερε πως «Η ΕΕ και τα κράτη – μέλη της έχουν την ευθύνη να εξασφαλίσουν ότι οι ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας επιτρέπουν σε όσους χάνουν την δουλειά τους να βρουν άλλη γρήγορα». Παρά τις απαιτήσεις διαφόρων εκθέσεων να δοθεί μια λεπτομερής ανάλυση των κειμένων, μέχρι στιγμής έχουν προσδιοριστεί μόνο πέντε σημεία τριβής μεταξύ των περιεχομένων αυτών και των δικαιωμάτων εργασίας, τα οποία είναι : α) η απελευθέρωση υπηρεσιών και προτύπων εργασίας, β) οι συνέπειες των μηχανισμών συνεργασίας κανονιστικών προτύπων και συλλογικών συμβάσεων, γ) ο αντίκτυπος στα συστήματα επίλυσης των διαφορών μεταξύ των επενδυτών και του κράτους για τα εργασιακά δικαιώματα, δ) η αποτελεσματικότητα και η διευκόλυνση των κοινωνικών ρητρών στις Συμφωνίες Ελεύθερου Εμπορίου και ε) ο αντίκτυπος της συμφωνίας σχετικά με τις ΜΜΕ και τη δημιουργία/καταστροφή της εργασιακής απασχόλησης (Hernández, 2016).

Μία από τις συνέπειες που προκύπτουν από το TTIP, τη CETA και τη TISA, ο οικονομολόγος Eduardo Garzon (2016) επισημαίνει, πως είναι η εκθετική αύξηση της ιδιωτικοποίησης των δημοσίων υπηρεσιών, όπως η εκπαίδευση, η υγεία και οι κοινωνικές υπηρεσίες. Αυτό συμβαίνει είτε άμεσα είτε έμμεσα (ασθενοφόρα, καντίνες, νοσοκομεία και εκπαιδευτική διοίκηση, κλπ), περιλαμβάνοντας την εισαγωγή του κέρδους στις δημόσιες υπηρεσίες και την προοδευτική επιδείνωση των δημόσιων συστημάτων προστασίας όπου χρηματοδοτούνται από το δημόσιο, θεωρώντας τα «αθέμιτο ανταγωνισμό» με τον ιδιωτικό μη κερδοσκοπικό τομέα.

Οι διαπραγματεύσεις για το TTIP προκαλούν μεγάλη ανησυχία σε διάφορους τομείς του πληθυσμού. Σε διαδηλώσεις που σημειώθηκαν στις 15 Οκτωβρίου του 2016, ακούστηκε το σύνθημα «οι άνθρωποι και ο πλανήτης δεν αποτελούν εμπόρευμα». Μέσω αυτού φαίνεται πως τα κοινωνικά και αντι-παγκοσμιοποιημένα κινήματα απαιτούν την αναστολή του TTIP και της CETA, καθώς επιβάλλουν τα οικονομικά συμφέροντα των πολυεθνικών εταιρειών σε βάρος των δικαιωμάτων των ιδιωτών. Για να μπορέσουν να προωθηθούν ισότιμα και με σεβασμό τα δικαιώματα των ατόμων, της κοινωνίας και του περιβάλλοντος, είναι απαραίτητο να επανεξεταστεί το παγκόσμιο εμπορικό σύστημα, που σήμερα ευνοεί τη συγκέντρωση της εξουσίας στα χέρια λίγων πολυεθνικών. Οι λαϊκές κινητοποιήσεις, υπό αυτές τις συνθήκες, κάνουν έκκληση για τερματισμό της ατιμωρησίας των πολυεθνικών και για συνέχιση της συλλογικής δράσης για την υπεράσπιση των κοινωνικών εναλλακτικών λύσεων όντας ο μόνος τρόπος ανάκτησης της κυριαρχίας, της δημοκρατίας και των δικαιωμάτων (Gutiérrez and Alvarez, 2016).

Ο καθηγητής Guaman, έδειξε πως, μέσω της συμφωνίας, δίνεται προτεραιότητα στην διασφάλιση των επενδυτικών αντί των κοινωνικών, εργατικών ή περιβαλλοντολογικών νόμων της χώρας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η ιδιωτικοποίηση του νερού στην Εσθονία με μία ολλανδική πολυεθνική εταιρεία, όπου μίλησε το κράτος γιατί ήθελε να διατηρήσει σταθερά τα επιτόκια του νερού.

Κατά τους Gutiérrez και Alvarez (2016), οι προηγούμενες εμπειρίες που αποκοιμήθηκαν από το ελεύθερο εμπόριο, έδειξαν πως οι συνέπειες ήταν αντίθετες από τις υποσχέσεις τους και αυτό φάνηκε μέσω της αυξημένης ανεργίας, του κοινωνικού ντάμπινγκ, της μείωσης της κοινωνικής προστασίας και της καταστροφής των δικαιωμάτων των οργανώσεων, των εργαζομένων και της ικανότητας τους να διαπραγματευούνται συλλογικά.

Παρά ταύτα, το Γραφείο Εμπορικού Εκπροσώπου των ΗΠΑ δήλωσε : «Επιδιώκουμε την επέκταση των ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά για τα αγαθά των ΗΠΑ, τις υπηρεσίες και τους προμηθευτές αγαθών και υπηρεσιών στις αγορές δημόσιων συμβάσεων της ΕΕ και των κρατών-μελών της (...). Επιδιώκουμε να ληφθούν κατάλληλες δεσμεύσεις από την ΕΕ σε σχέση με τα διεθνώς αναγνωρισμένα δικαιώματα των εργαζομένων και την αποτελεσματική εφαρμογή της εργατικής νομοθεσίας που αφορούν τα δικαιώματα αυτά, σύμφωνα με τις προτεραιότητες και τους στόχους των ΗΠΑ, και να θεσπιστούν διαδικασίες για τις διαβουλεύσεις και τη συνεργασία για την προώθηση του σεβασμού των διεθνώς αναγνωρισμένων εργασιακών δικαιωμάτων. Οι εμπορικές συμφωνίες μας, έχουν σχεδιαστεί για να αποτρέψουν μια κούρσα προς τα κάτω για τη προστασία της εργασίας. Θα περιληφθούν ισχυρές δεσμεύσεις εργασίας για να διασφαλιστεί ότι τα αυξημένα επίπεδα του εμπορίου και των επενδύσεων με τους εταίρους μας δεν καθοδηγούνται από την αποδυνάμωση των δικαιωμάτων των εργαζομένων. Οι εμπορικοί εταίροι πρέπει όχι μόνο να έχουν νόμους και κανονισμούς σχετικά με την αναγνώριση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των εργαζομένων, πρέπει και να τους επιβάλουν. Οι επιχειρήσεις των ΗΠΑ δεν μπορεί να είναι αρκετά ανταγωνιστικές, εάν οι ξένοι ανταγωνιστές τους δεν υποχρεούνται να παρέχουν στους εργαζομένους τους τα ίδια επίπεδα προστασίας. Οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ευρώπη διατηρούν ήδη υψηλά επίπεδα προστασίας για τους εργαζομένους τους. Το TTIP θα πρέπει να αντανakλά αυτή την κοινή δέσμευση, η οποία μπορεί να αποτελέσει πρότυπο για τους άλλους έτσι ώστε να ακολουθήσουν, και να ενθαρρύνουν ακόμη περισσότερο τη διατλαντική συνεργασία».

4.2.2.

Η ευρωπαϊκή πολιτική για την ασφάλεια των τροφίμων μεταρρυθμίστηκε στις αρχές του 2000, ως αντίδραση σε διάφορες κρίσεις στον τομέα των τροφίμων και των ζωοτροφών, όπως τη σπογγώδη εγκεφαλοπάθεια των βοοειδών. Η ΕΕ, με αυτόν τον τρόπο επεδίωξε να εξασφαλίσει ότι α) τα τρόφιμα και οι ζωοτροφές θα είναι ασφαλή και θρεπτικά, β) ότι θα εφαρμόζονται τα υψηλά πρότυπα για την υγεία και την ορθή μεταχείριση των ζώων, καθώς επίσης θα εφαρμόζεται και η σωστή προστασία των φυτών με την ορθή χρήση φυτοφαρμάκων και γ) πως οι πληροφορίες, για το περιεχόμενο, τη προέλευση και τη σωστή χρήση των τροφών, γίνονται σαφείς. Η πολιτική για την ασφάλεια των τροφίμων της ΕΕ διέπεται κυρίως από τα άρθρα 168 (δημόσια υγεία) και 169 (προστασία των καταναλωτών) της ΣΛΕΕ. Η νομοθεσία της ΕΕ καλύπτει το σύνολο της τροφικής αλυσίδας - «από το αγρόκτημα στο τραπέζι» - σύμφωνα με μια ολοκληρωμένη προσέγγιση. Αυτό πραγματεύεται θέματα που κυμαίνονται από την επισημάνση μέσω της συσκευασίας έως την υγιεινή.

Τη σχετική βασική νομοθεσία της ΕΕ αποτελεί ο κανονισμός (ΕΚ) 178/2002, για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων (ΕΕ L 31 της 1.2.2002, σ. 1-24). Αυτός συμπληρώνεται με άλλα νομοθετήματα ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2230/2004 της Επιτροπής, για τους όρους εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά το δίκτυο των οργανισμών που ασκούν δραστηριότητες σε τομείς συναφείς με εκείνους της αποστολής της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων (ΕΕ L 379, 24.12.2004, σ. 64-67). Στις 29 Απριλίου του ίδιου έτους, εφαρμόστηκε η απόφαση 2004/478/ΕΚ της Επιτροπής, σχετικά με την έγκριση ενός γενικού σχεδίου διαχείρισης κρίσεων στον τομέα των τροφίμων και των ζωοτροφών (ΕΕ L 212 της 12.6.2004, σ. 60-68). Ενώ την ίδια ημέρα

τέθηκε σε εφαρμογή και ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 854/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, για τον καθορισμό ειδικών διατάξεων για την οργάνωση των επίσημων ελέγχων στα προϊόντα ζωικής προέλευσης που προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο (ΕΕ L 226 της 25.6.2004, σ. 83-127) (EUROPA, EU Law and Publications).

Όλη η παραπάνω νομοθεσία, σχετικά με τα τρόφιμα και τη προστασία των καταναλωτών, βασίζεται στην αρχή της προφύλαξης και εξ αυτού του λόγου συνιστά ένα αυστηρότερο πρότυπο σε σύγκριση με των ΗΠΑ. Σύμφωνα με την αρχή της προφύλαξης εάν μια εταιρεία, βιομηχανία ή ένας παραγωγός θελήσει να προχωρήσει στην παραγωγή και την εμπορία νέων τροφίμων, είναι υποχρεωμένοι να λάβουν άδεια από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Τροφίμων σύμφωνα με τη νομοθεσία της ΕΕ, όπου κατά το πλαίσιο της διαδικασίας, το βάρος τοποθετείται στις επιχειρήσεις για να αποδείξουν την απουσία κινδύνων για την υγεία. Μια τέτοια εκτεταμένη υποχρέωση είναι γενικά άγνωστη στις ΗΠΑ και τον Καναδά όσον αφορά τη νομοθεσία τους για τα τρόφιμα. Λόγω αυτού, με τις διατάξεις του SPS στην νομολογία του ΠΟΕ και στα κεφάλαια του TTIP, μπορεί να θεωρηθεί πως γίνεται μια προσπάθεια περιορισμού της χρήσης της αρχής της προφύλαξης (Stoll et al., 2016).

Ο Γενικός Γραμματέας της Επιτροπής Γεωργίας (Committee on Agriculture, COAG), προειδοποίησε πως οι εκλογές των ΗΠΑ και άλλων χωρών της ΕΕ θα καθυστερούσαν την εφαρμογή του TTIP, λαμβάνοντας νέα ώθηση για περισσότερους γύρους διαπραγματεύσεων. Οι γεωργικές και οικολογικές οργανώσεις φαίνεται πως αντιτίθενται σε αυτή τη συμφωνία και προειδοποιούν για τις συνέπειες στο ευρωπαϊκό διατροφικό μοντέλο και τα υψηλά πρότυπα προστασίας σε αντίθεση με τα ευέλικτα πρότυπα των ΗΠΑ, όπου περιλαμβάνουν τη χρήση απαγορευμένων προϊόντων στην Ευρώπη, όπως ορμονών, αναβολικών και επιταχυντών ανάπτυξης ορισμένων ουσιών (EFEAgro, 2016).

Το TTIP θα μπορούσε επομένως να σημάνει, με αυτή την κατάλυση, την καταστροφή της ευρωπαϊκής γεωργίας, βρίσκει μια νέα έκθεση από τους Φίλους της Γης Ευρώπης.

Στην έκθεση με τίτλο «Διαπραγματεύσεις μακριά από τους αγρότες της ΕΕ», μοντελοποιήθηκαν οι μελέτες και τα σχόλια που έχουν πραγματοποιηθεί κατά καιρούς στις ΗΠΑ και την ΕΕ σχετικά με τις επιπτώσεις του TTIP. Η έκθεση αυτή, κατέληξε στο συμπέρασμα πως το TTIP θα αυξήσει τις εισαγωγές από τις ΗΠΑ, με αποτέλεσμα να αποφέρει πολύ λιγότερα οφέλη στους παραγωγούς της ΕΕ. Οι μελέτες αυτές έδειξαν μείωση έως και 0,8% για τη συμβολή της γεωργίας στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν, ενώ η συμβολή των ΗΠΑ φαίνεται πως θα αυξηθεί κατά 1,9%, ένα καθαρό όφελος προς των ΗΠΑ, αξίας τεσσάρων δισεκατομμυρίων ευρώ.

Αυτό σημαίνει πως πολλοί αγρότες θα οδηγηθούν, σε όλη την ΕΕ, στον αθέμιτο ανταγωνισμό, απειλώντας τις αγροτικές επιχειρήσεις και έχοντας αρνητικές επιπτώσεις στις αγροτικές περιοχές και τα συμφέροντα των καταναλωτών. Με τη σειρά του το Υπουργείο Γεωργίας των ΗΠΑ έχει προβλέψει την πτώση των τιμών που καταβάλλονται στους ευρωπαίους γεωργούς σε κάθε κατηγορία τροφίμων (Friends of the Earth Europe, 2016). Σύμφωνα με την Mute Schimpf (2016), το TTIP είναι μία κακή συμφωνία για την ευρωπαϊκή γεωργία. Υποστηρίζει πως η πλειοψηφία των γεωργών της ΕΕ θα χάσει πολλά από τα κεκτημένα της θυσιάζομενη στον βωμό του TTIP, τονίζοντας πως οι κύριοι νικητές από την συμφωνία θα είναι οι βιομηχανικοί κολοσσοί τροφίμων των ΗΠΑ. Σε αυτή τη θέση έρχεται να συμφωνήσει και η Ένωση Μικρών Γεωργών και Κτηνοτρόφων (Unión de Pequeños Agricultores, UPA) της Μαδρίτης, ζητώντας από την υπηρεσιακή κυβέρνηση να ακούσει την «κραυγή» των Ισπανών παραγωγών, καθώς το TTIP αναζητά το όφελος μόνο μεγάλων πολυεθνικών, αγνοώντας τι επιπτώσεις που θα προκύψουν στην πραγματική, παραγωγική οικονομία (EFE, 2016).

Επιπρόσθετα, στην έκθεση αναφέρεται πως τα λόμπι των εταιρειών, τόσο στις ΗΠΑ όσο και στην ΕΕ, πιέζουν να έχουν μεγαλύτερη πρόσβαση στις γεωργικές αγορές, με στόχο υψηλότερες προδιαγραφές ασφάλειας και καλής διαβίωσης των ζώων στην Ευρώπη. Παρόλα αυτά,, ακόμη κι αν τα πρότυπα της ΕΕ διατηρηθούν, οι αυξήσεις των εισαγωγών από τις ΗΠΑ θα συνεχίσουν να κατακλύζουν τις ευρωπαϊκές αγορές, εξασφαλίζοντας τεράστιες ευκαιρίες εξαγωγών και κέρδη για τις επιχειρήσεις τροφίμων και τις μονάδες παραγωγής των ΗΠΑ σε βάρος των ευρωπαίων αγροτών.

Όσον αφορά τα κέρδη από τη γεωργία της ΕΕ, η έκθεση αναφέρει πως αυτές θα πρέπει να περιορίζονται σε ελάχιστους τομείς, όπως το τυρί, αλλά ακόμη και αυτό θα εξαρτάται από τις ΗΠΑ, δίνοντας τη θέση τους σε μη δασμολογικά μέτρα που χρησιμοποιούνται για τον περιορισμό του εμπορίου. Η εστίαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις γεωγραφικές ενδείξεις, δηλαδή τα προϊόντα που έχουν μια συγκεκριμένη γεωγραφική προέλευση και έχουν φήμη που βασίζεται στην καταγωγή τους, είναι αμφίβολη, καθώς τα οφέλη φαίνεται να περιορίζονται σε μόνο δύο χώρες της ΕΕ, την Γαλλία και την Ιταλία και σε μόλις τρία προϊόντα, το τυρί, τη σαμπάνια και το ουίσκι (Friends of the Earth Europe, 2016). Ωστόσο, το Γραφείο Εμπορικού Εκπροσώπου των ΗΠΑ δήλωσε : «Επιδιώκουμε να θεσπιστούν κανόνες καταγωγής που να διασφαλίζουν ότι, τα ποσοστά δασμών στο πλαίσιο μιας συμφωνίας με την ΕΕ, ισχύουν μόνο για τα εμπορεύματα που μπορούν να λάβουν τέτοια μεταχείριση η οποία καθορίζει τις διαδικασίες για την εφαρμογή και την επιβολή των κανόνων αυτών. Πιστεύουμε ότι μόνο τα προϊόντα των ΗΠΑ και της ΕΕ θα πρέπει να επωφεληθούν από τη συμφωνία του TTIP, και όχι τα αγαθά που παράγονται σε τρίτες χώρες. Μέσω του TTIP, οι κανόνες καταγωγής των προϊόντων, θα δημιουργήσουν σαφείς και διαφανείς διαδικασίες για τη διεκδίκηση προέλευσης και τη τήρηση αρχείων για όσους επιθυμούν πιστοποιήσεις προέλευσης». Μέχρι στιγμής, είκοσι Υπουργοί Γεωργίας έχουν εκφράσει τις ανησυχίες τους σχετικά με τις συσσωρευτικές επιπτώσεις στη γεωργία της ΕΕ εξαιτίας του TTIP.

Μια άλλη διαμάχη, όσον αφορά τον κανονισμό των τροφίμων, είναι το βόειο κρέας που παράγεται από ζώα που έλαβαν θεραπεία με ορμόνες. Αυτή η εμπορική διαμάχη μεταξύ ΗΠΑ, Καναδά και ΕΕ, οδήγησε σε δικαστική διαμάχη ενώπιον του ΠΟΕ, καταλήγοντας σε μια αμοιβαία συμφωνία, η οποία προέβλεπε διάφορα στάδια για την επίλυση των διαφορών, αντικατοπτρίζοντας τη CETA και το TTIP.

Κατά την Elizabeth Grossman (2016), το βορειοαμερικανικό Ινστιτούτο Κρέατος, το οποίο αντιπροσωπεύει σχεδόν όλους του παραγωγούς κρεάτων και πουλερικών των ΗΠΑ, θεωρεί ότι πρέπει να εφαρμοστεί το TTIP. Σε μια δήλωση του είχε πει «Υποστηρίζουμε το ελεύθερο εμπόριο, καθώς και τη βελτίωση πρόσβασης στις αγορές της ΕΕ

προκαλώντας μεγάλο ενδιαφέρον στα μέλη μας, λόγω της μεγάλης ζήτησης στην ΕΕ για το υψηλής ποιότητας κρέατος και πουλερικών των ΗΠΑ, είμαστε αισιόδοξοι ότι το TTIP θα επεκτείνει τις εμπορικές ευκαιρίες και την ικανότητα μας να παρέχουμε ασφαλή τρόφιμα στην αγορά της ΕΕ».

Σύμφωνα με μια νέα έκθεση του Ινστιτούτου Γεωργίας και Εμπορικής Πολιτικής (Institute for Agriculture and Trade Policy, IATP) η εμπορική αυτή συμφωνία είναι πιθανό να επεκταθεί και στον εταιρικό έλεγχο κρεάτων και του ζωικού κεφαλαίου παραγωγής. Έτσι πιστεύεται πως θα ήταν εφικτό να υπονομευτούν οι υπάρχουσες τοπικές συνθήκες διαβίωσης των ζώων και οι επισημάνσεις των νόμων των τροφίμων, φοβούμενοι τις επιπτώσεις του κρέατος στην παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων καθιστώντας επίσης δύσκολη και την βελτίωση των χαμηλών μισθών και των επικίνδυνων συνθηκών εργασίας στις βιομηχανίες επεξεργασίας κρέατος.

Ο Sharon Treat, σύμβουλος του IATP, επεσήμανε πως όλο αυτό θα αποτελέσει μια κατηφορική κούρσα. Ενώ, οι πολιτικές του TTIP ισχύουν για όλα τα προϊόντα, το παγκόσμιο εμπόριο έχει μια ιδιαίτερη επίδραση στο κρέας. Σύμφωνα με μια νέα έκθεση το σύστημα των ΗΠΑ, των μεγάλων βιομηχανιών εκτροφής ζώων, έχει οδηγήσει σε μια διεθνή αγορά όπου κυριαρχείται από όλο και μεγαλύτερες διακρατικές επιχειρήσεις τροφίμων και γεωργίας, παρέχοντας στους καταναλωτές χαμηλές τιμές αποφέροντας τεράστιο περιβαλλοντικό και κοινωνικό κόστος. Χαρακτηριστικά αναφέρει πως είναι «απαράδεκτη η χρήση των φυσικών πόρων, η μείωση της βιοποικιλότητας, οι σημαντικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, η σκληρότητα απέναντι στα ζώα, η καταστροφή των τοπικών οικονομιών, οι φρικτές συνθήκες εργασίας και οι κίνδυνοι για την υγεία των καταναλωτών». Η νέα εμπορική αυτή συμφωνία πιθανότατα θα «θεσμοθετήσει» τα συστήματα αυτά περαιτέρω, είπε ο Treat.

Τέλος, κατά τον Oliver Tickell (2016), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με τη σειρά της, υπέκυψε στις πιέσεις των ΗΠΑ για εξέταση και τροποποίηση οργανισμών μέσω νέων γονιδιακών επεξεργασιών κατά παράβαση των δικών της νόμων. Η κίνηση αυτή θα μπο-

ρούσε να κάνει τους νέους Γενετικά Τροποποιημένους Οργανισμούς (ΓΤΟ), να εξαιρούνται από την επισήμανση, την υγεία και τους περιβαλλοντικούς ελέγχους. Σύμφωνα με εσωτερικά έγγραφα της Επιτροπής και δημοσιεύματα από ΜΚΟ, στο πλαίσιο της ελευθερίας της νομοθεσίας πληροφοριών, αποκαλύπτεται πως οι εκπρόσωποι των ΗΠΑ πίεσαν να απαλλαγούν τα φυτά και τα ζώα, που παράγονται μέσω γονιδιακής επεξεργασίας και άλλες τεχνικές, από τους υφιστάμενους κανόνες της ΕΕ για τους ΓΤΟ. Οι πιέσεις των ΗΠΑ, επικεντρώθηκαν σε πιθανά εμπόδια στο εμπόριο από την εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ για τους ΓΤΟ. Φαίνεται δηλαδή, πως υπάρχει πρόθεση περιορισμού των προτύπων υγείας και προστασίας του περιβάλλοντος της ΕΕ, για να μπορέσει να ανοίξει ο δρόμος για το TTIP.

Το TTIP ως απορρυθμιστικός παράγοντας του τομέα περιβάλλοντος

4.2.3.

Η πολιτική της ΕΕ στον τομέα του περιβάλλοντος, βασίζεται στο άρθρο 191 της ΣΛΕΕ και αποσκοπεί στη διατήρηση, την προστασία και τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος καθώς και στην προστασία της υγείας του ανθρώπου. Η εν λόγω πολιτική αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στη συνετή και ορθολογική χρησιμοποίηση των φυσικών πόρων, και συμβάλλει στην προώθηση, σε διεθνές επίπεδο, μέτρων για την αντιμετώπιση των περιφερειακών ή παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων, ειδικότερα εγείρει σοβαρές αμφιβολίες για την κλιματική αλλαγή και τη περιβαλλοντική πολιτική εν γένει.

Το 2013 η ΕΕ ενέκρινε το 7^ο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον, το οποίο καθοδηγεί την περιβαλλοντική πολιτική της ΕΕ για την περίοδο έως το 2020. Το πρόγραμμα δράσης καθορίζει το μακροπρόθεσμο όραμα όσον αφορά το πού θέλει να βρίσκεται η ΕΕ το 2050 και έχει 3 τομείς προτεραιότητας: α) το φυσικό κεφάλαιο όπου περιλαμβάνει : τη προστασία, διατήρηση και ενίσχυση του γόνιμου εδάφους, των θαλασσών, των

γλυκών υδάτων, του καθαρού αέρα, και της βιοποικιλότητας, β) την οικονομία αποδοτικής χρήσης των πόρων περιέχοντας: τη πλήρη απόδοση της δέσμης μέτρων για το κλίμα και την ενέργεια, σημαντικές βελτιώσεις της περιβαλλοντικής απόδοσης των προϊόντων και μειώσεις του περιβαλλοντικού αντίκτυπου της κατανάλωσης και γ) το υγιές περιβάλλον για υγιείς ανθρώπους.

Παρόλα αυτά, το TTIP για ακόμη μία φορά, εγείρει σοβαρές αμφιβολίες για το μέλλον του ευρωπαϊκού κλίματος και της περιβαλλοντικής πολιτικής. Κατά τους Sieber και Γεωργιάδη (2016), οι διαπραγματευτές του TTIP επιμένουν πως η συμφωνία θα μπορούσε να λειτουργήσει προς το συμφέρον των πολιτών και του περιβάλλοντος. Ωστόσο, μέσω των κειμένων όπου διέρρευσαν μέσω της Greenpeace, έγινε σαφές πως η εμπορική αυτή συμφωνία θα μπορούσε να αποτελέσει ένα από τα πιο επικίνδυνα όπλα στα χέρια των βιομηχανιών ορυκτών καυσίμων. Επιπλέον, φαίνεται πως η Επιτροπή ζητεί να υπάρξει μια νομική δεσμευτική υποχρέωση, όσον αφορά όλα τα εμπόδια εισαγωγής και εξαγωγής φυσικού αερίου, εξαλείφοντας έτσι τους περιορισμούς που συνεχίζουν να επιβάλλονται από την Ουάσιγκτον στην εξαγωγή υδροποιημένου φυσικού αερίου στην Ευρώπη. Οι περιβαλλοντικές οργανώσεις πιστεύουν πως αυτό το αέριο θα οδηγήσει στην απόκτηση μιας ευρέως διαδεδομένης τεχνικής με μεγάλο περιβαλλοντικό αντίκτυπο στις ΗΠΑ, της τεχνικής της υδραυλικής ρωγμάτωσης (fracking), (Cejuela, 2016).

Το 2011, η κυβέρνηση Κεμπέκ ανταποκρίθηκε στις ανησυχίες που υπήρχαν, για την ρύπανση των υδάτων από την εφαρμογή ενός μορατόριουμ για τη χρήση του fracking. Η ενεργειακή εταιρεία Lone Pine Resources έκανε μήνυση στο κράτος επιδιώκοντας 109.800.000 \$, συν τους τόκους, ως αποζημίωση. Το 2009, η σουηδική πολυεθνική εταιρεία ενέργειας Vattenfall, μίλησε την γερμανική κυβέρνηση, ζητώντας 1,4 δις ευρώ ως αποζημίωση εξαιτίας των περιβαλλοντικών περιορισμών που της επιβάλλονται.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το TTIP, θέτει σε λειτουργία ένα παράλληλο δικαστικό σύστημα το οποίο θα επιτρέπει στις εταιρείες να παρακάμπτουν τα εθνικά δικαστήρια. Ο

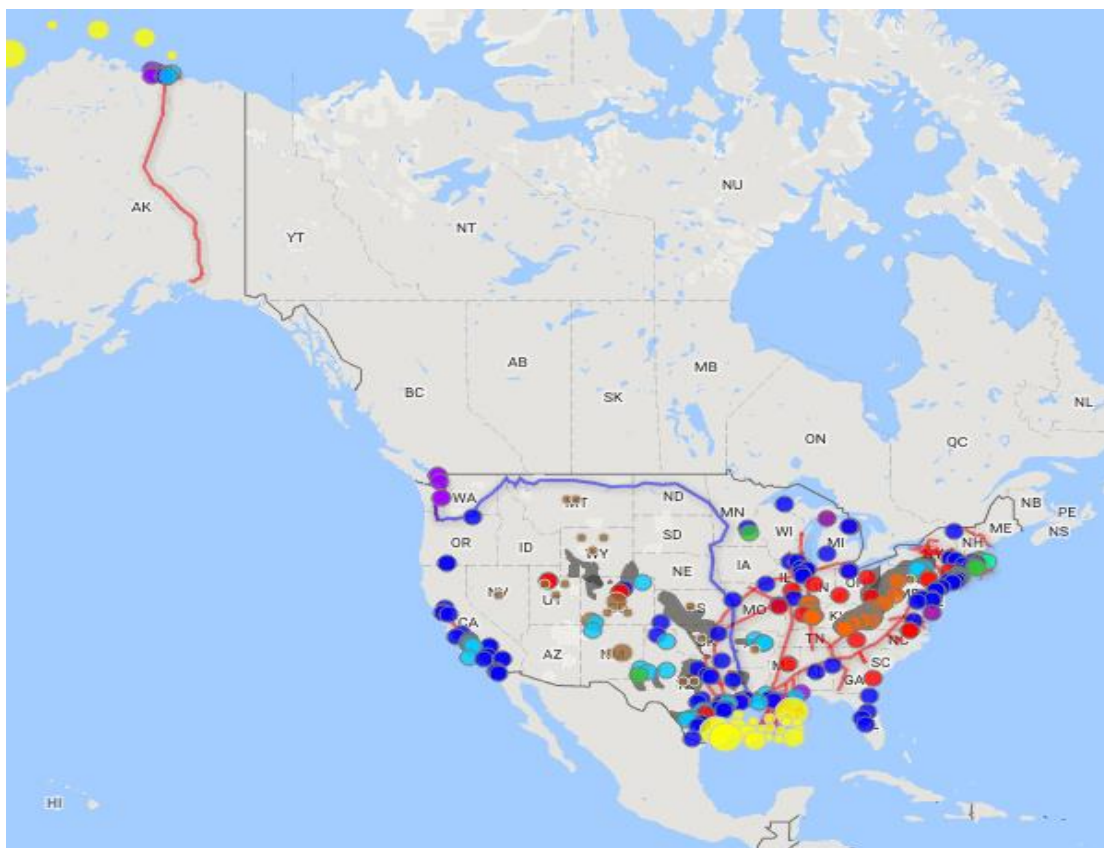
Jesse Bragg από το Corporate Accountability International προειδοποιεί πως, αυτό θα είναι ένα από τα επικινδυνότερα πράγματα που έχουμε δει κατά τη τελευταία δεκαετία. Σύμφωνα με μία έκθεση των Ηνωμένων Εθνών, το 35% όλων των περιπτώσεων, στις οποίες εταιρείες μηνύουν κυβερνήσεις βάσει των εμπορικών συμφωνιών, μέχρι στιγμής σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή και τη βιομηχανία ορυκτών καυσίμων. Οι εταιρείες ορυκτών καυσίμων, με τη σειρά τους, χρησιμοποιούν όλο και περισσότερο το ISDS στο πλαίσιο των υφιστάμενων εμπορικών και επενδυτικών συμφωνιών, συμβάλλοντας έτσι σε ένα πρόσφατο κύμα νομικών υποθέσεων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το 2014, όπου τα μισά από τα νέα κρούσματα ISDS ήταν στοχευμένες πολιτικές που επηρέαζαν την άντληση πετρελαίου και φυσικού αερίου, την εξόρυξη ή την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Ενδεικτικά αναφέρουμε, ότι βιομηχανίες ορυκτών καυσίμων επιθυμούν την άμεση εφαρμογή του TTIP (παραδείγματος χάρη: η ExxonMobil, Chevron).

Είναι γνωστό, ότι ανήκει στις εκλεγμένες κυβερνήσεις το κυρίαρχο δικαίωμα να ρυθμίζουν και να θεσπίζουν νόμους για την προστασία του αέρα, του κλίματος και της υγείας των ανθρώπων. Το TTIP θα αντιστρέψει αυτή την αρχή, αναγκάζοντας τις κυβερνήσεις να αποδείξουν πως όλα τα μέτρα που λαμβάνουν είναι αναγκαία, κατάλληλα και νόμιμα. Μέσω επίσημων εγγράφων που έχουν διαρρεύσει φαίνεται πως, η γενική ιδέα πίσω από τις εμπορικές συμφωνίες δεν είναι απαραίτητα κακή, καθώς εξασφαλίζεται πως οι κυβερνήσεις θα εξακολουθήσουν να διατηρούν το δικαίωμα τους να ρυθμίζουν θέματα που σχετίζονται με την προστασία του περιβάλλοντος, την υγεία των ανθρώπων ή το κλίμα. Στην πραγματικότητα όμως, στα κείμενα του TTIP, η λέξη κλίμα εμφανίζεται μόνο ως «κλίμα των επενδυτών» (Sieber και Γεωργιάδης, 2016).

Εν τω μεταξύ, αρκετές ΜΚΟ έχουν κρούσει τον κώδωνα του κινδύνου. Στόχος, σύμφωνα με την ΕΕ, είναι η απελευθέρωση της ενέργειας του εμπορίου μεταξύ δύο συνασπισμών και η προώθηση της βιωσιμότητας. Παρόλα αυτά, στη πράξη τα μέτρα που προτείνονται για τη διασφάλιση των ανταλλαγών υπερισχύουν εκείνων που αποσκοπούν στην προστασία του περιβάλλοντος (Cejuela, 2016). Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάζει ο Hilary (2016), η εκτίμηση των επιπτώσεων του TTIP, υπολογίζεται

πως θα είναι πάνω από 21 εκατομμύρια εκπομπών CO₂ στην ΕΕ και τις ΗΠΑ. Αυτό συμβαίνει, παρά το γεγονός ότι οι ΗΠΑ και η ΕΕ αντιπροσωπεύουν ήδη τις κατά κεφαλήν εκπομπές CO₂ σε πολύ υψηλότερο ποσοστό από τον παγκόσμιο μέσο όρο. Επιπρόσθετα, επισημαίνει πώς το TTIP, αναμένεται να οδηγήσει σε αύξηση της ρύπανσης του αέρα σε ολόκληρη την Ευρώπη, με αυξήσεις να αναμένονται στις εκπομπές μονοξειδίου του άνθρακα, διοξειδίου του θείου, οξειδίων του αζώτου και σωματιδίων PM₁₀.

Στην Εικόνα 1 εμφανίζονται πάνω από 400 ρυπογόνα έργα στις ΗΠΑ, στο πλαίσιο του TTIP ή του TPP. Αυτά τα έργα περιλαμβάνουν πάνω από 70 ανθρακωρυχεία, 30 διυλιστήρια πετρελαίου, και 100 μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου. Επιπλέον υπολογίζεται πως θα μισθωθούν περισσότερα από 10,8 εκατομμύρια στρέμματα για γεωτρήσεις πετρελαίου και φυσικού αερίου και θα δημιουργηθούν δεκάδες χιλιάδες μίλια αγωγών ορυκτών καυσίμων.

	Περιοχές fracking		Σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας φυσικού αερίου
	Υπεράκτιες γεωτρήσεις		Μονάδες επεξεργασίας αερίου
	Χρηματοδοτικές μισθώσεις δημοσίων εκτάσεων πετρελαίου και φυσικού αερίου		Τερματικός σταθμός εισαγωγής φυσικού αερίου
	Αγωγοί ορυκτών καυσίμων		Εγκαταστάσεις αποθήκευσης φυσικού αερίου
	Τρένο πετρελαίου		Εργοστάσια ηλεκτροπαραγωγής με καύση άνθρακα
	Τερματικοί σταθμοί πετρελαίου		Ανθρακωρυχεία
	Διυλιστήρια πετρελαίου		Εγκαταστάσεις επεξεργασίας άνθρακα
	Σταθμοί πετρελαιοειδών		Τρένα άνθρακα
			Τερματικοί σταθμοί άνθρακα

Εικόνα 1 : Χάρτης με τα ρυπογόνα έργα στις ΗΠΑ, υπό το πλαίσιο του TTIP ή του TPP, πηγή : sierraclub.org

Για να αποφευχθούν οι καταστροφές της κλιματικής αλλαγής, εκτιμάται πως 80% των γνωστών αποθεμάτων ορυκτών καυσίμων στον κόσμο, πρέπει να παραμείνει στο έδαφος. Ωστόσο αυτό φαίνεται να αμφισβητείται αρκετές φορές από μεγάλες εταιρείες απειλώντας τις χώρες με μηνύσεις λόγω της «υπερπροστασίας» του περιβάλλοντος. Τέτοια απρόβλεπτα έξοδα, ή υπό τις απειλές υποθέσεων ISDS, μπορεί να αποτρέψουν μια κυβέρνηση να θεσπίσει σημαντικά μέτρα δημοσίου συμφέροντος. Στην πραγματικότητα τα δικηγορικά γραφεία που ειδικεύονται σε ISDS, πλέον συμβουλεύουν ρητά ξένους επενδυτές που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ενέργειας, για το πως θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν αυτά τα δικαιώματα τους ως εργαλείο για να ασκήσουν πιέσεις ώστε να αποφευχθούν οι καταχρηστικές ρυθμιστικές αλλαγές, όπως αυτές που υπονομεύουν σημαντικά τις οικονομικές βάσεις, πάνω στις οποίες είχαν επενδύσει.

Πολλές από τις εταιρείες ορυκτών καυσίμων έχουν επενδύσει σε δραστηριότητες που εκπέμπουν αέρια θερμοκηπίου. Οι εν λόγω επιχειρήσεις έχουν επενδύσει σε fracking, σε υπεράκτιες γεωτρήσεις πετρελαίου και φυσικού αερίου σε δημόσια γη, και σε αγωγούς ορυκτών καυσίμων σε τουλάχιστον 36 πολιτείες των ΗΠΑ (όπως είδαμε, στην Εικόνα 1). Ορισμένες από αυτές τις εταιρείες ορυκτών καυσίμων έχουν ασκήσει σοβαρές πιέσεις, όσον αφορά την παρεμπόδιση περιβαλλοντικών πολιτικών. Το TPP και το

TTIP με τη σειρά του, θα χορηγήσει σε αυτές τις εταιρείες ένα νέο εργαλείο στα χέρια τους, με στόχο να αποτραπούν ή να αποδυναμωθούν οι ρυθμίσεις κλιματικής προστασίας. Για παράδειγμα το TPP θα παραχωρήσει δικαιώματα ISDS στην Αυστραλία με βάση την BHP Billiton, μία από τις μεγαλύτερες εταιρείες εξόρυξης, και έναν από τους μεγαλύτερους ξένους επενδυτές των ΗΠΑ στο fracking. Οι επενδύσεις της συγκεκριμένης εταιρείας περιλαμβάνουν υπεράκτιες γεωτρήσεις πετρελαίου στον Κόλπο του Μεξικού, και φυσικού αερίου στο Τέξας, την Αρκάνσας, και τη Λουϊζιάνα. Όπως αναφέρει στο κείμενο του με τίτλο «Κλιματικά Οδοφράγματα», ο Beachy (2016), το TTIP θα επιτρέψει, μέσω του ISDS, να υπάρξουν προκλήσεις από την Ολλανδία, η οποία βασίζεται στη Shell, τη μεγαλύτερη κάτοχο σε όλες τις επιχειρήσεις εσωτερικού και εξωτερικού. Επίσης, θα παραχωρήσει δικαιώματα ISDS στο Ηνωμένο Βασίλειο με έδρα τη BP, η οποία κατέχει πάνω από 4.000 μίλια αγωγών πετρελαίου και φυσικού αερίου, 32 πράξεις fracking και 33 άλλες επενδύσεις ορυκτών καυσίμων σε 46 πολιτείες των ΗΠΑ.

Το TTIP, επιπρόσθετα, φαίνεται πως θα χορηγήσει, σε ξένες επιχειρήσεις αρκετά και μεγάλα δικαιώματα. Οι επιχειρήσεις αυτές ανέρχονται στις 3.700, κατέχοντας περισσότερες από 26.000 θυγατρικές στις ΗΠΑ, επιτρέποντας να τετραπλασιαστεί, περίπου, ο σημερινός αριθμός των επιχειρήσεων που θα μπορούσαν να ξεκινήσουν προκλήσεις μέσω ISDS, ενάντια στις πολιτικές των ΗΠΑ. Αυτό φαίνεται πως θα αποτελέσει μια ιδιαίτερη απειλή για τις προσπάθειες των ΗΠΑ να κρατήσουν τα ορυκτά καύσιμα στο έδαφος. Παρακάτω, στον Πίνακα 3, παρουσιάζονται 100 από τις μεγαλύτερες εταιρείες ορυκτών καυσίμων που επρόκειτο να εξουσιοδοτηθούν από τις δύο μεγάλες αυτές συμφωνίες. Οι επιχειρήσεις σε αυτή τη λίστα πληρούν τρία κριτήρια : α) βασίζονται στο TPP ή το TTIP, β) κατέχουν θυγατρικές στις ΗΠΑ που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως βάση για μια υπόθεση ISDS ενάντια στις πολιτικές των ΗΠΑ και γ) ασχολούνται με την εξόρυξη ορυκτών καυσίμων, την επεξεργασία, τη μαζική διανομή και / ή με την παραγωγή ενέργειας από τα ορυκτά καύσιμα (Beachy, 2016). Οι επιχειρήσεις αναφέρονται από τη μεγαλύτερη προς την μικρότερη, με βάση τις ετήσιες πωλήσεις τους.

A/A	ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	ΕΞΟΥΣΙΟΛΟΓΕΙΤΑΙ ΑΠΟ
1	ROYAL DUTCH SHELL PLC	Ολλανδία	TTIP
2	BP PLC	Αγγλία, Ηνωμένο Βασίλειο	TTIP
3	TOTAL SA	Γαλλία	TTIP
4	ENI SpA	Ιταλία	TTIP
5	E.ON SE	Γερμανία	TTIP
6	JX HOLDINGS, INC	Ιαπωνία	TPP
7	BASF SE	Γερμανία	TTIP
8	ELECTRICITE DE FRANCE SA (EDF)	Γαλλία	TTIP
9	REPSOL SA	Ισπανία	TTIP
10	RWE AG	Γερμανία	TTIP
11	BHP BILLITON LIMITED	Αυστραλία	TPP
12	MITSUBISHI CORPORATION	Ιαπωνία	TPP
13	A. P. MOLLER MAERSK A/S	Δανία	TTIP
14	SOJITZ CORPORATION	Ιαπωνία	TPP
15	MARUBENI CORPORATION	Ιαπωνία	TPP
16	LYONDELLBASELL INDUSTRIES NV	Ολλανδία	TTIP
17	SCHLUMBERGER LIMITED	Ολλανδία	TTIP
18	mitsui & CO., LTD	Ιαπωνία	TPP

19	IBERDROLA, SA	Ισπανία	TTIP
20	RIO TINTO GROUP	Αυστραλία, Αγγλία, Ηνωμένο Βασίλειο	TPP και TTIP
21	IDEMITSU KOSAN CO., LTD.	Ιαπωνία	TPP
22	COSMO ENERGY HOLDINGS CO., LTD	Ιαπωνία	TPP
23	GAS NATURAL FENOSA	Ισπανία	TTIP
24	CENTRICA PLC	Αγγλία, Ηνωμένο Βασίλειο	TTIP
25	CHUBU ELECTRIC POWER CO. INC	Ιαπωνία	TPP
26	GALP ENERGIA, SGPS, S.A.	Πορτογαλία	TTIP
27	SUMITOMO CORPORATION	Ιαπωνία	TPP
28	NATIONAL GRID PLC	Αγγλία, Ηνωμένο Βασίλειο	TTIP
29	NESTE OIL OYJ	Φιλανδία	TTIP
30	EIFFAGE SA	Γαλλία	TTIP
31	SKANSKA AB	Σουηδία	TTIP
32	MOL NYRT.	Ουγγαρία	TTIP
33	TOKYO GAS CO., LTD.	Ιαπωνία	TPP
34	EVONIK INDUSTRIES AG	Γερμανία	TTIP
35	HANWA CO., LTD.	Ιαπωνία	TPP
36	NIPPON EXPRESS CO., LTD.	Ιαπωνία	TPP
37	OSAKA GAS COM- PANY, LTD.	Ιαπωνία	TPP

38	ORIGIN ENERGY LIMITED	Αυστραλία	TPP
39	INPEX CORPORATION	Ιαπωνία	TPP
40	EVRAZ PLC	Αγγλία, Ηνωμένο Βασίλειο	TTIP
41	IHI CORPORATION	Ιαπωνία	TPP
42	HELLENIC PETROLEUM SA	Ελλάδα	TTIP
43	TECHNIP SA	Γαλλία	TTIP
44	WEATHERFORD INTERNATIONAL PLC	Ιρλανδία	TTIP
45	ELECTRIC POWER DEVELOPMENT CO., LTD. (J-POWER)	Ιαπωνία	TPP
46	WORLEYPARSONS ENGINEERING PTY LTD.	Αυστραλία	TPP
47	A2ASpA	Ιταλία	TTIP
48	WOOD GROUP	Σκωτία, Ηνωμένο Βασίλειο	TTIP
49	IWATANI CORPORATION	Ιαπωνία	TPP
50	SUBSEA 7 SA	Αγγλία, Ηνωμένο Βασίλειο	TTIP
51	WOODSIDE PETROLEUM LTD.	Αυστραλία	TPP
52	ROYAL VOLKER WESSELS STEVIN NV	Ολλανδία	TTIP
53	CHIYODA CORPORATION	Ιαπωνία	TPP
54	KANEMATSU CORPORATION	Ιαπωνία	TPP
55	TAIYO NIPPON SANSO CORPORATION	Ιαπωνία	TPP

56	CHICAGO BRIDGE & IRON COMPANY NV (CBI)	Ολλανδία	TTIP
57	ALFA LAVAL AB	Σουηδία	TTIP
58	PETROFAC SERVICES LTD.	Αγγλία, Ηνωμένο Βασίλειο	TTIP
59	ENSCO PLC	Αγγλία, Ηνωμένο Βασίλειο	TTIP
60	BOSCH THERMOTECHNIK GMBH	Γερμανία	TTIP
61	AMEC PLC	Αγγλία, Ηνωμένο Βασίλειο	TTIP
62	NOBLE CORPORATION PLC	Αγγλία, Ηνωμένο Βασίλειο	TTIP
63	ENEL GREEN POWER SpA	Ιταλία	TTIP
64	DRAX GROUP PLC	Αγγλία, Ηνωμένο Βασίλειο	TTIP
65	MODEC, INC.	Ιαπωνία	TPP
66	MISC BERHAD	Μαλαισία	TPP
67	AGGREKO PLC	Σκωτία, Ηνωμένο Βασίλειο	TTIP
68	FERROSTAAL AG	Γερμανία	TTIP
69	JAPAN PETROLEUM EXPLORATION CO., LTD.	Ιαπωνία	TTIP
70	KCA DEUTAG DRILLING LIMITED	Σκωτία, Ηνωμένο Βασίλειο	TTIP
71	ROYAL VOPAK NV	Ολλανδία	TTIP
72	FIRCROFT ENGINEERING SERVICES LTD.	Αγγλία, Ηνωμένο Βασίλειο	TTIP
73	PETROLIAM NASIONAL BERHAD (PETRONAS)	Μαλαισία	TPP
74	EXPRO INTERNATIONAL GROUP PLC	Αγγλία, Ηνωμένο Βασίλειο	TTIP

75	BOSAL NEDERLAND BV	Ολλανδία	TTIP
76	CORE LABORATORIES NV	Ολλανδία	TTIP
77	HUNTING PLC	Αγγλία, Ηνωμένο Βασίλειο	TTIP
78	ASCO PLC	Σκωτία, Ηνωμένο Βασίλειο	TTIP
79	STORK TECHNICAL SERVICES HOLDCO BV	Ολλανδία	TTIP
80	ROLLS WOOD GROUP LTD.	Σκωτία, Ηνωμένο Βασίλειο	TTIP
81	SUNDANCE ENERGY AUSTRALIA LTD.	Αυστραλία	TPP
82	ATIC SERVICES	Γαλλία	TTIP
83	NDA GROUP LIMITED	Νέα Ζηλανδία	TPP
84	SPARROWS OFFSHORE GROUP LIMITED	Σκωτία, Ηνωμένο Βασίλειο	TTIP
85	SEABIRD EXPLORATION PLC	Κύπρος	TTIP
86	CGG	Γαλλία	TTIP
87	MENTOR IMC GROUP LIMITED	Αγγλία, Ηνωμένο Βασίλειο	TTIP
88	PFAUDLER WERKE GMBH	Γερμανία	TTIP
89	KOSAN CRISPLANT HOLDING AS	Δανία	TTIP
90	PETSEC ENERGY LTD.	Αυστραλία	TPP
91	AUSTEX OIL LIMITED	Αυστραλία	TPP
92	DEUTSCHE ROHSTOFF AG (DRAG)	Γερμανία	TTIP

93	ANTARES ENERGY LIMITED	Αυστραλία	TPP
94	GAS MEASUREMENT INSTRUMENTS LTD.	Σκωτία, Ηνωμένο Βασίλειο	TTIP
95	ENTEK ENERGY LIMITED	Αυστραλία	TPP
96	U.S. OIL AND GAS PLC	Ιρλανδία	TTIP
97	SENSCIENT LTD.	Αγγλία, Ηνωμένο Βασίλειο	TTIP
98	BYRON ENERGY LIMITED	Αυστραλία	TPP
99	SOUTH STREAM TRANSPORT BV	Ολλανδία	TTIP
100	ALEATOR ENERGY	Αυστραλία	TPP

Πίνακας 3: Οι 100 κορυφαίες επιχειρήσεις ορυκτών καυσίμων που είναι αρμόδιες για τις προκλήσεις στην κλιματική προστασία, πηγή : Beachy, 2016.

Παρά την ύπαρξη των παραπάνω στοιχείων, το Γραφείο Εμπορικού Εκπροσώπου των ΗΠΑ δήλωσε : «Επιδιώκουμε να ληφθούν, σύμφωνα με τις προτεραιότητες και τους στόχους των ΗΠΑ, κατάλληλες δεσμεύσεις από την ΕΕ για την προστασία του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης των φυσικών πόρων, επιβάλλοντας αποτελεσματικά τη περιβαλλοντική νομοθεσία, και αναζητώντας ευκαιρίες για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών ζητημάτων αμοιβαίου ενδιαφέροντος. Οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι ηγέτης στην αναζήτηση υψηλού επίπεδου προστασίας του περιβάλλοντος και της αποτελεσματικής εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας στις εμπορικές συμφωνίες. Θα περιληφθούν ισχυρές περιβαλλοντικές δεσμεύσεις στις εμπορικές συμφωνίες μας για να συμβάλουν στη διασφάλιση ότι οι εμπορικοί εταίροι μας δεν αποδυναμώνουν την περιβαλλοντική προστασία, προκειμένου να ενθαρρύνουν το εμπόριο ή τις επενδύσεις. Μέσα από τις συμφωνίες μας, οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν ενωθεί με τους εμπορικούς εταίρους στην εξάλειψη των εμποδίων στο εμπόριο αιχμής όπως των περιβαλλοντικών τεχνολογιών, της καθαρής ενέργειας, της προώθησης της

προστασίας της άγριας ζωής και των απειλούμενων ειδών, και της αντιμετώπισης βασικών ζητημάτων όπως είναι οι επιβλαβείς επιδοτήσεις της αλιείας και της παράνομης υλοτομίας. Οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ευρώπη διατηρούν ήδη υψηλά επίπεδα προστασίας του περιβάλλοντος και το TTIP θα πρέπει να αντανακλά αυτή την κοινή δέσμευση, η οποία μπορεί να αποτελέσει πρότυπο για τους άλλους, ώστε να ακολουθήσουν, και να ενθαρρύνουν ακόμη περισσότερο τη διατλαντική συνεργασία».

Το TTIP ως απορρυθμιστικός παράγοντας του Δημοσίου τομέα

4.2.4.

Σύμφωνα με τον Hilary (2016), το TTIP, εκτός από τους τομείς στους οποίους αναφερθήκαμε παραπάνω, στοχεύει και στην χαλάρωση των κανονισμών, όσων αφορά την απελευθέρωση της αγοράς των υπηρεσιών, όπως είναι για παράδειγμα οι υπηρεσίες της υγείας και της παιδείας.

Οι αμερικανικές επιχειρήσεις έχουν εκφράσει, κατά καιρούς, την επιθυμία τους να έχουν πρόσβαση στα δημόσια συστήματα υγείας της Ευρώπης, καθώς παραμένουν ανεκμετάλλευτα. Σύμφωνα με την αμερικανική κυβέρνηση, υπάρχει πρόθεση για άνοιγμα της ευρωπαϊκής αγοράς υπηρεσιών στο αμερικανικό κεφάλαιο. Κάποιοι βουλευτές στη Βρετανία έκρουσαν τον κώδωνα του κινδύνου, για την εν λόγω συμφωνία, λέγοντας ότι μπορεί να «καταστρέψει» το Εθνικό Σύστημα Υγείας, καθώς δίνει το δικαίωμα στις αμερικανικές εταιρείες να συμμετέχουν σε διαγωνισμούς για συμβάσεις παροχής υπηρεσιών υγείας. Ο επικεφαλής του Τμήματος Συστημάτων Υγείας της Επιτροπής, Bernie Merkel, προειδοποιεί ότι η ΕΕ θα πρέπει να δώσει μάχη για να προασπίσει τις διατάξεις της για τη δημόσια υγεία έναντι των απαιτήσεων των ΗΠΑ για διευρυμένη πρόσβαση στην αγορά μέσω του TTIP.

Σύμφωνα με τους σκεπτικιστές, το TTIP, είναι πολύ πιθανό να θυσιάσει τις διάφορες κοινωνικές ομάδες και τα κεκτημένα τους. Στην νέα έκθεση που δημοσιεύτηκε από την Παγκόσμια Δικαιοσύνη και το Διακρατικό Ινστιτούτο, επισημαίνεται πως μια τέτοια συμφωνία θα μπορούσε να επιτρέψει σε μεγάλες εταιρείες να μην πληρώνουν την ανάλογη φορολογία, όπως για παράδειγμα η Google και η Amazon όπου πληρώνουν ελάχιστα ποσά φόρου στο Ηνωμένο Βασίλειο, βλάπτοντας περεταίρω τον δημόσιο τομέα και τις υπηρεσίες (Tele Sur, 2016).

Παρά ταύτα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ισχυρίστηκε, πως οι δημόσιες υπηρεσίες δεν θα συμπεριληφθούν στο TTIP, χάρη στην εξαίρεση των υπηρεσιών που «παρέχονται στο πλαίσιο της άσκησης κυβερνητικής εξουσίας», όπως ορίζει η GATS του ΠΟΕ. Ωστόσο, η Επιτροπή έχει παραδεχτεί κατά το παρελθόν ότι αυτή η ρήτρα δεν παρέχει καμία προστασία στις δημόσιες υπηρεσίες, δεδομένου ότι ο ορισμός της για το ποιες υπηρεσίες μπορούν να εξαιρεθούν είναι πολύ περιορισμένος.

Πέρα από την προοπτική της παράδοσης των δημόσιων υπηρεσιών σε εταιρείες κερδοσκοπικού χαρακτήρα, μια από τις χειρότερες επιπτώσεις του TTIP είναι πως καθίσταται πρακτικά αδύνατον, για μια χώρα, να αναστρέψει την ιδιωτικοποίηση των δημόσιων υπηρεσιών της, αφότου αυτή θα έχει συντελεστεί. Αυτό το φαινόμενο «εγκλωβισμού» θα λάβει ακόμη μεγαλύτερες διαστάσεις εάν το TTIP υιοθετήσει την προσέγγιση της «αρνητικής λίστας» που περιέχεται στη νέα συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών μεταξύ ΕΕ και Καναδά. Σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση, γνωστή ως «list it or lose it», απελευθερώνονται όλοι οι κλάδοι του τομέα των υπηρεσιών εκτός εκείνων που εξαιρούνται ρητά (Hilary, 2016).

Οι κίνδυνοι που ενέχει το TTIP ως προς τα προσωπικά δεδομένα και την πνευματική ιδιοκτησία

4.2.5.

Όπως παραθέτει ο Hilary (2014), στο σύγγραμμα του με τίτλο «*Διατλαντική Εταιρική Σχέση Εμπορίου και Επενδύσεων*», στο κεφάλαιο του TTIP, με θέμα την πνευματική ιδιοκτησία, είναι πολύ πιθανό, η συγκεκριμένη συμφωνία, να περιέχει διατάξεις για τα πνευματικά δικαιώματα, τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας και τα εμπορικά σήματα με σκοπό την ενίσχυση του ελέγχου της γνώσης, εκ μέρους των επιχειρήσεων, εις βάρος της ελεύθερης πρόσβασης σε αυτήν στην ΕΕ και τις ΗΠΑ. Σημαντική εξαίρεση, όπου κινδυνεύει να αρθεί, από τη συμμόρφωση στους κανονισμούς περί πνευματικής ιδιοκτησίας, βάση αυτής της συνθήκης, αποτελούν τα σχολεία, οι βιβλιοθήκες, τα άτομα με αναπηρία και η εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Την ίδια ώρα οι φαρμακοβιομηχανίες επιχειρούν να χρησιμοποιήσουν το TTIP για να περιορίσουν την ελεύθερη πρόσβαση, των πολιτών και όχι μόνο, σε δεδομένα που προέρχονται από κλινικές μελέτες· κάτι θα έχει ως αποτέλεσμα την υπονόμηση της διαφάνειας και την αύξηση των δαπανών των εθνικών συστημάτων υγείας.

Μέσω ενός απόρρητου εγγράφου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που ήρθε στο φως της δημοσιότητας, φαίνεται πως μέσω του TTIP υπάρχει περίπτωση να επανέλθουν ορισμένες βασικές διατάξεις της Εμπορικής Συμφωνίας Κατά της Παραποίησης (Anti-Counterfeiting Trade Agreement, ACTA), οι οποίες είχαν απορριφθεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το 2012. Η νομοθεσία αυτή της ACTA, είχε καταγγελλθεί σε ολόκληρη την Ευρώπη, ως μια επίθεση στις ατομικές ελευθερίες του ατόμου, καθώς θα υποχρέωνε του παρόχους διαδικτυακών υπηρεσιών να παρακολουθούν τις δραστηριότητες των πολιτών στο διαδίκτυο και να καταδίδουν στις Αρχές οποιονδήποτε έκριναν ύποπτο για παράβαση των διατάξεων περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Οι ευρωβουλευτές, κατά συντριπτική πλειοψηφία - 478 ψήφων έναντι 39 - απέρριψαν την ACTA, χρησιμοποιώντας, για πρώτη φορά, τις εξουσίες που τους παρείχε η Συνθήκη της Λισσαβόνας για την απόρριψη μιας διεθνούς εμπορικής συμφωνίας. Ο σκωτσέζος ευρωβουλευτής David Martin, ο οποίος εκτελούσε χρέη εισηγητή της έκθεσης για την ACTA, είχε προειδοποιήσει τους συναδέλφους του, πως θα ήταν αδιανόητο να εγκρίνουν μια συμφωνία η οποία ήταν αποτέλεσμα μυστικών διαπραγματεύσεων, παρουσιαζόμενη στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ως τετελεσμένο γεγονός.

Όσον αφορά τα προσωπικά δεδομένα, το TTIP φαίνεται πως έχει ως έναν ακόμη στόχο του, την αποδυνάμωση της νομοθεσίας, καθιστώντας ευκολότερη την πρόσβαση των επιχειρήσεων σε αυτά για εμπορική χρήση. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με τη σειρά της, άμβλυνε σημαντικά τους κοινοτικούς κανόνες περί προστασίας των προσωπικών δεδομένων, ώστε να μπορέσει να προετοιμάσει το έδαφος για τη συνοχή του ρυθμιστικού πλαισίου υπό το TTIP, καταργώντας μια σημαντική δικλίδα ασφαλείας που εμπόδιζε τις αμερικανικές υπηρεσίες πληροφοριών να κατασκοπεύουν τους ευρωπαίους πολίτες. Σύμφωνα με έγγραφα που έφερε στη δημοσιότητα ο Edward Snowden (2013), η κυβέρνηση των ΗΠΑ είχε τοποθετήσει κοριούς σε γραφεία της ΕΕ στη Νέα Υόρκη, την Ουάσιγκτον και τις Βρυξέλλες, διεισδύοντας ταυτόχρονα και στο δίκτυο των ηλεκτρονικών υπολογιστών, ώστε να αποκτήσει πρόσβαση στην εσωτερική ηλεκτρονική αλληλογραφία και τα έγγραφα της. Κατόπιν αυτών των αποκαλύψεων, η Επίτροπος Δικαιοσύνης της ΕΕ Vivian Reding δήλωσε : «Δεν μπορούμε να συμμετέχουμε σε διαπραγματεύσεις για μια μεγάλη διατλαντική αγορά εάν υπάρχει έστω και η παραμικρή υπόνοια ότι οι εταίροι μας επιδίδονται σε δραστηριότητες κατασκοπείας των γραφείων των διαπραγματευτών μας» (Hilary, 2016).

Στις ΗΠΑ, σύμφωνα με τον Hiault (2016), η χρήση των δεδομένων αυτών είναι ανοιχτή. Οι βάσεις των δεδομένων δύναται να συνδεθούν, να συμπυκνωθούν και να συσχετιστούν εν αγνοία του ατόμου. Το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας δεδομένων, που δίνεται μέσω του TTIP, παραδίδει τα κλειδιά σε όλες τις μεγάλες εταιρείες όπως είναι η Google, η Amazon, το Facebook και η Apple. Οι συγκεκριμένες εταιρείες έχουν σημειώσει μια σημαντική πρόοδο, κατά τα τελευταία χρόνια, στην επεξεργασία και την ανάλυση των δεδομένων. Σε αντίθεση με τους Ευρωπαίους, οι ψηφιακοί γίγαντες των ΗΠΑ είναι καλύτερα προετοιμασμένοι για τις διαπραγματεύσεις του TTIP. Αυτό, όπως έχει σημειωθεί, είναι επιτακτική ανάγκη να αλλάξει καθώς οι αμερικανικοί κολοσσοί θα έχουν τη δυνατότητα μέσα σε ελάχιστα χρόνια να συλλέξουν το σύνολο των δεδομένων της αγοράς, όπου εκτιμάται πως θα αγγίζει το 2020 το ποσό των 1.000 δις ευρώ.

Παρόλα αυτά, το Γραφείο Εμπορικού Εκπροσώπου των ΗΠΑ υποστηρίζει πως, το TTIP, επιδιώκει να λάβει, σύμφωνα με τις προτεραιότητες και τους στόχους των ΗΠΑ, κατάλληλες δεσμεύσεις που αντικατοπτρίζουν τον κοινό υψηλό στόχο προστασίας των

δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Σύμφωνα με αυτή τη ανακοίνωση, θα επιδιωχθούν νέες ευκαιρίες προώθησης και υπεράσπισης των συμφερόντων των δημιουργών των ΗΠΑ, των νεωτεριστών, των επιχειρήσεων, των αγροτών και των εργαζομένων, σε σχέση με την ισχυρή προστασία και την αποτελεσματική επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.

Οι κίνδυνοι που ενέχει το TTIP για την υγεία

4.2.6.

Η δημόσια υγεία αποτελεί κοινή αρμοδιότητα μεταξύ της ΕΕ και των χωρών της, βάσει του άρθρου 168 της ΣΛΕΕ. Το κάθε κράτος – μέλος της δύναται να παρέχει εθνικές υγειονομικές υπηρεσίες και ιατρική περίθαλψη, με την παράλληλη επιδίωξη, από τη πλευρά της ΕΕ, να συμπληρωθούν οι εθνικές πολιτικές μέσω της στρατηγικής για την υγεία με στόχο : α) την πρόληψη ασθενειών/νόσων μέσω της παραγωγής υγιέστερων τρόπων ζωής, β) της αντιμετώπιση διασυννοριακών απειλών, γ) τη διατήρηση της υγείας των ανθρώπων για όλη τη διάρκεια της ζωής τους και δ) την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και πρακτικών. Το έγγραφο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του 2013 με τίτλο «Επενδύσεις στην υγεία» επιδιώκει να βοηθήσει την ΕΕ να ανταπεξέλθει σε αυτές τις προκλήσεις, πολλές από τις οποίες επιτείνονται από την οικονομική κρίση, ήτοι τη γήρανση του πληθυσμού, την αύξηση των χρόνιων ασθενειών, τη μεγαλύτερη ζήτηση για υγειονομική περίθαλψη και το υψηλό κόστος της τεχνολογικής προόδου. Το πρόγραμμα της ΕΕ για την υγεία (2014-2020) έχει προϋπολογισμό περίπου 450 εκατομμύρια ευρώ αποσκοπώντας στη στήριξη έργων για τη βελτίωση της υγείας των Ευρωπαίων και τη μείωση των ανισοτήτων στον τομέα της υγείας.

Το TTIP δεν αποτελεί απλώς μια συνθήκη για την ελευθέρωση του εμπορίου, αλλά μια συνθήκη που δύναται να επηρεάσει πολλούς τομείς οι οποίοι είναι ευαίσθητοι για τον πληθυσμό, όπως είναι ο τομέας της υγείας. Στις αρχές του 2016, το Ευρωπαϊκό Κοινο-

βούλιο πίεσε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, να αποκλείσει τις πιο ευαίσθητες δημόσιες υπηρεσίες· ωστόσο, η Επιτροπή διαπραγματεύτηκε τη συνθήκη μόνη της με τα εταιρικά λόμπι, πίσω από την πλάτη των εκλεγμένων βουλευτών. Οι επιχειρήσεις στους τομείς της υγείας και της φαρμακευτικής είναι μεταξύ εκείνων που έχουν ασκήσει την μεγαλύτερη πίεση κατά τη διάρκεια της εκπόνησης του TTIP. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο ρόλος των πολυεθνικών, καθώς, το 92% των συναντήσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που πραγματοποιήθηκαν για την προετοιμασία των διαπραγματεύσεων, ήταν με τον ιδιωτικό τομέα, ενώ μόνο 4% ήταν με ομάδες που υπερασπίζονται το δημόσιο συμφέρον και το υπόλοιπο 4% ήταν με πανεπιστημιακούς εμπειρογνώμονες και δημόσιες διοικήσεις (Fernández, 2016).

Αυτό που είναι αμφιλεγόμενο κατά τον García (2013), είναι το πως το TTIP θα καταφέρει να επηρεάσει την υγεία στο πλαίσιο της προστασίας της υγείας και του ελεύθερου εμπορίου. Αυτό στηρίζεται, κατά κύριο λόγο, στο άρθρο 1 του κεφαλαίου περί υγείας του TTIP, όπου αναφέρεται χαρακτηριστικά «(...) να διευκολυνθεί το εμπόριο με το καλύτερο δυνατό τρόπο, με την επιφύλαξη του δικαιώματος του κάθε κράτους για προστασία της ζωής και της υγείας». Επιπρόσθετα ρητός στόχος, του συγκεκριμένου κεφαλαίου, είναι να «εξασφαλίσει πως τα υγειονομικά και φυτοϋγειονομικά μέτρα, δεν θα δημιουργούν περιττά εμπόδια στο εμπόριο». Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να επισημάνουμε πως σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης για λόγους υγείας, προβλέπεται ένας περιορισμός όσον αφορά τη λήψη μέτρων καθώς, σε αυτή τη περίπτωση είναι εφικτό το εμπόριο να υπονομευθεί.

Κατά τον Fernández (2016), τα Εθνικά Συστήματα Υγείας (ΕΣΥ) των κρατών-μελών της ΕΕ, είναι διεθνώς αναγνωρισμένα ως από τα καλύτερα και αποτελεσματικότερα στον κόσμο. Κατόπιν της εφαρμογής του TTIP, τα ευρωπαϊκά συστήματα δημόσιας υγείας θα μετατραπούν αυτόματα σε μία ανοιχτή αγορά, θέτοντας τις διεθνικές επιχειρήσεις ικανές να έχουν πρόσβαση στην «πίτα της δημόσιας υγείας» των ευρωπαϊκών χωρών, αποκτώντας τεράστια κέρδη, σε μία εποχή όπου οι διαπραγματεύσεις με άλλους τομείς είναι αρκετά δύσκολες. Με τη σειρά τους, τα λόμπι της φαρμακευτικής βιομηχανίας, πιέζουν να εγκριθεί το TTIP, θέτοντας σε κίνδυνο τη βιωσιμότητα των

συστημάτων δημόσιας υγείας, όπου σήμερα βρίσκονται αντιμέτωπα με τεράστιες δυσκολίες για την κάλυψη του κόστους των φαρμάκων.

Η Pharmaceuticals είναι μία από τις βιομηχανίες με τα μεγαλύτερα κέρδη τόσο στις ΗΠΑ όσο και στην Ευρώπη. Σύμφωνα με τα Ηνωμένα Έθνη, αποτελεί τον τρίτο οικονομικό φορέα στον κόσμο μετά την εμπορία όπλων και την διακίνηση ναρκωτικών. Μετά την εφαρμογή του TTIP, η συγκεκριμένη φαρμακευτική βιομηχανία, όπως έχει αποδειχθεί, θα ενισχυθεί ακόμη περισσότερο καθώς θα μπορούσε να της επιβληθούν αρκετά ευνοϊκά μέτρα, όπως παραδείγματος χάρη : α) θα είναι εφικτό να ελέγχει τους κρατικούς φορείς αξιολόγησης φαρμάκων και τεχνολογιών υγείας, β) θα δύναται να ασκεί σημαντική επιρροή στην κατάσταση οργάνων που διαμορφώνουν τις πολιτικές των τιμών των φαρμάκων, γ) θα αναλαμβάνει τον έλεγχο των κλινικών δοκιμών νέων φαρμάκων και δ) θα δύναται να καθυστερήσει την είσοδο των γενόσημων φαρμάκων στην αγορά. Με τον τρόπο αυτό, θα καθίσταται αρκετά δύσκολο στους ανθρώπους να έχουν πρόσβαση σε φάρμακα, ειδικά κατά τις περιόδους κρίσεων, αυξάνοντας τον συστημικό παραλογισμό και επηρεάζοντας την υγεία των κοινωνιών, τη νοσηρότητα και τη θνησιμότητα (Fernández, 2016).

Σύμφωνα με τον Fulton (2016), όλα αυτά θα μπορούσαν να ενισχύσουν το ήδη υπάρχον μονοπώλιο φαρμάκων, ενισχύοντας ταυτόχρονα τον περιορισμό στην πρόσβαση κρίσιμων πληροφοριών σχετικά με την ασφάλεια, την αποτελεσματικότητα και την ανάπτυξη των φαρμάκων· χαλιναγωγώντας την ελευθερία των εθνικών κυβερνήσεων, λαμβάνοντας αποφάσεις σχετικά με την τιμολόγηση και θεσπίζοντας παγκόσμια πρότυπα όπου θεωρούνται επιβλαβή στις αναπτυσσόμενες χώρες. Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα προειδοποιούν, πως το TTIP θα περιορίσει την πρόσβαση των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων σε σωτήρια φάρμακα, επηρεάζοντας έτσι εκατομμύρια ανθρώπους, ενώ ο Peter Maybarduk, διευθυντής της δημόσιας πρόσβασης των πολιτών στο πρόγραμμα Φαρμάκων δήλωσε : «Δυστυχώς, οι εμπορικές συμφωνίες έχουν γίνει ένας ακόμη μηχανισμός για τις εταιρίες φαρμάκων ώστε να μπορέσουν να επεκτείνουν το μονοπώλιο της εξουσίας τους». Ωστόσο, όπως αναφέρει ο Stoll et al. (2016), εκτός από τα φάρμακα και τις φαρμακοβιομηχανίες, εξίσου σημαντικό ρόλο στην επιρροή της υγείας παίζουν:

α) οι Χημικές Ουσίες, β) οι Διαταράκτες του Ενδοκρινικού Συστήματος και γ) η Νανοτεχνολογία, όπως θα δούμε αναλυτικά παρακάτω.

A) Χημικές Ουσίες

Ο κανονισμός της ΕΕ για τα χημικά προϊόντα στο πλαίσιο του Κανονισμού REACH, ο οποίος στηρίζεται ρητά στην αρχή της προφύλαξης, θα μπορούσε να αποτελέσει μια ακόμη ρυθμιστική περιοχή, όπου είναι εφικτό να επηρεαστεί από το TTIP. Ο Κανονισμός REACH, (ΕΚ) αριθ. 1907/2006, αποτελεί έναν από τους αυστηρότερους κανονισμούς των χημικών ουσιών, και όχι μόνο, σε όλο τον κόσμο, αδειοδοτώντας τις χημικές ουσίες που διατίθενται στην αγορά. Για να αδειοδοτηθεί το οποιοδήποτε προϊόν, βάσει του Κανονισμού, θα πρέπει να αποδειχθεί από τις αντίστοιχες εταιρείες πως δεν υπάρχει κάποιος κίνδυνος για την υγεία ή το περιβάλλον. Αντίθετα, στη νομοθεσία περί Τοξικών Ουσιών (Toxic Substances Control Act, TSCA) των ΗΠΑ, προβλέπεται οι χημικές ουσίες να διατίθενται ελεύθερα στην αγορά, εκτός εάν η Υπηρεσία Προστασίας Περιβάλλοντος (Environmental Protection Agency, EPA)

B) Διαταράκτες του Ενδοκρινικού Συστήματος

Οι Διαταράκτες του Ενδοκρινικού Συστήματος είναι ουσίες σε τρόφιμα που είναι εφικτό να προκαλέσουν αντιδράσεις σε επιζήμιες ορμόνες στο ανθρώπινο σώμα. Σύμφωνα με την αρχή της προφύλαξης, οι ενδοκρινικοί διαταράκτες αναγορεύεται να παραχθούν και να διατεθούν στην αγορά, αν και οι κίνδυνοι για την υγεία του ανθρώπου δεν είναι ακόμη επιστημονικά αποδεδειγμένοι. Ωστόσο, αναμφισβήτητα σε σχέση με την επιδιωκόμενη σύναψη του TTIP, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέβαλε να θεσπίσει επιστημονικά κριτήρια για τον καθορισμό των ιδιοτήτων των ενδοκρινικών διαταρακτών, τα οποία είναι απαραίτητα για την εφαρμογή τους στην ΕΕ. Αυτό έγινε κατά παράβαση του Ευρωπαϊκού Δικαίου, όπως είχε θεσπιστεί από το Γενικό Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (υπόθεση T-521/14).

Γ) Νανοτεχνολογία

Η Νανοτεχνολογία είναι ένας νέος τεχνολογικός τομέας που κάνει χρήση ειδικών φυσικών και χημικών επιδράσεων και ιδιοτήτων ουσιών με κλίμακα μεταξύ 1 nm - 100 nm. Οι κίνδυνοι των νανοϋλικών στην υγεία και το περιβάλλον, από το 1990 έως και σήμερα, εξακολουθούν να είναι επιστημονικά αβέβαιοι, ωστόσο, η νανοτεχνολογία καλύπτεται από μια ποικιλία διαφορετικών νόμων στην ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων του Κανονισμού REACH και της Οδηγίας SEVESO III. Κατά τα τελευταία χρόνια, η ΕΕ άρχισε να τροποποιεί τη νομοθεσία της, διαδοχικά για την αντιμετώπιση των πιθανών κινδύνων της νανοτεχνολογίας με ειδικές διατάξεις, όπου βασίζονται στην αρχή της προφύλαξης. Σε αυτόν τον ανοιχτό και ιδιαίτερα καινοτόμο τεχνολογικό τομέα, θα πρέπει να αναμένονται ρυθμιστικές δράσεις και αντιδράσεις, θέτοντας την νανοτεχνολογία ως ένα ιδιαίτερος ευαίσθητο σημείο του δικαίου της ΕΕ.

Σύμφωνα λοιπόν με όσα εκτέθηκαν παραπάνω, πολλά από τα θέματα όπου περιλαμβάνονται στο TTIP, δεν έχουν συμπεριληφθεί ξανά σε προηγούμενες συμφωνίες. Φαίνεται ότι οδεύουμε σε μια προοδευτική αντικατάσταση των κανόνων προστασίας των δημόσιων εθνικών αρχών, από κανόνες που επιβάλλονται από τις μεγάλες εταιρείες και αφορούν ζητήματα όπως τα χημικά, η υγεία, η ασφάλεια των καταναλωτών και των περιβαλλοντικών προτύπων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Σύμφωνα με το Γραφείο Εμπορικού Εκπροσώπου των ΗΠΑ, το TTIP προορίζεται να είναι μια φιλόδοξη και συνολική εμπορική συμφωνία που θα διευρύνει το εμπόριο και τις επενδύσεις, θα αυξήσει την ανάπτυξη, την απασχόληση, την διεθνή ανταγωνιστικότητα και θα ασχολείται με θέματα κοινού ενδιαφέροντος.

Ο πρωθυπουργός του Ηνωμένου Βασιλείου, David William Donald Cameron (2013), δήλωσε : «Πάντα έλεγα ότι το νόημα αυτής της συνάντησης στο Lough Erne είναι να ανάψουν οι οικονομίες μας και να κατευθύνουν την ανάπτυξη και την ευημερία σε όλο τον κόσμο - για να κάνουμε τα πράγματα που κάνουν την πραγματική διαφορά στις ζωές των ανθρώπων. Και δεν υπάρχει πιο ισχυρός τρόπος για να επιτευχθεί αυτό από ό, τι με την ενίσχυση του εμπορίου. Και δεν υπάρχει καλύτερος τρόπος από τη δρομολόγηση αυτών των διαπραγματεύσεων για μια συμφωνία ορόσημο μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής - μια συμφωνία που θα μπορούσε να προσθέσει 100 δις £ στην οικονομία της ΕΕ, 80 δις £ στην οικονομία των ΗΠΑ, και 85 δις £ στον υπόλοιπο κόσμο. Και θα πρέπει να είμαστε σαφείς, για το ότι, αυτοί οι αριθμοί θα μπορούσαν να σημαίνουν πραγματικά : 2 εκατομμύρια επιπλέον θέσεις εργασίας, περισσότερες επιλογές και χαμηλότερες τιμές στα καταστήματα μας. Θα μπορούσε να είναι η μεγαλύτερη διμερής συμφωνία εμπορίου στην ιστορία' μια συμφωνία που θα έχει μεγαλύτερο αντίκτυπο από ό, τι όλες οι άλλες εμπορικές συμφωνίες στο τραπέζι μαζί».

Από τη δική του πλευρά, ο Πρόεδρος José Manuel Durão Barroso (2013), δήλωσε : « (...) Πρόθεσή μας είναι να προχωρήσουμε γρήγορα. Μπορούμε να πούμε ότι κανείς από εμάς δεν θα εγκαταλείψει το περιεχόμενο για χάρη της ταχύτητας, αλλά σκοπεύουμε να σημειώσουμε ταχεία πρόοδο. Θα προτιμούσα να δείτε τον πυρήνα ως πρό-

κληση, για τα κινούμενα ρυθμιστικά καθεστώτα μας, για την αντιμετώπιση της επιβλαβούς επίδρασης πίσω από τους εμπορικούς φραγμούς. Τα τεράστια οικονομικά οφέλη που αναμένονται από τη μείωση της γραφειοκρατίας, ώστε να αποφεύγονται αποκλίνοσες ρυθμίσεις για το μέλλον. (...) Το τρέχον οικονομικό κλίμα απαιτεί από εμάς να ενώσουμε τις δυνάμεις μας και να κάνουμε περισσότερα με λιγότερα. Το πιο σημαντικό, με αυτόν τον τρόπο, πως θα παραμείνουν οι ισχυροί παγκόσμιοι παίκτες που καθορίζουν τα πρότυπα για τον 21ο αιώνα. Ως εκ τούτου, καλώ τους νομοθέτες μας, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τις ρυθμιστικές αρχές μας, την κοινωνία των πολιτών μας, να διαδραματίσουν εποικοδομητικό ρόλο σε αυτές τις διαπραγματεύσεις.(...) Ενσωματώνουμε δύο από τις πιο αναπτυγμένες, πιο εξελιγμένες, και σίγουρα τις μεγαλύτερες οικονομίες στον κόσμο, κάτι που δεν είναι καθόλου εύκολο αλλά θα βρούμε πειστικές απαντήσεις στις εύλογες ανησυχίες. Θα βρούμε λύσεις σε ακανθώδη ζητήματα. Θα κρατήσουμε τα μάτια μας στο βραβείο, και θα πετύχει. Έτσι, ακόμα κι αν οι διαπραγματεύσεις αυτές δεν είναι πάντα εύκολες, είμαι σίγουρος ότι θα αξίζει τον κόπο για χάρη των θέσεων εργασίας που δημιουργεί και λόγω της στρατηγικής διάστασης του».

Ομοίως, ο Barack Obama (2013), δήλωσε : «Θέλω να ευχαριστήσω όχι μόνο τους βουλευτές σε αυτό το στάδιο, αλλά και το πρόεδρο François Gérard Georges Nicolas Hollande, τη καγκελάριο Angela Dorothea Merkel, το πρωθυπουργό Enrico Letta, και το πρωθυπουργό Gabriel Kenny. Είχαμε μια εξαιρετική συνάντηση. Και είμαι περήφανος να πω, ότι η Αμερική θα έχει την ευκαιρία να φιλοξενήσει τον πρώτο γύρο των διαπραγματεύσεων τον επόμενο μήνα στην Ουάσιγκτον. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η σχέση ΗΠΑ και ΕΕ είναι η μεγαλύτερη στον κόσμο. Κατέχοντας σχεδόν το ήμισυ του παγκόσμιου ΑΕΠ. (...) Και αυτή ενδεχομένως, η πρωτοποριακή συνεργασία, να εμβαθύνει αυτούς τους δεσμούς. Θα αυξηθούν οι εξαγωγές και θα μειωθούν τα εμπόδια στο εμπόριο και τις επενδύσεις. Ως μέρος των ευρύτερων στρατηγικών ανάπτυξης και στις δύο οικονομίες μας, θα υποστηρίξει εκατοντάδες χιλιάδες θέσεις εργασίας και στις δύο πλευρές του ωκεανού. Έτσι, είμαι στην ευχάριστη θέση να ακούω ότι αυτή η διαπραγμάτευση απολαμβάνει την υποστήριξη, όχι μόνο από τις χώρες που είναι εδώ σήμερα, αλλά και από τα υπόλοιπα κράτη-μέλη της ΕΕ. Μπορώ να σας πω ότι έτυχε θερμής ανταπόκρισης στις Ηνωμένες Πολιτείες, τόσο στο Κογκρέσο όσο και στην επιχειρη-

ματική μας κοινότητα. Και ότι η ευρεία υποστήριξη, και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού, θα μας βοηθήσει να εργαστούμε με μερικά από τα πιο δύσκολα θέματα τα οποία έχουν ήδη αναφερθεί. Υπάρχουν ορισμένες ευαισθησίες και στις δύο πλευρές. Υπάρχουν ορισμένες πολιτικές και στις δύο πλευρές.(...) Η Αμερική και η Ευρώπη έχουν κάνει εκπληκτικά πράγματα μαζί και πιστεύω ότι μπορούμε να σφυρηλατήσουμε μια οικονομική συμμαχία, η οποία είναι τόσο ισχυρή όσο οι διπλωματικές συμμαχίες μας - οι οποίες ήταν φυσικά, οι πιο ισχυρές στην ιστορία. Και, με τον τρόπο αυτό, μπορούμε επίσης να ενισχύσουμε το πολυμερές εμπορικό σύστημα. Έτσι, αυτό το διατλαντικό εμπόριο και οι επενδύσεις εταιρικής σχέσης πρόκειται να είναι προτεραιότητα δική μου και της διοίκησης μου. Είναι σημαντικό να το κάνουμε σωστά - και αυτό σημαίνει ότι αντιστεκόμαστε στον πειρασμό να συρρικνωθούν οι φιλοδοξίες μας. Είναι σημαντικό ότι μπορείτε να βεβαιωθείτε ότι είναι μέρος ενός συνολικού σχεδίου για να κάνουμε ό, τι χρειάζεται για την προώθηση της ανάπτυξης και της απασχόλησης. Το εμπόριο είναι κρίσιμο αλλά δεν αποτελεί μόνο μια ασημένια σφαίρα· θα πρέπει να είναι μέρος μιας συνολικής στρατηγικής που θα ακολουθήσουν και οι δύο πλευρές του Ατλαντικού. Αυτό είναι ό, τι αξίζει ο λαός μας».

Σε συνέχεια των παραπάνω δηλώσεων, το Γραφείο Εμπορικού Εκπροσώπου των ΗΠΑ, επακολούθως υποστήριξε, πως η συμφωνία αυτή, κατόπιν της επιτυχούς ολοκλήρωσης της, θα επωφελήσει τους Αμερικάνους εργαζομένους, τις επιχειρήσεις όλων των μεγεθών και τους καταναλωτές· συγκεκριμενοποιώντας, πως δύναται να επηρεάσει θετικά τομείς όπως : α) την Υφαντουργία και την Ένδυση, β) τις Επενδύσεις, γ) τις Τελωνειακές και Εμπορικές διευκολύνσεις και δ) τις Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ).

Α) Υφαντουργία και Ένδυση

Σύμφωνα με το Γραφείο Εμπορικού Εκπροσώπου των ΗΠΑ, μέσω του TTIP, στον τομέα της Υφαντουργίας και της Ένδυσης επιδιώκεται μια αμοιβαία πρόσβαση της ΕΕ και των ΗΠΑ στα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα και τα είδη ένδυσης, όπου υποστηρίζονται από την αποτελεσματική αλλά και αποδοτική τελωνειακή συνεργασία. Κάθε χρόνο, σύμφωνα με έρευνες, οι κατασκευαστές κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων και

ειδών ένδυσης των ΗΠΑ, πωλούν προϊόντα αξίας, σχεδόν 2,4 δισεκατομμύρια \$. Επομένως, με την επερχόμενη εξάλειψη των δασμών στις εξαγωγές, θα δημιουργηθούν νέες ευκαιρίες ενσωμάτωσης στις ευρωπαϊκές αλυσίδες εφοδιασμού, πωλώντας υψηλής ποιότητας “made in USA” ενδύματα στους ευρωπαίους καταναλωτές. Επιπρόσθετα υπό την αιγίδα του TTIP, στις ΗΠΑ, θα πάψουν να εισάγονται κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα και είδη ένδυσης από τρίτες χώρες.

Β) Επενδύσεις

Μέσω του TTIP, επιδιώκεται να εξασφαλιστεί για τους επενδυτές των ΗΠΑ πως θα λαμβάνουν ευνοϊκή μεταχείριση, όπως αυτή που παρέχεται στους επενδυτές της ΕΕ ή σε άλλους ξένους επενδυτές στην ΕΕ, επιδιώκοντας τη μείωση ή την εξάλειψη των τεχνητών ή στρεβλών εμποδίων. Ταυτόχρονα, επιδιώκεται η παροχή και η διατήρηση ουσιαστικών διαδικασιών για την επίλυση διαφορών μεταξύ των επενδυτών των ΗΠΑ και της ΕΕ, με στόχο να διασφαλίσουν, πως οι κυβερνήσεις θα διατηρούν την ευχέρεια να ρυθμίζουν το δημόσιο ενδιαφέρον. Οι ΗΠΑ και η ΕΕ έχουν την μεγαλύτερη επενδυτική σχέση στο κόσμο. Οι Διατλαντικές επενδύσεις ανέρχονται συνολικά στα 4.000 δισεκατομμύρια \$, υποστηρίζοντας άμεσα επτά εκατομμύρια θέσεις εργασίας. Όπως υποστηρίζεται από τις ΗΠΑ, οι θέσεις εργασίας όπου δημιουργούνται από ξένες επενδύσεις τείνουν να πληρώνουν καλύτερα από άλλες θέσεις εργασίας στον ιδιωτικό τομέα. Γι’ αυτό ακριβώς το λόγο, επιδιώκεται η εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας όπου μελετάται, καθώς θα συμβάλει στη δημιουργία περισσότερων θέσεων εργασίας, στην ανάπτυξη των εξαγωγών μέσω ορισμένων, σαφών και δίκαιων επενδυτικών κανονισμών, όπου θα ενθαρρύνουν ακόμη περισσότερο τις επενδύσεις σε επαγγέλματα και εξαγωγές που στηρίζονται στην οικονομική δραστηριότητα.

Γ) Τελωνειακές και Εμπορικές διευκολύνσεις

Η γραφειοκρατία στα σύνορα προσθέτει κόστος και δημιουργεί καθυστερήσεις. Με την εφαρμογή του TTIP, οι εξαγωγείς των ΗΠΑ θα επωφεληθούν, καθώς θα γνωρίζουν εκ των προτέρων, το πόσο θα πληρώσουν σε τελωνειακούς δασμούς και τέλη, έτσι ώστε οι δαπάνες αυτές να προστίθενται στην τελική τιμή των προϊόντων. Επιπρόσθετα, οι

αγρότες και οι κτηνοτρόφοι δεν θα αντιμετωπίζουν προβλήματα κατά τις εξαγωγές τους, εξαιτίας αυθαίρετων καθυστερήσεων στα σύνορα. Μειώνοντας τον χρόνο που δαπανάται για την μετακίνηση των εμπορευμάτων, διασυννοριακά, προς όφελος όλων των εμπόρων, έχει ως αποτέλεσμα τη σύνθεση της μείωσης του κόστους συναλλαγών. Σήμερα, καθίσταται ζωτικής σημασίας, οι άνθρωποι να έχουν τη δυνατότητα να κινούν τα εμπορεύματα τους σε ταχεία βάση, χωρίς τις επαχθείς απαιτήσεις των τελωνειακών καταθέσεων. Οι διαδικασίες οι οποίες ωφελούν, κατά κύριο λόγο, τους εξαγωγείς των ΗΠΑ είναι : α) οι εκ των προτέρων αποφάσεις, β) η απελευθέρωση των εμπορευμάτων στο πλαίσιο ομολόγων, γ) οι ομοιόμορφες διαδικασίες προσφυγής και δ) οι express αποστολές. Επιπρόσθετα, η μεγαλύτερη συνεργασία μεταξύ των τελωνειακών αρχών βοηθά στο να διασφαλιστούν, όχι μόνο υψηλής ποιότητας αυθεντικά προϊόντα των ΗΠΑ, αλλά είναι εφικτό, τα προϊόντα αυτά, να παραδοθούν ταχύτερα στους καταναλωτές πιστοποιώντας την γνησιότητα τους, και καθιστώντας τα ανταγωνιστικά, σε σχέση με τα λαθραία ή τα προϊόντα απομίμησης.

Δ) Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ)

Οι Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ) αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της αμερικανικής και της ευρωπαϊκής οικονομίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ορίζει ως ΜΜΕ μια επιχείρηση με 249 ή λιγότερους υπαλλήλους, ενώ οι Ηνωμένες Πολιτείες, μια εταιρεία με 500 ή λιγότερους υπαλλήλους. Τριάντα εκατομμύρια ΜΜΕ των ΗΠΑ αντιπροσωπεύουν σχεδόν τα δύο τρίτα των καθαρών νέων θέσεων εργασίας στον ιδιωτικό τομέα κατά τις τελευταίες δεκαετίες. Οι ΜΜΕ που εξάγουν τα προϊόντα τους, τείνουν να αυξάνονται ακόμη πιο γρήγορα, να δημιουργούν περισσότερες θέσεις εργασίας, και να πληρώνουν υψηλότερους μισθούς από ό, τι παρόμοιες επιχειρήσεις που δεν εξάγουν. Το TTIP, όπως υποστηρίζεται, θα ενισχύσει την ήδη ισχυρή συνεργασία των ΗΠΑ και της ΕΕ για τις ΜΜΕ και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού, κατάσχοντας νέες εμπορικές και επενδυτικές ευκαιρίες απασχόλησης και υποστήριξης.

Στην ΕΕ και τις ΗΠΑ, οι ΜΜΕ και η κίνηση των επιχειρήσεων, αποτελούν κρίσιμες κινητήριες δυνάμεις της ανάπτυξης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας. Το 99% των ευρωπαϊκών και αμερικανικών εταιρειών – πάνω από 20 εκατομμύρια επιχειρήσεις

στην ΕΕ και 28 εκατομμύρια στις ΗΠΑ – είναι ΜΜΕ. Σύμφωνα με το Υπουργείο Γεωργίας των Ηνωμένων Πολιτειών (United States Department Of Agriculture, USDA) στην ΕΕ, οι ΜΜΕ παρέχουν τα δύο τρίτα του συνόλου των θέσεων εργασίας του ιδιωτικού τομέα και έχουν μια τεράστια ικανότητα για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Το 85% των καθαρών νέων θέσεων εργασίας μεταξύ του 2002 και του 2010 δημιουργήθηκαν από ΜΜΕ. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, οι μικρές επιχειρήσεις έχουν δώσει πάνω από το ήμισυ του συνόλου των θέσεων εργασίας και τα δύο τρίτα του συνόλου των καθαρών νέων θέσεων εργασίας κατά τις τελευταίες δεκαετίες. Και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού, οι ΜΜΕ αποτελούν σημαντική πηγή καινοτομίας, όσον αφορά τα νέα προϊόντα και νέες τις υπηρεσίες, και ήδη επωφελούνται από το διατλαντικό εμπόριο.

Σύμφωνα με τον Εκπρόσωπο Εμπορίου και Πρέσβη των ΗΠΑ, Mike Froman (2014), μεταξύ των πολλών ωφελούμενων του TTIP, ίσως είναι και οι μικρές επιχειρήσεις, όντας αρκετά σημαντικές για διαφόρους τομείς, χωρίς να διαθέτουν ωστόσο, τους πόρους των μεγάλων επιχειρήσεων. Ο Πρώην Ευρωπαίος Επίτροπος Εμπορίου, Karel De Gucht (2014), με τη σειρά του επισήμανε πως οι ΜΜΕ ενδέχεται να είναι από τους μεγαλύτερους δικαιούχους αυτής της συμφωνίας, καθώς φαίνεται πως θα επωφεληθούν περισσότερο από ότι οι «μεγάλοι» συνάδελφοι τους.

Τα δεδομένα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, των ΗΠΑ και της Διεθνούς Επιτροπής Εμπορίου, δείχνουν ότι αυτές οι μικρές επιχειρήσεις όπου διεξάγουν εξαγωγές αντιμετωπίζουν σημαντική αύξηση σε σύγκριση με την μείωση των εσόδων τους. Για παράδειγμα, μεταξύ του 2005 και του 2009, οι εξαγωγείς των ΜΜΕ των ΗΠΑ, αύξησαν τα έσοδά τους κατά 37%, ενώ εκείνοι που εστίασαν αποκλειστικά στην εγχώρια αγορά τα συρρίκνωσαν κατά 7%. Ενώ ταυτόχρονα, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι ΜΜΕ απέδειξαν πως οι εξαγωγές αύξησαν τα έσοδα κατά 7% σε ετήσια βάση, σε σύγκριση με εκείνες που επικεντρώθηκαν αποκλειστικά στο εγχώριο εμπόριο όπου είδαν αύξηση μόνο 1%.

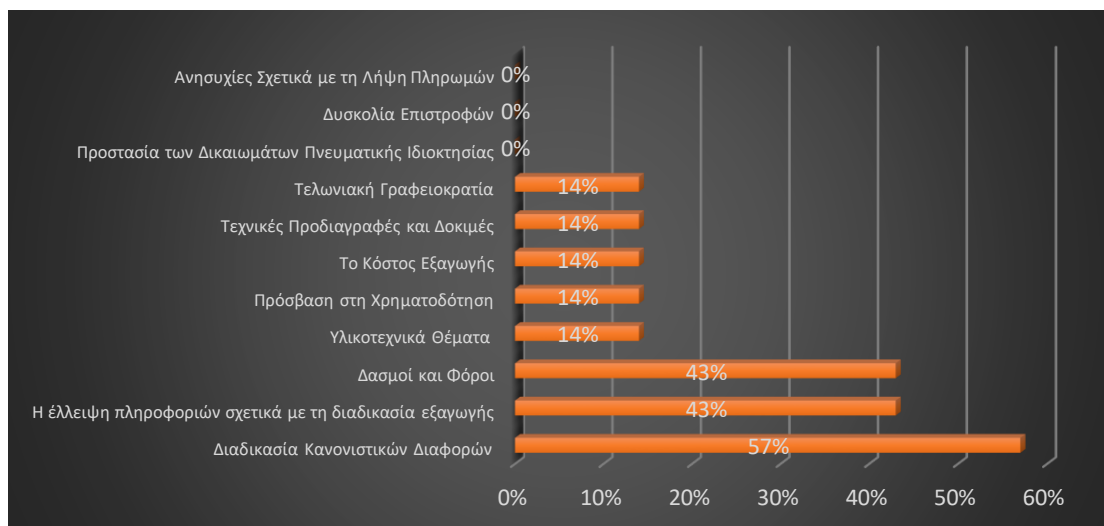
Εκτός των άλλων, οι λειτουργίες του Διαδικτύου, έχουν αποτελέσει μια ισχυρή πλατφόρμα για τις ΜΜΕ ως προς την πρόσβαση σε νέες αγορές και νέους πελάτες. Χρησιμοποιώντας ιστοσελίδες όπως το eBay, Etsy, Amazon, κ.α., οι εταιρείες και οι πελάτες

από το Σιάτλ στη Στοκχόλμη είναι σε θέση να έχουν γρήγορη και εύκολη πρόσβαση, ώστε να αγοράζουν και να πωλούν αγαθά και υπηρεσίες σε διεθνές επίπεδο σε απευθείας σύνδεση. Το TTIP, πρέπει να διασφαλίζει τα δεδομένα και τις πληροφορίες που συνεχίζουν να ρέουν ελεύθερα πέρα από τον Ατλαντικό έτσι ώστε να διευκολυνθεί αυτή η νέα εμπορική δραστηριότητα, και το κανονιστικό περιβάλλον πρέπει να προσαρμοστεί στις χιλιάδες νέες εταιρείες που εξάγουν για πρώτη φορά, χάρη στην παγκόσμια συνδεσιμότητα του Διαδικτύου.

Τέλος, έως σήμερα, στην ΕΕ και τις ΗΠΑ, υπάρχουν ορισμένοι δασμολογικοί φραγμοί, όπως αναφέραμε και στα προηγούμενα κεφάλαια, οι οποίοι θα ήταν σκόπιμο να καταργηθούν, έτσι ώστε να μπορέσει να ανοίξει ο δρόμος για τις ΜΜΕ. Παρακάτω, παρουσιάζονται ορισμένα διαγράμματα, μέσω των οποίων φαίνεται ποια εμπόδια αντιμετωπίζουν αυτή τη στιγμή οι εταιρείες των ΗΠΑ και της ΕΕ όταν αρχίζουν να εξάγουν, άνευ της υποστηρίξεως του TTIP (Workman, 2014).

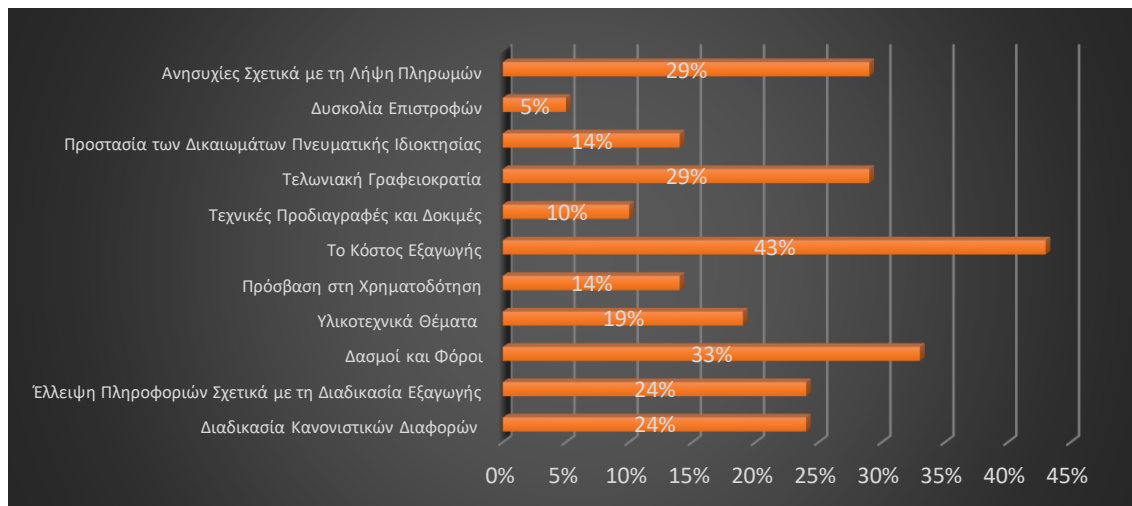
Εμπόδια των ΜΜΕ της ΕΕ που δεν έχουν ακόμη εξάγει προς τις ΗΠΑ

Διάγραμμα 2 : πηγή Workman (2014).

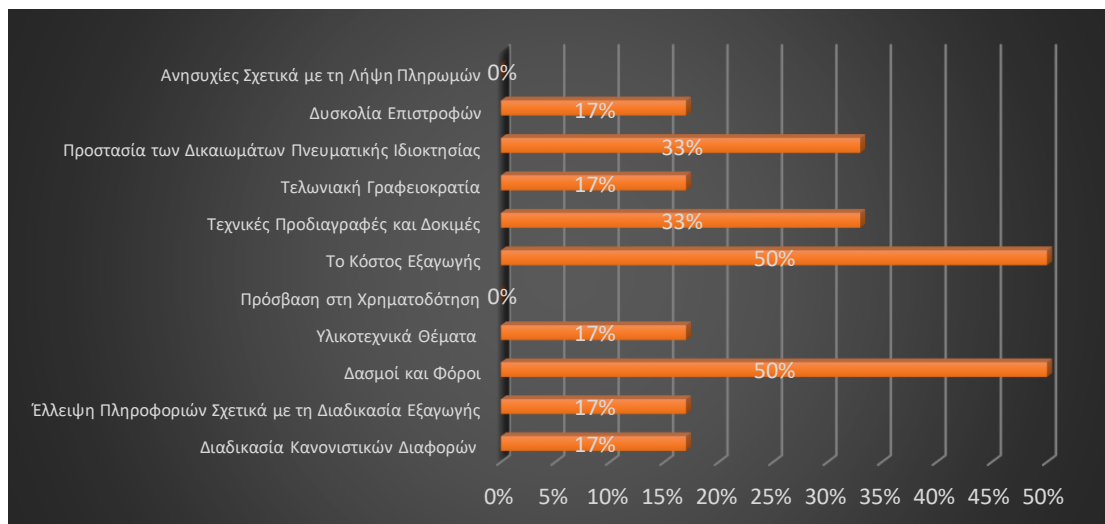
Εμπόδια των ΜΜΕ των ΗΠΑ που δεν έχουν ακόμη εξάγει προς την ΕΕ

Διάγραμμα 2.1: πηγή Workman (2014).

Εμπόδια των ΜΜΕ της ΕΕ που ήδη εξάγουν προς τις ΗΠΑ

Διάγραμμα 2.2: πηγή Workman (2014).

Εμπόδια των ΜΜΕ των ΗΠΑ που ήδη εξάγουν προς την ΕΕ

Διάγραμμα 2.3: πηγή Workman (2014).

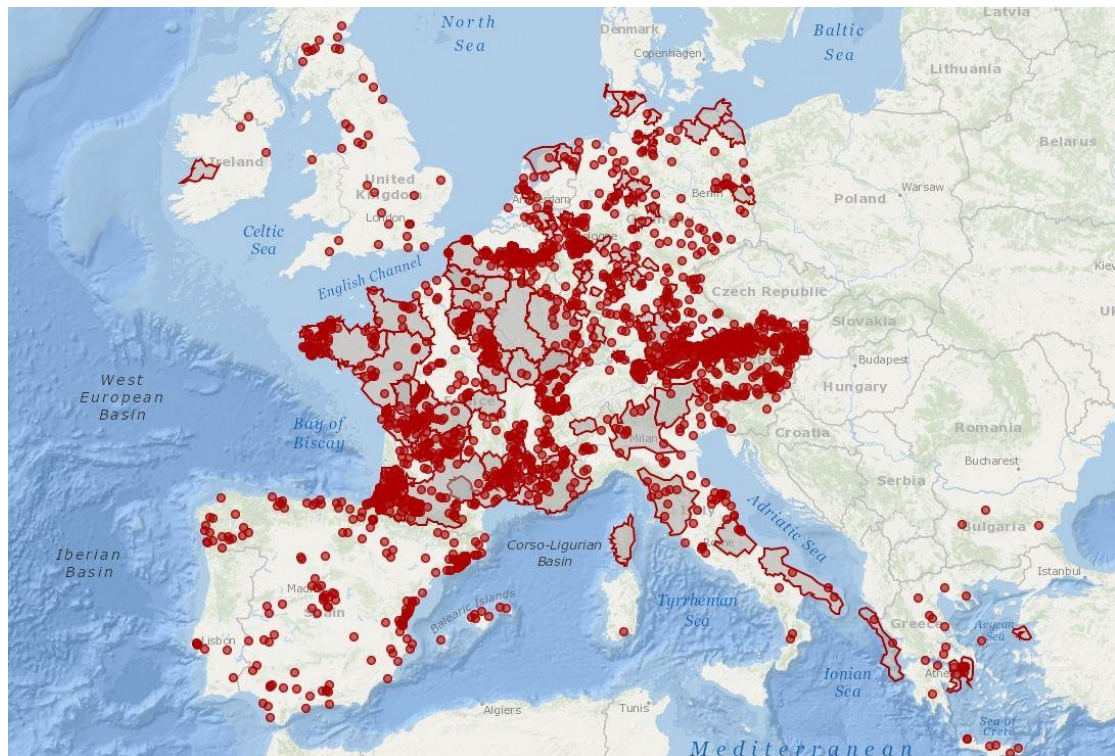
Ωστόσο, τα οφέλη, όπου μπορεί να επιφέρει μια εμπορική συμφωνία, όπως το TTIP, εξαρτώνται από πολλούς παράγοντες, ορισμένοι εκ των οποίων είναι δύσκολο να ελεγχθούν και ορισμένοι σχετίζονται με τους όρους της συμφωνίας. Στη περίπτωση του TTIP, ο βαθμός αβεβαιότητας των όρων αυτών, καθιστούν αρκετά δύσκολη την πρόβλεψη των επιπτώσεων για τον πληθυσμό και τις επιχειρήσεις της ΕΕ. Αρκετά συχνά, αναφέρεται πως μερικά από τα κύρια πλεονεκτήματα των εμπορικών συμφωνιών είναι η μεγαλύτερη ποικιλία και οι χαμηλότερες τιμές των προϊόντων για τους καταναλωτές, ενώ όσον αφορά τις επιχειρήσεις, ως πλεονέκτημα επισημαίνονται οι πιο ευνοϊκές συνθήκες για την επιχειρηματική δραστηριότητα από την πλευρά του προμηθευτή της αγοράς. Παρόλα αυτά, η πραγματικότητα είναι αρκετά πιο σύνθετη, επηρεάζοντας σε μεγάλο βαθμό το εσωτερικό της ΕΕ καθώς το κάθε κράτος – μέλος της θα υποστεί διαφορετικά τις συνέπειες, με βάση τους ειδικούς όρους του TTIP.

Ο Benedikt Heid, ερευνητής στο Πανεπιστήμιο του Μπαϊρόιτ, έχει διεξάγει μια ερευνά σχετικά με τις πιθανές συνέπειες του TTIP. Σύμφωνα με τον Heid λοιπόν, μια συμφωνία ελεύθερου εμπορίου μεταξύ της ΕΕ και των ΗΠΑ θα επιφέρει πολλές επιπτώσεις στην ευημερία των χωρών όπου εμπλέκονται άμεσα και των χωρών όπου επηρεάζονται έμμεσα, ιδιαίτερα στις χώρες της ΕΕ, καθώς υπάρχουν μεγάλες διαφοροποιήσεις μεταξύ των χωρών. Για παράδειγμα, τα κράτη της Βαλτικής θα επωφεληθούν περισσότερο από την εξάλειψη των δασμών στο εμπόριο με τις ΗΠΑ. Επιπρόσθετα, όπως έχει φανεί, υψηλά κέρδη θα προκύψουν και στις χώρες οι οποίες βρέχονται από την Μεσόγειο, ενώ στην ακριβώς απέναντι όχθη φαίνεται να βρίσκεται η Γαλλία και οι τρεις χώρες της Μπενελούξ (Βέλγιο, Ολλανδία, Λουξεμβούργο), μαζί με την Αυστρία και τις γείτονες της χώρας (market-inspector.co.uk, 2016).

Η στάση των κρατών - μελών της ΕΕ απέναντι στο TTIP

5.1.

Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, οι τοπικές αρχές έχουν δηλώσει τις ανησυχίες τους ή τις αρνήσεις τους σχετικά με την υπό διαπραγμάτευση συμφωνία ελευθέρων συναλλαγών. Σύμφωνα με αυτές, οι συνθήκη ανοίγει τον δρόμο σε μια εκτεταμένη ελευθέρωση η οποία δύναται να θέσει σε κίνδυνο τις δημοκρατικές αρχές, περιορίζοντας τις δημόσιες επιλογές, μέσω της εφαρμογής επίλυσης διαφορών μεταξύ του επενδυτή και του κράτους. Προκειμένου να ανταποκριθούν στους εκάστοτε ενεχόμενους κινδύνους, οι οποίοι αφορούν τα κοινωνικά, οικονομικά, περιβαλλοντικά και δημοκρατικά δικαιώματα των ευρωπαίων πολιτών, πάνω από 1.500 τοπικές αρχές στο Ηνωμένο Βασίλειο, το Βέλγιο, τη Γαλλία, την Ισπανία, την Ιταλία, την Αυστρία, την Ιρλανδία, την Ελλάδα, την Πορτογαλία, τη Γερμανία και τη Βουλγαρία κινητοποιήθηκαν και ξεκίνησαν να αντιστέκονται σθεναρά κατά του TTIP και της CETA. Στην εικόνα που ακολουθεί, Εικόνα 2, αποτυπώνονται αναλυτικά οι χώρες και οι συγκεκριμένα οι δήμοι των κρατών – μελών της ΕΕ όπου έχουν εκφράσει την αντίθεση τους στις δύο αυτές συμφωνίες ζητώντας την άμεση κατάλυση τους.

Εικόνα 2 : Δήμοι των κρατών - μελών της ΕΕ όπου αντιστέκονται στο TTIP και τη CETA, επιθυμώντας την άμεση κατάλυση τους, πηγή : www.ttip-stoppen.at

Περισσότεροι από σαράντα δήμαρχοι και δημοτικοί εκπρόσωποι των συγκεκριμένων χωρών έχουν εκφράσει την ανησυχία τους για τις μεγάλες εμπορικές διαπραγματεύσεις της ΕΕ, ζητώντας οι τρέχουσες διαπραγματεύσεις να ανασταλούν, έως ότου ληφθούν σοβαρά υπόψη από τους αρμοδίους, οι ανησυχίες των τοπικών και περιφερειακών κυβερνήσεων σχετικά με το TTIP* αναφέροντας χαρακτηριστικά πως το εμπόριο είναι σημαντικό για την ευημερία των πολιτών, αλλά η ανταγωνιστικότητα και η οικονομική ανάπτυξη δεν θα πρέπει να είναι τα μόνα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό των συμφωνιών ελεύθερου εμπορίου. Το εμπόριο θα πρέπει να είναι δίκαιο, βιώσιμο και να υπερασπίζεται τα δικαιώματα των εργαζομένων (Spongenberg, 2016).

Στις επόμενες υπο-ενότητες που ακολουθούν, παρατίθενται οι θέσεις και οι απόψεις τεσσάρων εκ των προαναφερόμενων χωρών, απέναντι στο TTIP και τη CETA.

Σύμφωνα με αυστριακές ανακοινώσεις, το TTIP, η CETA και η TISA, είναι δυνατό να επιφέρουν εκτεταμένες επιπτώσεις στην αυτονομία των δήμων. Αρκετές κοινότητες, οργανώσεις, ιδιώτες και δημοτικά συμβούλια έχουν καλέσει τις τοπικές αυτοδιοικήσεις να πάρουν θέση ως προς το TTIP, υποστηρίζοντας πως δύναται να επηρεάσει όλες τις δημόσιες υπηρεσίες, οι οποίες διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην κοινωνική συνοχή, στην οποία όλοι οι πολίτες θα πρέπει να έχουν ελεύθερη πρόσβαση.

Η αυστριακή κοινότητα υποστηρίζει πως θα επηρεαστούν αρνητικά δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς, όπως αυτοί της υγείας, της εκπαίδευσης, της ενέργειας, του νερού, των μεταφορών, των δημοσίων μεταφορών, των ταχυδρομικών υπηρεσιών, των τηλεπικοινωνιών, του πολιτισμού, της διαχείρισης αποβλήτων κ.α.. Επιπρόσθετα, ισχυρίζεται ότι μέσω των τριών αυτών συνθηκών ελευθέρου εμπορίου, μεγάλο όφελος φαίνεται πως θα έχουν οι εταιρείες και οι προμηθευτές, καθώς τους παραχωρείται ένα ισχυρό δικαίωμα, το ονομαζόμενο «προστασία των επενδύσεων». Σύμφωνα λοιπόν με το ως άνω δικαίωμα, οι εταιρείες, θα δύναται να μηνύουν τα κράτη και έμμεσα τους δήμους, για απώλεια κερδών εξαιτίας των υψηλών περιβαλλοντικών προτύπων. Η υποχρεωτική ίση μεταχείριση των τοπικών και ξένων προμηθευτών (αρχή της «εθνικής μεταχείρισης»), κάνει την κοινωνία των αυστριακών πολιτών να ανησυχούν, καθώς σε αυτή τη περίπτωση, η περιφερειακή πολιτική ή η προώθηση της τοπικής προσφοράς, θα είναι αδύνατη.

Τέλος, έχει δηλωθεί πως βασικό πρόβλημα αποτελεί η έλλειψη δημοσιοποίησης των διαπραγματευτικών εγγράφων. Το γεγονός αυτό δίνει στις συμφωνίες μια υπόσταση εμπιστευτικού χαρακτήρα, η οποία τις προστατεύει από το κοινό, έχοντας ως αποτέλεσμα να αναστέλλεται και να υπονομεύεται η ίδια η δημοκρατία (ttip-stoppen.at, 2014).

Οι διαμαρτυρίες από εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους ενάντια στο TTIP και τη CETA αυξήθηκαν, κατά τη περίοδο του Σεπτεμβρίου του 2016, σε ολόκληρο τον κόσμο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτέλεσε η 20^η Σεπτεμβρίου 2016, όπου αρκετές χιλιάδες άνθρωποι, διαδήλωσαν στις Βρυξέλλες, κοντά στην έδρα των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων, με στόχο να καταγγείλουν το TTIP και τη CETA. Μέσω των διαδηλωτών ακούστηκε πως οι δύο αυτές συνθήκες είναι αντιδημοκρατικές, ωφελώντας κυρίως τους μετόχους των πολυεθνικών εταιρειών και τους δημοσιονομικούς θεσμούς σε βάρος των αγροτών, των καταναλωτών, των εργαζομένων, των συνταξιούχων, των γυναικών, των νέων, των ΜΜΕ και της μεσαίας τάξης.

Ωστόσο, η Ευρωπαϊκή Επίτροπος Εμπορίου, Cecilia Malmström υποστήριξε πως το TTIP και η CETA αποτελούν μια καλή απάντηση στην οικονομική κρίση, καθώς θα διευκολύνει τις εξαγωγές των προϊόντων των ΜΜΕ· τουλάχιστον για τον Καναδά όταν επιτευχθεί η συμφωνία, τονίζοντας ταυτόχρονα πως οι περισσότερες χώρες δεν διαμαρτύρονται, αλλά αντιθέτως έχουν ταχθεί υπέρ των συμφωνιών (Le Monde, 2016).

Οι Βρυξέλλες, όπως έχει φανεί, υποτιμούν τις λαϊκές διαμαρτυρίες νιώθοντας μια υπερηφάνεια εξαιτίας της «σιωπηλής πλειοψηφίας» υπέρ του TTIP και της CETA. Παρόλα αυτά οι επικρίσεις και τα προβλήματα δεν προέρχονται μόνο από τους διαδηλωτές, καθώς όλο και περισσότερες χώρες ξεσηκώνονται ενάντια στον τρόπο με τον οποίο λαμβάνονται οι διαπραγματεύσεις για το TTIP. Αυτή η κατάσταση, όπως επισήμανε ο Υπουργός Οικονομίας της Σλοβακίας, Peter Ziga, επιβραδύνει τις επαφές με τις ΗΠΑ, κάτι που κατέστησε αδύνατη την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων εντός του 2016. Η Malmström ομολόγησε πως, οι ανησυχίες που εκφράζουν αρκετοί υπουργοί της ΕΕ, παρεμποδίζουν το μέλλον των διαπραγματεύσεων. Ωστόσο, σύμφωνα με τη πολιτική

της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το κυριότερο είναι να συναφθεί μια καλή συμφωνία (Miguel, 2016).

Παρόλα αυτά, υπέρ της εγκατάλειψης των διαπραγματεύσεων για τη σύναψη της συμφωνίας ελεύθερου εμπορίου TTIP μεταξύ της ΕΕ και των ΗΠΑ, τάχθηκε και ο πρωθυπουργός του Βελγίου, Charles Michel, δηλώνοντας στην βελγική οικονομική εφημερίδα L'Echo, στα τέλη του καλοκαιριού του 2016 : «Αυτή η συμφωνία θα μπορούσε να φέρει ανάπτυξη και θέσεις εργασίας στην Ευρώπη, υπό τον όρο ότι είναι ισορροπημένη. Αυτό που βρίσκεται στο τραπέζι όμως δεν μοιάζει να είναι. Άρα, προς το παρόν, προτιμώ να πω ότι δεν είναι καλό και ότι ίσως ξαναρχίσουμε διαπραγματεύσεις αργότερα. Τούτου λεχθέντος, υπάρχει μια εκλογική πραγματικότητα στην Αμερική. Βρίσκονται σε προεκλογική εκστρατεία». Ωστόσο επισήμως, η Ουάσιγκτον και οι Βρυξέλλες παραμένουν δεσμευμένες στη σύναψη της Διατλαντικής Εταιρικής Σχέσης Εμπορίου και Επενδύσεων, και μάλιστα πριν ο πρώην πρόεδρος των ΗΠΑ Barack Obama αποχωρήσει από τον Λευκό Οίκο, όμως εκφράζονται όλο και εντονότερες αμφιβολίες για αυτό.

Η ευρωπαϊά επίτροπος Εμπορίου Malmström επικεφαλής της αντιπροσωπείας την ΕΕ στις διαπραγματεύσεις, δήλωσε κατάπληκτη από τις δηλώσεις αυτές, καθώς ο Michel δεν έχει ενημερώσει τους υπουργούς Εμπορίου στη σύνοδο της Μπρατισλάβας. Οι διαπραγματεύσεις, τόνισε, «προχωρούν. Είναι δύσκολες. Το ξέραμε από την αρχή. Αλλά δεν έχουν αποτύχει» (Μπανούτσος, 2016γ).

Γερμανία

5.1.3.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι Ηνωμένες Πολιτείες αποφάσισαν, στις 13 Φεβρουαρίου

του 2013, να προχωρήσουν σε διαπραγματεύσεις -όσον αφορά τη Διατλαντική Εμπορική Σχέση Εμπορίου και Επενδύσεων- με στόχο την εμβάθυνση στις διατλαντικές οικονομικές σχέσεις και την εναρμόνιση των προτύπων και των λεγόμενων μη δασμολογικών φραγμών, όπως είναι η εναρμόνιση των τεχνικών προτύπων, η συνολική ελευθέρωση του εμπορίου, η μείωση των τιμολογίων, τα μέτρα βελτίωσης της πρόσβασης στις δημόσιες συμβάσεις στις ΗΠΑ, καθώς και οι συμπληρωματικές διατάξεις για τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά πρότυπα, όπου αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της. Το ακριβές περιεχόμενο της συμφωνίας είναι δύσκολο να εκτιμηθεί εξαιτίας της πολύ περιορισμένης συμμετοχής του κοινού. Παρόλο που στις διαπραγματεύσεις συμμετέχει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία κυρώθηκε κατόπιν εντολής του Κοινοβουλίου, η ακριβής διατύπωση αυτής και όλα τα έγγραφα των διαπραγματεύσεων, και ως εκ τούτου οι λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με πιθανές εξαιρέσεις στο τομέα γενικού συμφέροντος, δεν είναι προς το παρόν διαθέσιμα προς το κοινό.

Η ΕΕ είναι ο σημαντικότερος εταίρος των ΗΠΑ, καθώς και οι δύο μαζί αντιπροσωπεύουν σχεδόν το 50% της παγκόσμιας παραγωγής και το 1/3 των αγαθών και των υπηρεσιών του εμπορίου. Ωστόσο, το TTIP αναμένεται να επιτύχει σημαντική αύξηση των επιπτώσεων στην απασχόληση. Σύμφωνα με μια εκτίμηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι επιπτώσεις της διμερούς αυτής συμφωνίας θα μπορούσαν να αποφέρουν ένα συνολικό κέρδος της τάξεως των 119,2 δισεκατομμυρίων ευρώ ετησίως για την ΕΕ και 94,9 δισεκατομμύρια ευρώ το χρόνο για τις Ηνωμένες Πολιτείες (Deutscher staedtetag et al., 2014).

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου Πόλεων της Γερμανίας, στις 12 Φεβρουαρίου 2014, εξέφρασε την ικανοποίηση του με τις διατάξεις της συμφωνίας του TTIP, συμμετέχοντας στις διαπραγματεύσεις με στόχο τη διασφάλιση των ευρωπαϊκών κοινωνικών και περιβαλλοντικών προτύπων, καθώς και της προστασίας των δημοτικών υπηρεσιών, τονίζοντας ταυτοχρόνως, τη σημασία του γενικού συμφέροντος, τη σημασία της αρχής της προφύλαξης και της διατήρησης της αυτονομίας των τοπικών σχεδιασμών προς το γενικό συμφέρον. Υποστήριξε ωστόσο, παρά την ικανοποίησή του, πως

οι τρέχουσες διαδικασίες των διαπραγματεύσεων είναι εξαιρετικά αδιαφανείς και παραμελούν σημαντικά τα δικαιώματα των εκλεγμένων βουλευτών σε ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, καθώς και σε επίπεδο δήμων. Κατόπιν αυτών, το Διοικητικό Συμβούλιο κάλεσε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να θέσει υπό το πρίσμα της διαφάνειας τις διαπραγματεύσεις και να υποβάλλονται οι εκθέσεις σε τακτά χρονικά διαστήματα, καθώς το κράτος δικαίου θα πρέπει να ισχύσει σε περιπτώσεις διαφορών (Deutscher staedtetag, 2014).

Ωστόσο, σε εθνικό επίπεδο έχουν σημειωθεί αρκετές αντιδράσεις σχετικά με τη συμφωνία, τόσο του TTIP όσο και της CETA. Το καλοκαίρι του 2016 στη Γερμανία, ξεκίνησε ένα δημοψήφισμα στη πόλη της Βαυαρίας και δημοφιλείς πρωτοβουλίες στη Βόρεια Ρηνανία-Βεστφαλία. Με δεδομένη τη μεγάλη σημασία των εμπορικών συμφωνιών, υποστηρίχθηκε πως θα πρέπει να ζητηθεί η γνώμη των πληθυσμιακών ομάδων, καθώς οι πληθυσμιακές αυτές ομάδες και οι μη κυβερνητικές οργανώσεις κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων δεν έχουν ιδιαίτερη συμμετοχή. Οι πρωτοβουλίες αυτές των ανθρώπων, έχουν σχεδιαστεί ώστε να υποχρεώσουν το Κοινοβούλιο σε μια συζήτηση για ένα συγκεκριμένο θέμα πολιτικής ή ένα νομοσχέδιο. Στη συγκεκριμένη περίπτωση αποσκοπεύει να υποχρεώσουν το Κοινοβούλιο να καταλύσει τις δύο μεγάλες αυτές συμφωνίες, καθώς, όπως υποστηρίζεται, αναμένεται να επιφέρουν πολλούς κινδύνους τόσο σε εθνικό, όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο (bvoed, 2016).

Ο Γερμανός υπουργός οικονομίας, Sigmar Gabriel, με τη σειρά του, υποστήριξε πως οι διαπραγματεύσεις, μεταξύ της ΕΕ και των ΗΠΑ, για τη Διατλαντική Συμφωνία Εμπορίου και Επενδύσεων απέτυχαν. Ο Gabriel, ο οποίος εκτός από υπουργός Οικονομίας είναι και αντικαγκελάριος της Γερμανίας δήλωσε: «Κατά τη γνώμη μου είναι *de facto* ότι οι διαπραγματεύσεις με τις ΗΠΑ έχουν αποτύχει, ακόμη και εάν δεν το παραδέχεται κανείς», υπογραμμίζοντας πως με την ολοκλήρωση του 14^{ου} γύρου των διαπραγματεύσεων, τα δύο μέρη δεν κατάφεραν να συμφωνήσουν σε κανένα από το 27 κεφάλαια όπου συζητήθηκαν (Μπανούτσος, 2016β).

Σύμφωνα με τον Γ. Μπάλια (2016), είναι πια κοινός τόπος ότι ο διατροφικός έλεγχος αποτελεί ένα από τα αποτελεσματικότερα μέσα για την εξασφάλιση της κυριαρχίας πάνω στα κράτη και τους λαούς και αυτό φαίνεται ξεκάθαρα εξαιτίας του πλήρη ελέγχου όπου ασκείται από τις μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες του αγροδιατροφικού τομέα στους πλουτοπαραγωγικούς πόρους. Το TTIP, αποτελεί μια αρκετά μεγάλη πρόκληση η οποία έχει να κάνει με την αποτελεσματική δράση αναφορικά με την παραγωγή και διακίνηση των αγροδιατροφικών προϊόντων, των φυτοφαρμάκων, των αντιβιοτικών, των λιπασμάτων κ.α..

Έχει ενδιαφέρον να επισημανθεί, ότι στο τομέα των μεγάλων επιχειρήσεων δημιουργείται ένα νέο τοπίο. Οι συντελούμενες μεγάλες συγχωνεύσεις και εξαγορές εταιρειών έναντι τεράστιων οικονομικών αντιτίμων, επιφέρουν μια κολοσσιαία οικονομική ενίσχυση, με αποτέλεσμα, μερικές από αυτές να λειτουργούν μονοπωλιακά σε σημαντικούς τομείς όπως αυτοί των φυτοφαρμάκων, των αντιβιοτικών, των ΓΤΟ κ.α.. Οι καταγραφόμενες προθέσεις εξαγοράσεων ή συγχωνεύσεων πιθανότατα σχετίζονται με την υπέρβαση αυτών των προβλημάτων, και αυτό μπορεί να το διαπιστώσει κανείς, παρατηρώντας την εμπλοκή της γερμανικής εταιρείας Bayer. Είναι προφανές ότι ο σκοπός είναι να αλλάξει η πολιτική της Γερμανίας έναντι των ΓΤΟ, η οποία με την πολιτική και κοινωνική της ισχύ μπορεί να επηρεάσει τα πράγματα προς την κατεύθυνση της ακώλυτης διάθεσης, στην ευρωπαϊκή αγορά, προϊόντων της Monsanto, όπως είναι οι ΓΤΟ (η αμερικανική εταιρεία ελφέγγει το 25% της παγκόσμιας αγοράς συμβατικών και ΓΤ σπόρων) και τα φυτοφάρμακα.

Ωστόσο, για να εξασφαλίσουν οι εταιρείες την ηγεμονία τους σε ολόκληρο τον πλανήτη δεν αρκούν οι εξαγορές και οι συγχωνεύσεις. Οι εταιρείες, εξαιτίας των διαφορετικών νομικών καθεστώτων, αντιμετωπίζουν προβλήματα διάθεσης των προϊόντων

τους στην παγκόσμια αγορά· γι' αυτό ακριβώς το λόγο χρειάζονται ένα κατάλληλο, εναρμονισμένο θεσμικό πλαίσιο το οποίο θα τα αμβλύνει ή θα τα υπερβαίνει. Μια τέτοια περίπτωση είναι το TTIP, στο οποίο περιλαμβάνεται ένα σύνολο διατάξεων που είναι γνωστό ως «κανονιστική συνεργασία». Για τον λόγο αυτό προτείνεται να υπάρχουν κατά την προετοιμασία της νομοθέτησης κοινές ομάδες εργασίας ώστε να ελέγχεται το περιεχόμενο των ρυθμίσεων, προβλέπεται δε και η υποχρέωση ενημέρωσης των μεγάλων εταιρειών που δραστηριοποιούνται στο υπό νομοθέτηση πεδίο. Με τον τρόπο αυτό οι εν λόγω εταιρείες αποκτούν εξουσίες σχετικά με την καθιέρωση κανόνων για την προστασία του περιβάλλοντος, της δημόσιας υγείας και των καταναλωτών. Είναι γνωστό ότι το σχετικό κανονιστικό πλαίσιο της ΕΕ στηρίζεται στην αρχή της προφύλαξης και για τον λόγο αυτό είναι αυστηρότερο από εκείνο των ΗΠΑ, καθόσον στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού η εν λόγω αρχή δεν απέκτησε δεσμευτικό χαρακτήρα.

Η Ελλάδα φαίνεται πως ανησυχεί ιδιαίτερα όσον αφορά τις επιπτώσεις του TTIP δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στις γεωγραφικές ενδείξεις. Σε μια πρόσφατη συνέντευξη με την EurActiv, ο Γραμματέας του Υπουργείου Γεωργίας των ΗΠΑ, Tom Vilsack, παραδέχτηκε πως οι γεωγραφικές ενδείξεις θα αποτελέσουν ένα αρκετά μεγάλο πρόβλημα στο TTIP. Συγκεκριμένα δήλωσε : «αυτό δεν είναι εύκολο θέμα και θα χρειαστεί πολλή δουλειά και δημιουργική σκέψη ώστε να προστατευθεί η αξία χωρίς να επηρεαστούν τα προϊόντα όπου έχουν διατεθεί στην αγορά υπό συγκεκριμένες ονομασίες για μεγάλο χρονικό διάστημα. Όπως έχει φανεί, η ελληνική πλευρά δεν θα δεχθεί μια συμφωνία στην οποία δεν θα εξασφαλίζεται η αυξημένη προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων».

Σύμφωνα με το ελληνικό Υπουργείο Οικονομίας, τα υψηλής ποιότητας γεωργικά προϊόντα δίνουν αξία στις τοπικές κοινωνίες ενισχύοντας την ανάπτυξη της υπαίθρου και την προώθηση νέων ευκαιριών απασχόλησης στην παραγωγή, μεταποίηση και άλλες συναφείς υπηρεσίες. Συγκεκριμένα τόνισε πως : «Η ελευθέρωση του εμπορίου δεν μπορεί να είναι σε βάρος της γεωργικής παραγωγής ή της προστασίας του περιβάλλοντος και του καταναλωτή, ούτε βάζοντας τα εταιρικά συμφέροντα πάνω από εκείνα

των πολιτών». Παραδείγματος χάρη, στην Ελλάδα υπάρχει ανησυχία για το παραδοσιακό τυρί φέτα -Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης- το οποίο είναι ζωτικής σημασίας για την ελληνική κτηνοτροφία.

Σύμφωνα με μια πρόσφατη έρευνα του Παγκόσμιου Ινστιτούτου (World Trade Institute, WTI) που ανατέθηκε από το Εμπορικό Επιμελητήριο των ΗΠΑ στην ΕΕ, το TTIP, αναμένεται να αυξήσει το ΑΕΠ της Ελλάδος μόνιμα κατά 0,4% και τις εξαγωγές προς τις ΗΠΑ κατά 13%. Ειδικότερα στον τομέα της γεωργίας, της δασοκομίας και της αλιείας αναμένεται να αυξηθούν οι εξαγωγές προς τις ΗΠΑ κατά 81.000.000 ευρώ, ενώ οι εξαγωγές στον τομέα των μεταποιημένων τροφίμων αναμένεται να αυξηθούν κατά 99.000.000 ευρώ. Επιπρόσθετα σύμφωνα με έρευνα, η απασχόληση στη γεωργία αναμένεται να αυξηθεί επίσης κατά 0,4% (Μιχαλόπουλος, 2016).

Στο εσωτερικό των κρατών-μελών υπάρχουν συνεχείς μαζικές κινητοποιήσεις και αντιπαραθέσεις μεταξύ των πολιτικών δυνάμεων, με τη Δεξιά να τοποθετείται, κατά κανόνα, υπέρ της συμφωνίας -στη χώρα μας με τη θέση αυτή στοιχίζεται η ΝΔ, το ΠΑΣΟΚ και το ΠΟΤΑΜΙ, ενώ κατά έχουν ταχθεί ο ΣΥΡΙΖΑ και το ΚΚΕ-. Στη Γαλλία ο πρόεδρος Hollande κατέστησε σαφή την άρνησή του στην εν λόγω συμφωνία, ενώ στη Γερμανία αποτελεί ένα από τα θέματα στα οποία διαφωνούν οι σοσιαλδημοκράτες με τους χριστιανοδημοκράτες. Όπως έχει φανεί, όλες οι δυνάμεις της ευρωπαϊκής Αριστεράς, των Οικολόγων αλλά και ενός σημαντικού τμήματος των σοσιαλιστών προβάλλουν ισχυρές αντιρρήσεις για τη συμφωνία (Μπάλιας, 2016).

Την Τετάρτη 23 Νοεμβρίου 2016 πραγματοποιήθηκε στην Ευρωβουλή ψηφοφορία με τον αρ. Β8-1220/2016 με το ερώτημα αν θα πρέπει η «Συνολική Οικονομική και Εμπορική Συμφωνία» μεταξύ Καναδά και ΕΕ με το ακρωνύμιο CETA να εισαχθεί στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για να αποφανθεί για τη νομιμότητά της, πριν από την ψήφισή της, από τους Ευρωβουλευτές για την προσωρινή εφαρμογή της. Το αίτημα να αποφανθεί το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τη νομιμότητά της CETA ήταν και αίτημα των κινημάτων που αντιτίθενται στη συμφωνία, καθώς και άλλων φορέων ή και πολιτών,

που ενδεχομένως να ήταν υπέρ της συμφωνίας με ορισμένες προϋποθέσεις και με δημοκρατικές διαδικασίες. Στο ερώτημα που τέθηκε για να εισαχθεί η CETA στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για νομικό έλεγχο οι ευρωβουλευτές ψήφισαν όπως παρουσιάζονται στους παρακάτω πίνακες, Πίνακας 4 και Πίνακας 4.1 (stop-ttip-ceta-greece, 2016).

Αποτελέσματα ψηφοφορίας συνολικά	
Να μην εισαχθεί για νομικό έλεγχο	419
Να εισαχθεί για νομικό έλεγχο	288
Αποχές	22

Πίνακας 4: Αποτελέσματα ψηφοφορίας, στο ερώτημα που τέθηκε για να εισαχθεί η CETA στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για νομικό έλεγχο, πηγή : <http://stop-ttip-ceta-greece.blogspot.gr>

Αποτελέσματα ψηφοφορίας Ελλήνων Ευρωβουλευτών				
Όνομα	Πολιτικά κόμματα:	Να μην εισαχθεί για νομικό έλεγχο	Να εισαχθεί για νομικό έλεγχο	Αποχές
Γιώργος Γραματικάκης,	ΠΟΤΑΜΙ	✓		
Μίλτος Κύρκος	ΠΟΤΑΜΙ	✓		
Εύα Καϊλή	ΠΑΣΟΚ	✓		
Μαρία Σπυράκη	Νέα Δημοκρατία	✓		
Νίκος Ανδρουλάκης	ΠΑΣΟΚ		✓	
Νότης Μαριάς	Ανεξάρτητος		✓	
Ευρωβουλευτές ΣΥΡΙΖΑ, ΛΑΕ	ΣΥΡΙΖΑ, ΛΑΕ		✓	
Μανώλης Κεφαλογιάννης	Νέα Δημοκρατία			✓
Γιώργος Κύρτσος	Νέα Δημοκρατία			✓
Ελίζα Βόζεμπεργκ	Νέα Δημοκρατία			✓
Θοδωρής Ζαγοράκης	Νέα Δημοκρατία			✓
Σωτήρης	ΚΚΕ			✓

Ζαριανόπουλος				
Αποτελέσματα :	20/22	4	11	5

Πίνακας 4.1: Αποτελέσματα ψηφοφορίας Ελλήνων Ευρωβουλευτών, στο ερώτημα που τέθηκε για να εισαχθεί η CETA στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για νομικό έλεγχο, πηγή : <http://stop-ttip-ceta-greece.blogspot.gr>

Όπως έχει καταγγείλει η Greenpeace, από τους 300 Έλληνες βουλευτές, και τους 22 ευρωβουλευτές, μόλις οι 33 βουλευτές και οι 5 ευρωβουλευτές έχουν απαντήσει στην επιστολή της, σε σχέση με τη θέση τους για τις διατλαντικές συμφωνίες TTIP και CETA. Από αυτούς οι 24 δήλωσαν ξεκάθαρα ότι τάσσονται ενάντια στις δύο συμφωνίες, ενώ οι υπόλοιποι 9 εκφράζουν κάποιες επιφυλάξεις ως προς το περιεχόμενο και τον τρόπο διεξαγωγής των διαπραγματεύσεων, χωρίς όμως να τις απορρίπτουν. Επιπλέον, από τους 19 βουλευτές που συμμετέχουν στην ειδική επιτροπή της Βουλής για το περιεχόμενο και τις διαδικασίες σύναψης των διατλαντικών εμπορικών συμφωνιών, μόλις 4 έχουν ανταποκριθεί στην επιστολή της Greenpeace δηλώνοντας την αντίθεσή τους στις συμφωνίες.

Η Ναταλία Τσιγαρίδου, υπεύθυνη της εκστρατείας ενάντια στο TTIP, στο ελληνικό γραφείο της Greenpeace, τόνισε πως την ώρα όπου η Ευρώπη χρειάζεται περισσότερη δημοκρατία, οι Έλληνες βουλευτές έχουν ηθικό χρέος να ταχθούν ενάντια σε δύο συμφωνίες που προάγουν τα συμφέροντα των πολυεθνικών. Συμπληρώνοντας : «Με δεδομένο ότι η κοινωνία των πολιτών έχει δηλώσει ξεκάθαρα την αντίθεσή της σε αυτές τις συμφωνίες, η σιωπή τους μέχρι σήμερα σε αυτό το θέμα είναι επικίνδυνη και απογοητευτική». Η Greenpeace, επιπρόσθετα, κάλεσε τους Έλληνες βουλευτές και ευρωβουλευτές να απαιτήσουν τον τερματισμό των διαπραγματεύσεων του TTIP, τη διαφάνεια και τη δημοσιοποίηση όλων των σχετικών εγγράφων, καθώς και την έναρξη ενός δημόσιου και ανοιχτού διαλόγου για τη βελτίωση του εμπορίου (Μπανούτσος, 2016α).

Με τη παρούσα εργασία, γίνεται μια προσπάθεια για την κατανόηση και την ανάλυση της Διατλαντικής Εταιρικής Σχέσης Εμπορίου και Επενδύσεων καθώς και για τους κινδύνους, οι οποίοι ελλοχεύουν από την εφαρμογή της, τόσο για τον άνθρωπο, όσο και για το περιβάλλον.

Το TTIP αποτελεί ίσως τη μεγαλύτερη διμερή συμφωνία ελευθέρου εμπορίου, καθόσον τα συμβαλλόμενα μέρη αποτελούν τις μεγαλύτερες εμπορικές δυνάμεις του πλανήτη. Επιπρόσθετα σύμφωνα με τους επίσημους υπολογισμούς η εφαρμογή της συμφωνίας θα αυξήσει το μέγεθος της ευρωπαϊκής οικονομίας κατά 120 δισ. ευρώ ή 0,5% του ΑΕΠ της Ε.Ε. και το μέγεθος της αμερικανικής κατά 95 δισ. ευρώ ή 0,4% του ΑΕΠ των ΗΠΑ (Καψύλης, 2016).

Όπως καταδείχτηκε κατά την ανάπτυξη της εργασίας ο σκοπός του TTIP είναι η άρση των εμποδίων στο εμπόριο. Δεδομένου ότι οι δασμοί μεταξύ της ΕΕ και των ΗΠΑ βρίσκονται σε αρκετά χαμηλά επίπεδα, γίνεται σαφές, πως ως εμπόδια νοούνται τα προνοιακά κρατικά προγράμματα, οι κανονισμοί οι οποίοι σχετίζονται με την υγεία και την ασφάλεια των πολιτών καθώς και οι περιορισμοί της εισόδου των ιδιωτών σε τομείς κρατικής ευθύνης, όπως η εκπαίδευση και η υγεία. Επιπρόσθετα, οι συμφωνίες νέας γενιάς, όπως τις αποκαλεί η οργάνωση Friends of the Earth (2017), εκτιμάται πως θα οδηγήσουν σε περαιτέρω εντατικοποίηση της γεωργίας και σε συγκέντρωσή της στα χέρια των ισχυρών εταιρειών. Ομοίως, ενδέχεται να πληγούν και οι τομείς όπου αφορούν τη προστασία των καταναλωτών και του περιβάλλοντος.

Είναι σημαντικό να επισημανθεί, ότι στα πλαίσια της συμφωνίας επιχειρείται η αντιστροφή της ευθύνης σχετικά με την απόδειξη ασφάλειας ενός προϊόντος για τη δημόσια υγεία.

Τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότερες αμερικάνικες δικηγορικές εταιρείες ειδικεύονται στο να προσβάλλουν κρατικά συμβόλαια. Ιδιαίτερα ανησυχητική είναι και η αντιστροφή της ευθύνης που σχετίζεται με την απόδειξη ασφάλειας ενός προϊόντος για τη δημόσια υγεία. Στην ΕΕ, προκειμένου να κυκλοφορήσει ένα προϊόν στο εμπόριο, ο κατασκευαστής έχει την υποχρέωση να αποδείξει ότι είναι ασφαλές, ενώ στις ΗΠΑ ο κατασκευαστής δεν έχει καμία παρόμοια υποχρέωση.

Επιπλέον, με το ισχύον καθεστώς, μόνο ένα κράτος μπορεί να ενάγει ένα άλλο κράτος. Αντίθετα το TTIP ανατρέπει ο ως άνω καθεστώς καθόσον μια εταιρεία δύναται να μηνύσει ένα κράτος απαιτώντας αποζημίωση όταν αυτό έχει λάβει μέτρα υπέρ των συμφερόντων των πολιτών του, τα οποία συνεπάγονται με μείωση των κερδών της εταιρείας (Κοτσακά, 2014).

Τέλος, απέναντι στις διμερείς εμπορικές συμφωνίες, όπως αυτές που προωθούνται σήμερα (TTIP, TPP, TISA και CETA), θα μπορούσαν να υπάρξουν εναλλακτικά εμπορικά καθεστώτα προς την αντίθετη κατεύθυνση της ενίσχυσης των προστατευτικών κανόνων. Βασικά χαρακτηριστικά στοιχεία τέτοιων εναλλακτικών καθεστώτων είναι :

- α. Τα άμεσα δίκτυα δίκαιου εμπορίου μεταξύ παραγωγών και καταναλωτών, τα οποία δίνουν προτεραιότητα στα τοπικά και τα περιφερειακά συστήματα.
- β. Οι ισχυροί και δεσμευτικοί κοινωνικοί και περιβαλλοντικοί κανονισμοί, οι οποίοι περιλαμβάνουν δεσμευτικές για τις επιχειρήσεις διατάξεις σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- γ. Οι κυβερνητικοί έλεγχοι στις εξαγωγές, τις εισαγωγές και τις επενδυτικές ροές, με στόχο τη δημιουργία βιώσιμων κοινωνιών.
- δ. Οι ισότιμες εμπορικές εταιρικές σχέσεις, οι οποίες συμβάλλουν στην ανθρωποκεντρική περιφερειακή ολοκλήρωση.
- ε. Η ιεραρχική υπεροχή του διεθνούς δικαίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έναντι των εμπορικών δικαιωμάτων των εταιρειών και των εμπορικών και επενδυτικών συνθηκών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΠΗΓΕΣ

1. Ανακοίνωση [COM(2000) 1 τελικό της 2ας Φεβρουαρίου 2000] της Επιτροπής για την προσφυγή στην αρχή της προφύλαξης.
2. Ανακοίνωση [COM(2001) 31 τελικό - Δεν έχει δημοσιευτεί στην Επίσημη Εφημερίδα] της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών της 24ης Ιανουαρίου 2001, σχετικά με το έκτο κοινοτικό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον «Περιβάλλον 2010 - Το μέλλον μας, η επιλογή μας».
3. Ανακοίνωση [COM(2002) 347 τελικό - Δεν έχει δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα] της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της 2ας Ιουλίου 2002, σχετικά με την εταιρική κοινωνική ευθύνη: μια συνεισφορά των επιχειρήσεων στη βιώσιμη ανάπτυξη.
4. Ανακοίνωση [COM(2003) 606 final της 15ης Οκτωβρίου 2003] της Επιτροπής στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με το άρθρο 7 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση: Σεβασμός και προώθηση των αξιών στις οποίες βασίζεται η Ένωση.
5. Ανακοίνωση [Επίσημη Εφημερίδα C 101, 27.04.2004] της Επιτροπής σχετικά με τη συνεργασία στο πλαίσιο του δικτύου των αρχών ανταγωνισμού.
6. Ανακοίνωση [Επίσημη Εφημερίδα C 101 της 27.4.2004] της Επιτροπής - κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης.
7. Ανακοίνωση [Επίσημη Εφημερίδα C 298 της 08.12.2006] της Επιτροπής σχετικά με τη μη επιβολή και τη μείωση των προστίμων σε υποθέσεις συμπράξεων (καρτέλ).
8. Ανακοίνωση [COM(2009) 615 τελικό - Δεν έχει δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα] της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, της 19ης Νοεμβρίου 2009, σχετικά με την κινητοποίηση των ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων για την ανάκαμψη και τη μακροπρόθεσμη διαρθρωτική αλλαγή: ανάπτυξη συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.
9. Ανακοίνωση [COM(2010) 265 τελικό της 26ης Μαΐου 2010] της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών - Ανάλυση επιλογών για την κατά πέραν του 20 % μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και εκτίμηση του κινδύνου διαρροής άνθρακα .
10. Ανακοίνωση [COM(2010) 159 τελικό της 21.4.2010] της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών - Σχέδιο δράσης δώδεκα σημείων της ΕΕ υπέρ της επίτευξης των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας.
11. Ανακοίνωση [COM(2010) 245 τελικό - δεν έχει δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα] της 19ης Μαΐου 2010, της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, με τίτλο «Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη».
12. Ανακοίνωση [COM(2010) 2020 τελικό - Δεν έχει δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα] της Επιτροπής, της 3ης Μαρτίου 2010, με τίτλο Ευρώπη 2020: Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.
13. Ανακοίνωση [COM(2010) 639 τελικό της 10.11.2010] της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Ενέργεια 2020: Μια στρατηγική για ανταγωνιστική, αειφόρο και ασφαλή ενέργεια.
14. Ανακοίνωση της Επιτροπής [(COM(2010) 573 τελικό) — Στρατηγική για την αποτελεσματική εφαρμογή του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ

15. Ανακοίνωση (COM(2011) 311 τελικό της 1.6.2011) της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή — Ένα στρατηγικό όραμα για τα ευρωπαϊκά πρότυπα: Προχωρώντας προς τα εμπρός για την ενίσχυση και την επιτάχυνση της βιώσιμης ανάπτυξης της ευρωπαϊκής οικονομίας έως το 2020.
16. Ανακοίνωση [COM(2011) 885 τελικό της 15.12.2011] της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Ενεργειακός χάρτης πορείας για το 2050.
17. Ανακοίνωση [COM(2011) 60 τελικό της 15.2.2011] της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Το θεματολόγιο της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού
18. Ανακοίνωση [COM(2012)06 final/2 της 15.2.2012 -δεν έχει δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα]. της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σχετικά με τη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προστασία και την καλή διαβίωση των ζώων 2012-2015.
19. Ανακοίνωση [COM(2013) 180 final της 27.3.2013] της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με το μέλλον της δέσμευσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα στην Ευρώπη.
20. Ανακοίνωση [COM(2013) 167 final] — Η διεθνής συμφωνία του 2015 για την κλιματική αλλαγή: Η διαμόρφωση της διεθνούς πολιτικής για το κλίμα μετά το 2020.
21. Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή, μετά την 1η Αυγούστου 2013, των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων στα μέτρα στήριξης των τραπεζών στο πλαίσιο της χρηματοπιστωτικής κρίσης (Τραπεζική ανακοίνωση), (ΕΕ C 216 της 30.7.2013).
22. Ανακοίνωση [COM(2014) 179 final] — Σχέδιο δράσης για το μέλλον της βιολογικής παραγωγής στην ΕΕ.
23. Ανακοίνωση (COM(2014) 332 final της 6ης Ιουνίου 2014) της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία κατά την περίοδο 2014-2020.
24. Ανακοίνωση από την Επιτροπή - Πλαίσιο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την έρευνα και ανάπτυξη και την καινοτομία (ΕΕ C 198 της 27.6.2014, σ. 1-29).
25. Ανακοίνωση [COM(2014) 903 final της 26.11.2014] της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων: Ένα επενδυτικό σχέδιο για την Ευρώπη.
26. Ανακοίνωση (COM(2014) 446 final της 2.7.2014) της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών - Πρωτοβουλία για την πράσινη απασχόληση: Αξιοποίηση των δυνατοτήτων της πράσινης οικονομίας για τη δημιουργία θέσεων εργασίας.
27. Ανακοίνωση της Επιτροπής - Κριτήρια για την ανάλυση της συμβατότητας με την εσωτερική αγορά των κρατικών ενισχύσεων για την προώθηση της υλοποίησης σημαντικών έργων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος (ΕΕ C 188 της 20.6.2014, σ. 4-12).
28. Ανακοίνωση [COM(2014) 903 final της 26.11.2014] της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων: Ένα επενδυτικό σχέδιο για την Ευρώπη
29. Ανακοίνωση της Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του περιβάλλοντος και της ενέργειας (2014-2020) (ΕΕ C 200 της 28.6.2014, σ. 1-55).
30. Ανακοίνωση [COM(2014) 332 final της 6ης Ιουνίου 2014] της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

- και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία κατά την περίοδο 2014-2020.
31. Ανακοίνωση της Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και αναδιάρθρωση μη χρηματοπιστωτικών προβληματικών επιχειρήσεων (ΕΕ C 249 της 31.7.2014, σ. 1-28).
 32. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο - Ένα νέο πλαίσιο της ΕΕ για την ενίσχυση του κράτους δικαίου [COM(2014) 158 final της 11.3 2014]
 33. Ανακοίνωση [COM(2015) 100 final της 2.3.2015] της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης που πραγματοποιήθηκε σχετικά με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020» για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη
 34. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και το Ελεγκτικό Συνέδριο Ενοποιημένοι ετήσιοι λογαριασμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2015 (2016/C 380/01).
 35. Απόφαση αριθ. 406/2009/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, περί των προσπαθειών των κρατών μελών να μειώσουν τις οικείες εκπομπές αερίων θερμοκηπίου, ώστε να τηρηθούν οι δεσμεύσεις της Κοινότητας για μείωση των εκπομπών αυτών μέχρι το 2020
 36. Απόφαση αριθ. 1082/2013/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2013, σχετικά με σοβαρές διασυννοριακές απειλές κατά της υγείας και για την κατάργηση της απόφασης αριθ. 2119/98/ΕΚ.
 37. Απόφαση 94/800/ΕΚ του Συμβουλίου της 22ας Δεκεμβρίου 1994 σχετικά με την εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σύναψη των συμφωνιών που προέκυψαν από τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης
 38. Απόφαση 2006/507/ΕΚ του Συμβουλίου, της 14ης Οκτωβρίου 2004, σχετικά με τη σύναψη, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, της σύμβασης της Στοκχόλμης για τους έμμενους οργανικούς ρύπους
 39. Απόφαση 92/608/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 14ης Νοεμβρίου 1992, για την καθιέρωση ορισμένων μεθόδων ανάλυσης και δοκιμής του θερμικά επεξεργασμένου γάλακτος που προορίζεται για άμεση ανθρώπινη κατανάλωση (ΕΕ L 407 της 31.12.1992, σ. 29-46)
 40. Απόφαση 2003/751/ΕΚ: αριθ. 189, της 18ης Ιουνίου 2003, για την εισαγωγή μιας ευρωπαϊκής κάρτας ασφάλισης ασθένειας προς αντικατάσταση των αναγκαιών εντύπων για την εφαρμογή των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71 και (ΕΟΚ) αριθ. 574/72, σχετικά με την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη κατά την διάρκεια προσωρινής διαμονής σε κράτος μέλος άλλο από το αρμόδιο κράτος ή το κράτος κατοικίας
 41. Απόφαση 2003/752/ΕΚ: αριθ. 190, της 18ης Ιουνίου 2003, σχετικά με τα τεχνικά χαρακτηριστικά της ευρωπαϊκής κάρτας ασφάλισης ασθένειας
 42. Απόφαση 2003/753/ΕΚ: αριθ. 191, της 18ης Ιουνίου 2003, σχετικά με την αντικατάσταση των εντύπων E 111 και E 111 B από την ευρωπαϊκή κάρτα ασφάλισης ασθένειας
 43. Απόφαση (ΕΕ) 2015/773 του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2015, για τη σύσταση της επιτροπής κοινωνικής προστασίας και την κατάργηση της απόφασης 2004/689/ΕΚ (ΕΕ L 121 της 14.5.2015, σ. 16-19)
 44. Απόφαση 2014/52/ΕΕ του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2014, για την εξουσιοδότηση των κρατών μελών να κυρώσουν, προς το συμφέρον της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τη σύμβαση της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας του 1990 για την ασφάλεια κατά τη χρησιμοποίηση των χημικών προϊόντων στην εργασία (σύμβαση αριθ. 170).
 45. Απόφαση αριθ. 283/2010/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Μαρτίου 2010, για τη δημιουργία Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Μικροχρηματοδοτήσεων Progress για την απασχόληση και την κοινωνική ένταξη.

46. Απόφαση (ΕΕ) 2015/2037 του Συμβουλίου για την εξουσιοδότηση των χωρών της ΕΕ να κυρώσουν το πρωτόκολλο του 2014 στη σύμβαση για την αναγκαστική εργασία (1930) σχετικά με τα θέματα που αφορούν την κοινωνική πολιτική
47. Απόφαση (ΕΕ) 2015/2071 του Συμβουλίου για την εξουσιοδότηση των χωρών της ΕΕ να κυρώσουν το πρωτόκολλο του 2014 της σύμβασης περί της αναγκαστικής ή υποχρεωτικής εργασίας (1930), όσον αφορά τα άρθρα 1 έως 4 του πρωτοκόλλου σχετικά με τα θέματα που αφορούν τη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις
48. Απόφαση του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2010, σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών (2010/707/ΕΕ).
49. Απόφαση 2013/759/ΕΕ του Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 2013 σχετικά με τα μεταβατικά μέτρα διαχείρισης του ΕΤΑ από την 1η Ιανουαρίου 2014 μέχρι την έναρξη ισχύος του 11ου Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάπτυξης.
50. Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η θέση της ΕΟΚΕ σχετικά με συγκεκριμένα βασικά θέματα που έχουν τεθεί στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων για τη διατλαντική εταιρική σχέση συναλλαγών και επενδύσεων (ΤΤΙΡ)» (2016/С 487/05) Άρθρο 29 παράγραφος 2 του εσωτερικού κανονισμού
51. Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η ΤΤΙΡ και ο αντίκτυπός της στις ΜΜΕ» (2015/С 383/06) άρθρο 29 παράγραφος 2.
52. Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή.
53. Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η εξωτερική διάσταση της ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ»(2016/С 264/04).
54. Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τροποποιημένη πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την πρόσβαση των αγαθών και υπηρεσιών τρίτων χωρών στην εσωτερική αγορά της Ένωσης στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων και με τις διαδικασίες που υποστηρίζουν τις διαπραγματεύσεις σχετικά με την πρόσβαση των αγαθών και υπηρεσιών της Ένωσης στις αγορές δημοσίων συμβάσεων τρίτων χωρών» [COM(2016) 34 final — 2012/0060 (COD)] (2016/С 264/15).
55. Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η νέα στρατηγική για την εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της ΕΕ» (2016/С 264/01).
56. Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ο ρόλος της αιφόρου ανάπτυξης και η συμμετοχή της κοινωνίας πολιτών στις αυτόνομες επενδυτικές συμφωνίες της ΕΕ με τρίτες χώρες» (2015/С 268/04).
57. Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η εμπειρία της “Small Business Act” στις ΗΠΑ και στην ΕΕ: “βέλτιστες πρακτικές” για καινοτόμες ενέργειες των ΜΜΕ» 2016/С 013/02).
58. Διάταξη του Προέδρου του Γενικού Δικαστηρίου της 23ης Μαΐου 2016 – Efler κ.λπ. κατά Επιτροπής (Υπόθεση T-754/14 R) ((Ασφαλιστικά μέτρα - Θεσμικό δίκαιο - Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία πολιτών - Απόρριψη της αιτήσεως καταχωρίσεως - Αίτηση λήψεως προσωρινών μέτρων - Απαράδεκτο)) (2016/С 251/35).
59. Έγγραφο εργασίας της Επιτροπής της 20ής Σεπτεμβρίου 2007 - Έκθεση της ΕΕ σχετικά με τη συνοχή της αναπτυξιακής πολιτικής [COM(2007) 545 τελικό - Δεν έχει δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα].
60. Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο: Ετήσια έκθεση 2013 σχετικά με την αναπτυξιακή πολιτική και την πολιτική εξωτερικής βοήθειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την εφαρμογή τους το 2012 [COM(2013) 594 final της 21.8.2013 - δεν έχει δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα].

61. Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κοινωνική και Οικονομική Επιτροπή και την Επιτροπή των περιφερειών: Έκθεση του 2015 για την εφαρμογή του χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. [COM(2016) 265 τελικό της 18.5.2016].
62. Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2012/C 326/01) (Επίσημη Εφημερίδα C 326 της 26.10.2012, σ. 1-390).
63. Ευκαιρίες πράσινης ανάπτυξης για τις ΜΜΕ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 19ης Μαΐου 2015 σχετικά με τις ευκαιρίες πράσινης ανάπτυξης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (2014/2209(INI)) 2016/C 353/03)
64. ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ σχετικά με την εφαρμογή το 2015 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 για την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής [COM(2016) 533 final].
65. ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ σχετικά με τα εμπόδια για το εμπόριο και τις επενδύσεις και τις τάσεις προστατευτισμού {SWD(2016) 204 final}.
66. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 45/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 2000 σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών.
67. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 230/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2014, για τη θέσπιση μηχανισμού συμβολής στη σταθερότητα και την ειρήνη.
68. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 215/2008 του Συμβουλίου για τον δημοσιονομικό κανονισμό που εφαρμόζεται στο δέκατο Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης.
69. Κοινή δήλωση του Συμβουλίου και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών συνερχομένων στα πλαίσια του Συμβουλίου, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής σχετικά με την αναπτυξιακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Η ευρωπαϊκή συναίνεση» [Επίσημη Εφημερίδα C 46 της 24.2.2006].
70. Κανονισμός αριθ. 472/2014/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Απριλίου 2014, σχετικά με το Ευρωπαϊκό Έτος για την Ανάπτυξη (2015).
71. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 168/2007 του Συμβουλίου, της 15ης Φεβρουαρίου 2007, για την ίδρυση Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
72. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1236/2005 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 2005, για το εμπόριο ορισμένων αντικειμένων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία.
73. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 390/2014 του Συμβουλίου, της 14ης Απριλίου 2014, για τη θέσπιση του προγράμματος «Ευρώπη για τους πολίτες» για την περίοδο 2014-2020 (ΕΕ L 115 της 17.4.2014, σ. 3-13).
74. κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1/2003 του Συμβουλίου για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 101 και 102 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) (πρώην άρθρα 81 και 82 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΣΕΚ)).
75. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης.
76. κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 461/2010 εφαρμόζει τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 330/2010 στις κάθετες συμφωνίες με αντικείμενο την αγορά, την πώληση ή τη μεταπώληση καινούργιων αυτοκινήτων οχημάτων.

77. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 330/2010 της Επιτροπής, της 20ής Απριλίου 2010, για την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών.
78. Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2821/71 περί εφαρμογής της Συνθήκης για την ΕΕ σε κατηγορίες συμφωνιών, αποφάσεων και εναρμονισμένων πρακτικών.
79. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 316/2014 της Επιτροπής, της 21ης Μαρτίου 2014, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας.
80. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 139/2004 του Συμβουλίου, της 20ής Ιανουαρίου 2004, για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (Κοινοτικός κανονισμός συγκεντρώσεων).
81. Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων [Επίσημη Εφημερίδα C 031 05.02.2004].
82. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1407/2013 της Επιτροπής, της 18ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας.
83. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής, της 17ης Ιουνίου 2014, για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης.
84. Κανονισμός (ΕΕ) 2015/1588 — η εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ορισμένες κατηγορίες κρατικών ενισχύσεων.
85. Κανονισμός (ΕΕ) 2015/1589 — η εφαρμογή των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις της ΕΕ.
86. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου - λεπτομερείς κανόνες εφαρμογής του άρθρου 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (κρατική ενίσχυση).
87. Κανονισμός (ΕΕ) 2015/760 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2015, σχετικά με τα ευρωπαϊκά μακροπρόθεσμα επενδυτικά κεφάλαια.
88. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2062/94 — Οργανισμός της ΕΕ για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία.
89. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1296/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2013, για τη θέσπιση προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την απασχόληση και την κοινωνική καινοτομία (EaSI) και την τροποποίηση της απόφασης αριθ. 283/2010/ΕΕ για τη δημιουργία Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Μικροχρηματοδοτήσεων Progress για την απασχόληση και την κοινωνική ένταξη.
90. Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1365/75 περί της δημιουργίας Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας.
91. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 883/2004 — για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης.
92. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 178/2002 — γενικές αρχές και απαιτήσεις της νομοθεσίας για τα τρόφιμα για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων.
93. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου - βιολογική παραγωγή και επισήμανση των βιολογικών προϊόντων.
94. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 66/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2009, σχετικά με το οικολογικό σήμα της ΕΕ.
95. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 652/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014, για τη θέσπιση διατάξεων σχετικά με τη διαχείριση των δαπανών που αφορούν, αφενός, τη διατροφική αλυσίδα, την υγεία των ζώων και την καλή μεταχείριση των ζώων και, αφετέρου, την υγεία των φυτών και το φυτικό αναπαραγωγικό υλικό, για την τροποποίηση των οδηγιών του Συμβουλίου 98/56/ΕΚ, 2000/29/ΕΚ και 2008/90/ΕΚ,

- των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 178/2002, (ΕΚ) αριθ. 882/2004 και (ΕΚ) αριθ. 396/2005, της οδηγίας 2009/128/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για την κατάργηση των αποφάσεων του Συμβουλίου 66/399/ΕΟΚ, 76/894/ΕΟΚ και 2009/470/ΕΚ.
96. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 852/2004 για την υγιεινή των τροφίμων.
 97. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 854/2004 για την οργάνωση των επίσημων ελέγχων στα προϊόντα ζωικής προέλευσης που προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο.
 98. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 853/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τον καθορισμό ειδικών κανόνων υγιεινής για τα τρόφιμα ζωικής προέλευσης.
 99. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 178/2002 — γενικές αρχές και απαιτήσεις της νομοθεσίας για τα τρόφιμα για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων.
 100. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 882/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τη διενέργεια επισήμων ελέγχων της συμμόρφωσης προς τη νομοθεσία περί ζωοτροφών και τροφίμων και προς τους κανόνες για την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων.
 101. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 139/2013 — όροι για εισαγωγές ορισμένων πτηνών στην ΕΕ και σχετικά κριτήρια της περιόδου απομόνωσης (καραντίνας).
 102. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1760/2000 — αναγνώριση και επισήμανση των προϊόντων με βάση το βόειο κρέας.
 103. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 21/2004 για τη θέσπιση συστήματος αναγνώρισης και καταγραφής των αιγοπροβάτων.
 104. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 605/2010 της Επιτροπής — όροι για την υγεία των ζώων, τη δημόσια υγεία και την κτηνιατρική πιστοποίηση όσον αφορά την εισαγωγή στην Ευρωπαϊκή Ένωση νωπού γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων που προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση.
 105. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 767/2009 — διάθεση στην αγορά και χρήση ζωοτροφών.
 106. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 882/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τη διενέργεια επισήμων ελέγχων της συμμόρφωσης προς τη νομοθεσία περί ζωοτροφών και τροφίμων και προς τους κανόνες για την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων.
 107. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 999/2001 — κανόνες πρόληψης, καταπολέμησης και εξάλειψης ορισμένων μεταδοτικών σπογγωδών εγκεφαλοπαθειών.
 108. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1830/2003 σχετικά με την ιχνηλασιμότητα και την επισήμανση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών (ΓΤΟ) και την ιχνηλασιμότητα τροφίμων και ζωοτροφών που παράγονται από ΓΤΟ.
 109. Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1829/2003 για τα γενετικώς τροποποιημένα τρόφιμα και ζωοτροφές.
 110. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1069/2009 — υγειονομικοί κανόνες για ζωικά υποπροϊόντα και παράγωγα προϊόντα που δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο
 111. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1/2005 του Συμβουλίου για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά και συναφείς δραστηριότητες.
 112. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1255/97 του Συμβουλίου για τα κριτήρια της ΕΕ που απαιτούνται για τα σημεία ελέγχου και για την τροποποίηση του σχεδίου δρομολογίου για τη μεταφορά των ζώων.
 113. Κανονισμός (ΕΕ) 2016/429 σχετικά με τις μεταδοτικές νόσους των ζώων
 114. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 — Διάθεση φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην αγορά της ΕΕ.

115. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 396/2005, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Φεβρουαρίου 2005, για τα ανώτατα όρια καταλοίπων φυτοφαρμάκων μέσα ή πάνω στα τρόφιμα και τις ζωοτροφές φυτικής και ζωικής προέλευσης και για την τροποποίηση της οδηγίας 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου
116. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 528/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2012, σχετικά με τη διάθεση στην αγορά και τη χρήση βιοκτόνων.
117. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1881/2006 της Επιτροπής, της 19ης Δεκεμβρίου 2006, για καθορισμό μέγιστων επιτρεπτών επιπέδων για ορισμένες ουσίες οι οποίες επιμολύνουν τα τρόφιμα.
118. Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 315/93 — διαδικασίες της ΕΕ για τις προσμείξεις των τροφίμων.
119. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2003/2003 σχετικά με τα λιπάσματα.
120. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 396/2005, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Φεβρουαρίου 2005, για τα ανώτατα όρια καταλοίπων φυτοφαρμάκων μέσα ή πάνω στα τρόφιμα και τις ζωοτροφές φυτικής και ζωικής προέλευσης και για την τροποποίηση της οδηγίας 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου.
121. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 470/2009 — διαδικασίες της ΕΕ για τον καθορισμό ορίων καταλοίπων των φαρμακολογικά δραστικών ουσιών στα τρόφιμα ζωικής προέλευσης.
122. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1946/2003 — διασυνοριακές διακινήσεις γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών.
123. Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1829/2003 για τα γενετικώς τροποποιημένα τρόφιμα και ζωοτροφές.
124. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1308/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 922/72, (ΕΟΚ) αριθ. 234/79, (ΕΚ) αριθ. 1037/2001 και (ΕΚ) αριθ. 1234/2007 του Συμβουλίου.
125. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου - βιολογική παραγωγή και επισήμανση των βιολογικών προϊόντων.
126. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1830/2003 σχετικά με την ιχνηλασιμότητα και την επισήμανση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών (ΓΤΟ) και την ιχνηλασιμότητα τροφίμων και ζωοτροφών που παράγονται από ΓΤΟ.
127. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 595/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την έγκριση τύπου των μηχανοκίνητων οχημάτων και κινητήρων όσον αφορά τις εκπομπές των βαρέων επαγγελματικών οχημάτων (ευρώ VI) και σχετικά με την πρόσβαση σε πληροφορίες επισκευής και συντήρησης οχημάτων, καθώς και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 715/2007 και της οδηγίας 2007/46/ΕΚ, και για την κατάργηση των οδηγιών 80/1269/ΕΟΚ, 2005/55/ΕΚ και 2005/78/ΕΚ (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ).
128. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 450/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Απριλίου 2008 για τη θέσπιση του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα (εκσυγχρονισμένος τελωνειακός κώδικας) [Επίσημη εφημερίδα L 145 της 04.06.2008].
129. Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2454/93 της Επιτροπής, της 2ας Ιουλίου 1993, για τον καθορισμό ορισμένων διατάξεων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2913/92 του Συμβουλίου για τη θέσπιση του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα.
130. Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2658/87 — η δασμολογική και στατιστική ονοματολογία και το κοινό δασμολόγιο.
131. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1186/2009 — θέσπιση του κοινοτικού καθεστώτος τελωνειακών ατελειών.
132. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 443/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, σχετικά με τα πρότυπα επιδόσεων για τις εκπομπές από τα καινούργια επιβατικά αυτοκίνητα, στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης προσέγγισης της Κοινότητας για τη μείωση των εκπομπών CO₂ από ελαφρά οχήματα.

133. Οδηγία 95/46/EK επιβάλλει στα κράτη μέλη να εξασφαλίζουν την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών των φυσικών προσώπων, και ιδίως της ιδιωτικής τους ζωής, έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ούτως ώστε να εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Κοινότητα.
134. Οδηγία 97/66/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Δεκεμβρίου 1997, περί επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και προστασίας της ιδιωτικής ζωής στον τηλεπικοινωνιακό τομέα(5), διευκρινίζει και συμπληρώνει την οδηγία 95/46/EK σε ό,τι αφορά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον τομέα των τηλεπικοινωνιών.
135. Οδηγία 1999/93/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 1999, σχετικά με το κοινοτικό πλαίσιο για ηλεκτρονικές υπογραφές
136. Οδηγία 91/533/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 14ης Οκτωβρίου 1991, σχετικά με την υποχρέωση του εργοδότη να ενημερώνει τον εργαζόμενο για τους όρους που διέπουν τη σύμβαση ή τη σχέση εργασίας.
137. Οδηγία 2000/78/EK, της 27ης Νοεμβρίου 2000, του Συμβουλίου περί διαμόρφωσης γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και το επάγγελμα.
138. Οδηγία 2001/23/EK σχετικά με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων κατά τις μεταβιβάσεις κυριότητας εταιρείας ή επιχείρησης.
139. Οδηγία 89/391/ΕΟΚ του Συμβουλίου — μέτρα για τη βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία.
140. Οδηγία 2003/10/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 2003, περί των ελάχιστων προδιαγραφών υγείας και ασφάλειας για την έκθεση των εργαζομένων σε κινδύνους προερχόμενους από φυσικούς παράγοντες (θόρυβος) (17η ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ).
141. Οδηγία 98/24/EK του Συμβουλίου, της 7ης Απριλίου 1998, για την προστασία της υγείας και ασφαλείας των εργαζομένων κατά την εργασία από κινδύνους οφειλομένους σε χημικούς παράγοντες (14η ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ).
142. Οδηγία 2006/25/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2006, περί των ελάχιστων προδιαγραφών υγείας και ασφάλειας όσον αφορά στην έκθεση των εργαζομένων σε κινδύνους προερχόμενους από φυσικούς παράγοντες (τεχνητή οπτική ακτινοβολία) (19η ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ).
143. Οδηγία 2011/24/ΕΕ περί εφαρμογής των δικαιωμάτων των ασθενών στο πλαίσιο της διασυνοριακής υγειονομικής περίθαλψης.
144. Οδηγία 92/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου — προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων στις υπαίθριες ή υπόγειες εξορυκτικές βιομηχανίες.
145. Οδηγία 2002/99/EK: κανόνες υγειονομικού ελέγχου που διέπουν την παραγωγή, μεταποίηση, διανομή και εισαγωγή προϊόντων ζωικής προέλευσης που προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση.
146. Οδηγία 89/662/ΕΟΚ — κτηνιατρικοί έλεγχοι στο ενδοκοινοτικό εμπόριο.
147. Οδηγία 92/65/ΕΟΚ: όροι υγειονομικού ελέγχου για το εμπόριο και τις εισαγωγές στην ΕΕ ζώων, σπέρματος, ωαρίων και εμβρύων που δεν υπόκεινται σε άλλες ειδικές ρυθμίσεις.
148. Οδηγία 64/432/ΕΟΚ περί προβλημάτων υγειονομικού ελέγχου στον τομέα των ενδοκοινοτικών συναλλαγών βοειδών και χοιροειδών.
149. Οδηγία 89/556/ΕΟΚ — για τον καθορισμό των υγειονομικών όρων που διέπουν το ενδοκοινοτικό εμπόριο και τις εισαγωγές εμβρύων βοοειδών από χώρες εκτός ΕΕ.
150. Οδηγία 2008/71/EK για την αναγνώριση και την καταγραφή των χοίρων.
151. Οδηγία 90/429/ΕΟΚ — ενδοκοινοτικό εμπόριο και εισαγωγές σπέρματος χοίρων.
152. Οδηγία 91/68/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με το καθεστώς υγειονομικού ελέγχου που διέπει το ενδοκοινοτικό εμπόριο αιγοπροβάτων.

153. Οδηγία 89/384/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 1989, για τον καθορισμό του τρόπου με τον οποίο ελέγχεται η τήρηση του σημείου πήξης του νωπού γάλακτος που προβλέπεται στο παράρτημα Α της οδηγίας 85/397/ΕΟΚ (ΕΕ L 181 της 28.6.1989, σ. 50).
154. Οδηγία 2006/88/ΕΚ — απαιτήσεις υγειονομικού ελέγχου για τα ζώα και τα προϊόντα υδατοκαλλιέργειας και σχετικά με την πρόληψη και την καταπολέμηση ασθενειών των υδρόβιων ζώων.
155. Οδηγία 2002/32/ΕΚ σχετικά με τις ανεπιθύμητες ουσίες στις ζωοτροφές.
156. Οδηγία 1999/22/ΕΚ για τη διατήρηση άγριων ζώων στους ζωολογικούς κήπους.
157. Οδηγία 98/58/ΕΚ του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 1998, σχετικά με την προστασία των ζώων στα εκτροφεία [Βλέπε πράξεις τροποποίησης].
158. Οδηγία 1999/74/ΕΚ του Συμβουλίου της 19ης Ιουλίου 1999, περί των στοιχειωδών απαιτήσεων για την προστασία των ωοπαράγωγών ορνίθων [Βλέπε πράξη (εις) τροποποίησης].
159. Οδηγία 2009/128/ΕΚ — δράση της ΕΕ με σκοπό την επίτευξη ορθολογικής χρήσης των γεωργικών φαρμάκων.
160. Οδηγία 2000/29/ΕΚ του Συμβουλίου περί μέτρων φυτοϋγειονομικής προστασίας στην ΕΕ.
161. Οδηγία 91/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 1991, για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης.
162. Οδηγία 2009/128/ΕΚ — δράση της ΕΕ με σκοπό την επίτευξη ορθολογικής χρήσης των γεωργικών φαρμάκων.
163. Οδηγία 2009/32/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών που αφορούν τους διαλύτες εκχύλισης οι οποίοι χρησιμοποιούνται στην παρασκευή των τροφίμων και των συστατικών τους (αναδιατύπωση) (ΕΕ L 141 της 6.6.2009, σ. 3-11). Σύνδεσμος σε ενοποιημένη έκδοση.
164. Οδηγία 2009/41/ΕΚ για την περιορισμένη χρήση γενετικώς τροποποιημένων μικροοργανισμών.
165. Οδηγία 2001/18/ΕΚ για τη σκόπιμη ελευθέρωση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών στο περιβάλλον.
166. Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2000, για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων.
167. Οδηγία 86/278 - προστασία εδάφους κατά τη χρησιμοποίηση της ιλύος καθαρισμού λυμάτων στη γεωργία.
168. Οδηγία 2013/35/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, περί των ελαχίστων απαιτήσεων υγείας και ασφάλειας όσον αφορά την έκθεση των εργαζομένων σε κινδύνους προερχόμενους από φυσικούς παράγοντες (ηλεκτρομαγνητικά πεδία) (20ή ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ) και περί καταργήσεως της οδηγίας 2004/40/ΕΚ.
169. Οδηγία 2003/87/ΕΚ για τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου.
170. Οδηγία (ΕΕ) 2015/2193 για τον περιορισμό των εκπομπών ορισμένων ρύπων στην ατμόσφαιρα από μεσαίου μεγέθους μονάδες καύσης.
171. Οδηγία 2003/96/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Οκτωβρίου 2003, σχετικά με την αναδιάρθρωση του κοινοτικού πλαισίου φορολογίας των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας [Πράξεις τροποποίησης].
172. Οδηγία 2012/27/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για την ενεργειακή απόδοση, την τροποποίηση των οδηγιών 2009/125/ΕΚ και 2010/30/ΕΕ και την κατάργηση των οδηγιών 2004/8/ΕΚ και 2006/32/ΕΚ (Επίσημη Εφημερίδα L 315 της 14.11.2012, σ. 1-56).
173. Οδηγία 2004/35/ΕΚ σχετικά με την περιβαλλοντική ευθύνη όσον αφορά την πρόληψη και την αποκατάσταση της περιβαλλοντικής ζημίας.

174. Οδηγία 98/70/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Οκτωβρίου 1998, σχετικά με την ποιότητα των καυσίμων βενζίνης και ντίζελ και την τροποποίηση της οδηγίας 93/12/ΕΟΚ του Συμβουλίου.
175. Οδηγία 2006/40/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 2006, για τις εκπομπές των συστημάτων κλιματισμού των μηχανοκίνητων οχημάτων και για την τροποποίηση της οδηγίας 70/156/ΕΟΚ του Συμβουλίου.
176. Οδηγία 2010/75/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, περί βιομηχανικών εκπομπών (ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης).
177. Οδηγία 2010/75/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, περί βιομηχανικών εκπομπών (ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης).
178. Οδηγία (ΕΕ) 2015/2193 για τον περιορισμό των εκπομπών ορισμένων ρύπων στην ατμόσφαιρα από μεσαίου μεγέθους μονάδες καύσης.
179. Οδηγία 2007/74/EK του Συμβουλίου — απαλλαγή από τον φόρο προστιθέμενης αξίας και τον ειδικό φόρο κατανάλωσης των εμπορευμάτων που εισάγονται από πρόσωπα που ταξιδεύουν από τρίτες χώρες.
180. Οδηγία 2014/86/ΕΕ του Συμβουλίου, της 8ης Ιουλίου 2014, για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/96/ΕΕ σχετικά με το κοινό φορολογικό καθεστώς το οποίο ισχύει για τις μητρικές και τις θυγατρικές εταιρείες διαφορετικών κρατών μελών.
181. Οδηγία 2008/7/EK του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2008, περί των έμμεσων φόρων των επιβαλλόμενων επί των συγκεντρώσεων κεφαλαίων.
182. Οδηγία 1999/62/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 1999, περί επιβολής τελών στα βαρέα φορτηγά οχήματα που χρησιμοποιούν ορισμένα έργα υποδομής.
183. Οδηγία 2006/112/EK του Συμβουλίου — το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) της ΕΕ.
184. Οδηγία 2006/112/EK του Συμβουλίου — το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) της ΕΕ των Περιφερειών — Εμπόριο για όλους: προς μια πιο υπεύθυνη πολιτική για το εμπόριο και τις επενδύσεις»[COM(2015) 497 final] (2016/C 264/17).
185. Οδηγία 2014/67/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την εφαρμογή της οδηγίας 96/71/EK σχετικά με την απόσπαση εργαζομένων στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1024/2012 σχετικά με τη διοικητική συνεργασία μέσω του Συστήματος Πληροφόρησης για την εσωτερική αγορά (κανονισμός IMI) (Επίσημη Εφημερίδα L 159 της 28.5.2014).
186. Συμπεράσματα του Συμβουλίου και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών, συνερχομένων στο πλαίσιο του Συμβουλίου, σχετικά με τον αθλητισμό ως κινητήρια δύναμη για την καινοτομία και την οικονομική ανάπτυξη (2014/C 436/02) (Επίσημη Εφημερίδα C 436 της 5.12.2014, σ. 2-5).
187. Συνοπτικά Πρακτικά Της Συνεδρίασης Της 10ης Σεπτεμβρίου 2015(2016/C 387/04).
188. Συνοπτικά Πρακτικά Της Συνεδρίασης Της 7ης Ιουλίου 2015(2016/C 377/02).
189. Συνοπτικά Πρακτικά Της Συνεδρίασης Της 8ης Ιουλίου 2015(2016/C 377/03).
190. Συνοπτικά Πρακτικά Της Συνεδρίασης Της 8ης Ιουνίου 2015(2016/C 247/01).
191. Συνοπτικά Πρακτικά Της Συνεδρίασης Της 21ης Μαΐου 2015(2016/C 217/04).
192. Συνοπτικά Πρακτικά Της Συνεδρίασης Της 19ης Μαΐου 2015(2016/C 217/02).
193. Συνοπτικά Πρακτικά Της Συνεδρίασης Της 15ης Απριλίου 2015(2016/C 162/01).
194. Συνοπτικά Πρακτικά Της Συνεδρίασης Της 12ης Φεβρουαρίου 2015(2016/C 102/04)
195. Συνοπτικά Πρακτικά Της Συνεδρίασης Της 18 Δεκεμβρίου 2014(2016/C 63/04).
196. Συνοπτικά Πρακτικά Της Συνεδρίασης Της 27 Νοεμβρίου 2014(2016/C 42/04).
197. Συνοπτικά Πρακτικά Της Συνεδρίασης Της 15 Ιουλίου 2014(2015/C 167/02).
198. Συνοπτικά Πρακτικά Της Συνεδρίασης Της 5 Φεβρουαρίου 2014(2015/C 30/03).

199. Σύσταση της Επιτροπής, της 19ης Φεβρουαρίου 2013, για την εφαρμογή συντονισμένου προγράμματος με σκοπό να διαγνωστεί η συχνότητα δόλιων πρακτικών στην εμπορία ορισμένων τροφίμων (2013/99/ΕΕ).
200. Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 23ης Μαΐου 2013 σχετικά με τις εμπορικές και επενδυτικές διαπραγματεύσεις της ΕΕ με τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (2013/2558(RSP)) (2016/C 055/16).

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Adam Smith (1776), The Wealth of Nations, United Kingdom.
2. Attac Österreich, (αρχ.), TTIP, CETA und TISA, Auswirkungen der Freihandelsabkommen auf Städte und Gemeinden in Österreich, Österreich.
3. Bauer M., Tyson L., Lund S., Hinnekens O., Hausmann R., Strozzi C., Lockett J., Devigne L., Anzalone A., Schwab K., Strzelczyk O. (2015), The New European, Free Trade and the EU's Role in an Interconnected World, Belgium.
4. CETA STOPPEN (αρχ.), Was kommt, wenn CETA kommt? Auswirkungen auf Städte und Gemeinden, Österreich.
5. Des Hauptausschusses (2014), Auswirkungen weltweiter Handelsabkommen auf die kommunale Daseinsvorsorge, München.
6. Duhamel P.M., Vanderheyden G., Sauveplane P., Cholley F., Pillet D., Sportiche M. (2016), Accord plurilatéral sur le commerce des services et partenariat transatlantique pour le commerce et Investissement : enjeux numériques des négociations, Paris.
7. Gaillard E. (2015), Sociology of international arbitration, Oxford.
8. González Vega J. A., González García J., Fernández Seijo J. M., Guamán Hernández A., Soto Caba M. A., González Vega I. (2016), Libertad de comercio “A qué precio” Debates sobre el TTIP, España.
9. Hansen-Kuhn K., Sharma S., Suppan S., Treat S. (2016), Five Key Takeaways from The TTIP Leak for Food and Farming Systems, USA.
10. Hilary J. (2014), Διατλαντική Εταιρική Σχέση Εμπορίου Και Επενδύσεων, Βρυξέλλες.
11. Hilary J. (2016), Διατλαντική Εταιρική Σχέση Εμπορίου Και Επενδύσεων, Βρυξέλλες.
12. Mendonça S. (2016), Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, Βέλγιο.
13. International Credit Insurance & Surety Association (2015), A Guide to Trade Credit Insurance, UK and USA.
14. Meyer A., Walton J. (2014), A Citizen's Guide To TTIP, A Trade Agreement that Threatens Existing GMO Regulations and Undermines Local Democratic Processes, USA.
15. Nichols S., (2016), Transnational Capital and the Transformation of the State: Investor-State Dispute Settlement (ISDS) in the Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP), University of California, Santa Cruz, USA.
16. Parke R.W. (2016), A Comparative Overview of Eu And Us Legislative and Regulatory Systems: Implications for Domestic Governance & The Transatlantic Trade And Investment Partnership, USA.
17. Parke R.W. (2016), Four Challenges for TTIP Regulatory Cooperation, USA.
18. Parke R.W., Alemanno A. (2016), A Comparative Overview of Eu And Us Legislative and Regulatory Systems: Implications for Domestic Governance & The Transatlantic Trade and Investment Partnership, USA.

19. Pérez-Rocha M., George S., Bello W., Kuhn K. H., Kulke R., Horn F. (2015), The Transatlantic Trade and investment Partnership (TTIP) Why the World should beware, German.
20. Rijnvos C. J. (1976), A new approach to the theory of international trade, Rotterdam.
21. Shaffer G. (2016), Alternatives for Regulatory Governance Under TTIP: Building from The Past, USA.
22. Shawn N. (2016), Transnational Capital and the Transformation of the State: Investor-State Dispute Settlement (ISDS) in the Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP), USA.
23. Sierra Club (2016), Climate Roadblocks, Looming Trade Deals Threaten Efforts to Keep Fossil Fuels in The Ground, San Francisco and Washington.
24. Stoll P. T., Douma W. T., Sadeleer N., Abel P. (2016), CETA, TTIP and the EU precautionary principle, Legal analysis of selected parts of the draft CETA agreement and the EU TTIP proposals, Göttingen and Bruxelles.
25. The International Credit Insurance & Surety Association (2015), A Guide to Trade Credit Insurance, UK and USA.
26. Williamson, Chairman I.A., Aranoff S.L., Pinkert D.A., D.S., Broadbent M.M., Kieff F.S. (2014), Trade Barriers That U.S. Small and Mediumsized Enterprises Perceive as Affecting Exports to the European Union, Washington.
27. Workman G. (2014), The Transatlantic Trade and Investment Partnership, Big Opportunities for Small Business, Washington.
28. World Trade Organization (2016), World Trade Statistical Review.
29. Ville F., Siles-Brügge G. (2014), The Transatlantic Trade and Investment Partnership and the Role of Computable General Equilibrium Modelling: An Exercise in 'Managing Fictional Expectations', Rome.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Γιοβάνης Χ. (1995), Σχολική εγκυκλοπαίδεια.
2. Μπάλιας Γ. (2004), Η αρχή της προφύλαξης - Μία νέα σχέση μεταξύ δικαίου και επιστήμης και η επίδρασή της στον έλεγχο νομιμότητας, ΠερΔικ 1/2004 (ΕΤΟΣ 8ο), σελ. 37-45.
3. Μπανούτσος Α. (2016), Οι διαπραγματεύσεις μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ για τη Διατλαντικής Συμφωνίας Εμπορίου και Επενδύσεων (TTIP) απέτυχαν, Ελλάδα.
4. Μπανούτσος Α. (2016), Προβληματισμοί και στο Βέλγιο για τη συμφωνία ελεύθερου εμπορίου TTIP με τις ΗΠΑ, Ελλάδα.
5. Νουλοπούλου Ζ. (2000), Παγκοσμιοποίηση Και Διεθνές Εμπόριο, Καβάλα.
6. Ντιροκάλτσης Κ. (2015), Παγκοσμιοποίηση και Διεθνές Εμπόριο : Ποιος ο Ρόλος τους Διεθνώς και Ποιες οι Επιπτώσεις του για την Ελληνική Οικονομία, Θεσσαλονίκη.
7. Τοψίδης Σ., Φιλίππου Φ. (2007), Διεθνές Εμπόριο Και Ευρωπαϊκή Ένωση, Θεσσαλονίκη.
8. Τσουνής Ν. (2015), Θεωρία Διεθνούς Εμπορίου, Αθήνα.
9. Τυρογιάννης Κ. (2016), Greenpeace: Η Ελλάδα θα πληγεί ανεπανόρθωτα από την TTIP, Ελλάδα.
10. Τυρογιάννης Κ. (2016), Η υπό διαπραγμάτευση Συνθήκη Ελεύθερου Εμπορίου ΗΠΑ- ΕΕ (TTIP), Ελλάδα.

1. Amigos de la Tierra Uruguay (2015), TiSA: Trade in Services Agreement, διαθέσιμο στο url : <http://www.bilaterals.org/?-tisa-220->, πρόσβαση στις : 12/2/2017.
2. Aja X. (2016), La historia interminable del controvertido tratado comercial entre la UE y EEUU, διαθέσιμο στο url : <http://www.bilaterals.org/>, πρόσβαση στις : 30/12/2016.
3. Bastida A. G. (2016), Joseph Stiglitz: “TPP y TTIP son un intento por las empresas para cambiar las reglas del juego contra el resto de la sociedad”, διαθέσιμο στο url : <http://piensachile.com/2016/06/joseph-stiglitz-tpp-ttip-intento-las-empresas-cambiar-las-reglas-del-juego-resto-la-sociedad/>, πρόσβαση στις : 12/1/2017.
4. Barbière C. (2016), CETA and TTIP threaten the EU’s precautionary principle, διαθέσιμο στο url : <http://www.bilaterals.org/>, πρόσβαση στις : 9/2/2017.
5. BEUC (2016), Did TTIP push the EU to scrap precaution on endocrine disruptors?, διαθέσιμο στο url : <http://www.beuc.eu/blog/did-ttip-push-the-eu-to-scrap-precaution-on-endocrine-disruptors/>, πρόσβαση στις : 9/2/2017.
6. Chile P. (2016), Joseph Stiglitz: “TPP y TTIP son un intento por las empresas para cambiar las reglas del juego contra el resto de la sociedad”, διαθέσιμο στο url : <http://www.bilaterals.org/>, πρόσβαση στις : 6/1/2017.
7. EFE (2016), Greenpeace denuncia que la UE niega el acceso público a los debates sobre los TTIP y CETA, διαθέσιμο στο url : http://www.holaciudad.com/noticias/politica/Greenpeace-denuncia-UE-TTIP-CETA_html, πρόσβαση στις : 20/1/2017.
8. EFE (2016), Greenpeace protesta contra el TTIP en lo alto de una torre de Bratislava, διαθέσιμο στο url: <http://www.sinembargo.mx/23-09-2016/3095930>, πρόσβαση στις : 3/1/2017.
9. EFE (2016), Sindicatos y agricultores protestan contra el TTIP y el acuerdo con Canadá, διαθέσιμο στο url : http://www.efegro.com/noticia/ttip_ceta/, πρόσβαση στις : 5/2/2017.
10. EFEAGRO (2016), Agricultores y ecologistas contra el TTIP, διαθέσιμο στο url : <http://www.efegro.com/noticia/coag-2/>, πρόσβαση στις : 18/12/2016.
11. El Mar (2016), ¿En qué afecta el TTIP a los trabajadores?, διαθέσιμο στο url : <http://www.noalttip.org/en-que-afecta-el-ttip-a-los-trabajadores/>, πρόσβαση στις : 18/12/2016.
12. Faubert M. and Wood A. (2016), Regulatory harmonization in international trade: A categorical or conditional imperative?, διαθέσιμο στο url : <http://www.bilaterals.org/>, πρόσβαση στις : 3/1/2017.
13. Fernández M. (2016), The TTIP and the Privatization of Health, διαθέσιμο στο url: <http://www.noticiasdegipuzkoa.com/>, πρόσβαση στις : 6/1/2017.
14. Friends of the Earth (2017), Πόρισμα για TTIP και CETA: Όταν οι ισχυροί δουλεύουν για τις πολυεθνικές [Μέρος 1ο], διαθέσιμο στο url : <http://m.tvxs.gr/mo/>, πρόσβαση στις : 14/2/2017.
15. Friends of the Earth (2017), Πόρισμα για TTIP και CETA: Ενώνοντας τα κομμάτια του μωσαϊκού [Μέρος 2ο], διαθέσιμο στο url : <http://m.tvxs.gr/mo/>, πρόσβαση στις : 14/2/2017.
16. Friends of the Earth Europe (2016), TTIP trade deal poses serious threat to EU farming, διαθέσιμο στο url : <http://foeeurope.org/TTIP-trade-deal-poses-serious-threat-EU-farming>, πρόσβαση στις : 14/2/2017.
17. García J.G. (2016), TTIP y Salud, διαθέσιμο στο url : http://www.huffingtonpost.es/julio-gonzalez-garcia/ttip-y-salud_b_10392788.html, πρόσβαση στις : 12/12/2016.

18. Greenpeace Hungary, MTVSZ/Friends of the Earth Hungary and Protect the Future (2016), Green NGOs welcome the parliamentary resolution on the free trade agreements, διαθέσιμο στο url : <http://www.mtvsh.hu/english>, πρόσβαση στις : 29/12/2016.
19. Grossman E. (2016), How the TTIP could make ethical meat harder to find, διαθέσιμο στο url: <http://civileats.com/2016/07/12/how-the-ttip-could-make-ethical-meat-harder-to-find/>, πρόσβαση στις : 5/2/2017.
20. Guida V. (2016), Lawmakers pushing financial regs in TTIP, διαθέσιμο στο url: <http://www.politico.com/tipsheets/morning-trade/2016/04/lawmakers-pushing-financial-regs-in-ttip-tpp-caucus-unsure-on-deals-chances-ustr-scores-victory-on-chinese-export-subsidies-213783>, πρόσβαση στις : 29/12/2016.
21. Gutiérrez E.J.D. and Alvarez V. (2016), El asalto de las multinacionales al planeta, la democracia y los bienes communes, διαθέσιμο στο url: <http://www.nuevatribuna.es/articulo/economia/asalto-multinacionales-planeta-democracia-y-bienes-comunes/20161010171913132563.html>, πρόσβαση στις : 6/2/2017.
22. Heath R. (2016), EU and US trade sharp words on TTIP, διαθέσιμο στο url : <http://www.bilaterals.org/>, πρόσβαση στις : 9/1/2017.
23. Hilary J. (2016), TTIP will damage public health and climate, says official report, διαθέσιμο στο url: <http://www.waronwant.org/media/ttip-will-damage-public-health-and-climate-says-official-report>, πρόσβαση στις : 3/1/2017.
24. Hilary J. (2016), War on Want, διαθέσιμο στο url: <http://www.bilaterals.org/>, πρόσβαση στις : 14/2/2017.
25. Huffington Post (2016), TTIP: cooperación regulatoria, διαθέσιμο στο ur: <http://www.bilaterals.org/>, πρόσβαση στις : 29/12/2016.
26. Market-Inspector (2016), Would TTIP Be a Good Deal for European Citizens? This is what some experts think about TTIP, διαθέσιμο στο url: <http://www.market-inspector.co.uk/blog>, πρόσβαση στις : 9/2/ 2017.
27. Michalopoulos S. (2016), Greece to block TTIP unless geographical indications are protected, διαθέσιμο στο url: <http://www.euractiv.com/section/trade-society/news/greece-to-block-ttip-unless-geographical-indications-are-protected/>, πρόσβαση στις : 3/2/2017.
28. Miguel A.L.(2016), Bruselas maniobra para insuflar aire al TTIP tras el revés del 'Brexit', διαθέσιμο στο url: <http://www.publico.es/internacional/bruselas-maniobra-insuflar-aire-al.html>, πρόσβαση στις : 29/12/2016.
29. McKeon M. and Foundation B. (2016), Latest round of TTIP talks boost momentum, διαθέσιμο στο url: <http://www.euractiv.com/section/trade-society/opinion/latest-round-of-ttip-talks-a-momentum-boost/>, πρόσβαση στις : 25/1/2017.
30. Neslen A. (2016), New rules to regulate Europe's hormone-disrupting chemicals, διαθέσιμο στο url: <https://www.theguardian.com/environment/2016/jun/16/new-rules-to-regulate-europes-hormone-disrupting-chemicals>, 4/1/2017.
31. Office of the United States Trade Representative, Executive Office of President, Transatlantic Trade and Investment Partnership (T-TIP) / T-TIP Issue-by-Issue Information Center, διαθέσιμο στο url: <https://ustr.gov/trade-agreements/free-trade-agreements/transatlantic-trade-and-investment-partnership-t-tip/t-tip-9>, πρόσβαση στις : 6/12/2016.
32. Pastur M.J.V. (2016), Eurodiputados de izquierdas y ecologistas se unen contra el TTIP y el CETA, διαθέσιμο στο url: <https://actualidad.rt.com/actualidad/218079-eurodiputados-izquierdas-ecologistas-se-unen-contrat-tip-ceta>, πρόσβαση στις : 4/2/2017.
33. Pérez-Cejuela L.(2016), TTIP: la propuesta de la UE en energía plantea riesgos para su política climática, διαθέσιμο στο url: http://www.eldiario.es/economia/TTIP-propuesta-UE-politica-climatica_0_537196630.html, πρόσβαση στις : 3/1/2017.
34. Por Kaos en la Red (2016), Bruselas minusvalora las protestas populares y presume de 'mayoría silenciosa' a favor del TTIP y del CETA, διαθέσιμο στο url: <http://kaosenlared.net/bruselas-minusvalora-las-protestas-populares-y-presume-de-mayoria-silenciosa-a-favor-del-ttip-y-del-ceta/>, πρόσβαση στις : 7/12/2016.

35. Sandri P. M. (2016), El TTIP entra en vía muerta, διαθέσιμο στο url: <http://www.bilaterals.org/>, πρόσβαση στις : 14/2/2017.
36. S2B (2015), TTIP and Chemicals – Material, διαθέσιμο στο url: <http://www.s2bnet-work.org/tag/ttip/>, πρόσβαση στις : 28/1/2017.
37. S2B (2015), TTIP and digital rights – Material, διαθέσιμο στο url: <http://www.s2bnet-work.org/tag/ttip/>, πρόσβαση στις : 28/1/2017.
38. Sierra Club (2016), Is toxic trade in your backyard?, διαθέσιμο στο url: <https://www.sierraclub.org/trade/mapping-isds>, πρόσβαση στις : 10/2/2017.
39. Tele Sur (2016), US-EU trade will undermine 'tax justice,' says report, διαθέσιμο στο url: <http://www.telesurtv.net/english/news/USEU-Trade-Will-Undermine-Tax-Justice-Says-Report-20160213-0021.html>, πρόσβαση στις : 28/1/2017.
40. The Ecologist (2016), TTIP: The most dangerous weapon in the hands of the fossil fuel industry, διαθέσιμο στο url: <http://www.theecologist.org/>, πρόσβαση στις : 20/12/2016.
41. The WikiLeaks Channel (2015), The US strategy to create a new global legal and economic system: TPP, TTIP, TISA, διαθέσιμο στο url: <http://www.bilaterals.org/>, πρόσβαση στις : 30/1/2017.
42. Tickell O. (2016), New GMOs are 'not GM' - EU folds under US pressure, διαθέσιμο στο url: <http://www.theecologist.org/>, πρόσβαση στις : 26/12/2016.
43. Tierra (2016), Impactos del TTIP en el sector agroalimentario español, διαθέσιμο στο url: <http://www.nuevatribuna.es/articulo/sostenibilidad/impactos-ttip-sector-agroalimentario-espanhol/20161019151519132868.html>, πρόσβαση στις : 22/1/2017.
44. Volcovici V. (2016), Groups urge U.S. Congress to reject TPP over environmental concerns, διαθέσιμο στο url: <http://uk.reuters.com/article/us-usa-election-trade-climatechange-idUKKCN0YS144>, πρόσβαση στις : 19/12/2016.
45. WTO (2016), Members and Observers, διαθέσιμο στο url: <https://www.wto.org/>, πρόσβαση στις : 26/1/2017.
46. Καρύλλης Α. (2016), Ζ. Γκάμπριελ: Κατέρρευσε ντε φάκτο η ευρωπαϊκή εμπορική συμφωνία TTIP, διαθέσιμο στο url: <http://www.tovima.gr/>, πρόσβαση στις : 27/12/2016.
47. Κοτσακά Δ. (2014), Η Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου ΗΠΑ-ΕΕ (TTIP) δεν είναι εμπορική συμφωνία, διαθέσιμο στο url: <https://enthemata.wordpress.com/>, πρόσβαση στις : 7/2/2017.
48. Κοτσακά Δ. (2016), Η TTIP εντάσσεται στη νέα γενιά εμπορικών συμφωνιών, κι αυτό είναι που την καθιστά τόσο επικίνδυνη, διαθέσιμο στο url: <http://www.epikaira.gr/article/eseis-ti-kserete-gia-tin-ttir>, πρόσβαση στις : 4/2/2017.
49. Μπάλιας Γ. (2016), Οι μεγάλες εταιρείες υπεράνω όλων, διαθέσιμο στο url: <http://www.efsyn.gr/arthro/oi-megales-etairies-yperano-olon>, πρόσβαση στις : 30/1/2017.
50. Φύλοι Της Φύσης (2016), Το Ευρωκοινοβούλιο ψήφισε να μη εισαχθεί η CETA στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για νομικό έλεγχο | Πως ψήφισαν οι Έλληνες Ευρωβουλευτές την Τετάρτη 23 Νοεμβρίου 2016, διαθέσιμο στο url: <http://stop-ttip-ceta-greece.blogspot.gr/2016/11/ceta-23-2016.html>, πρόσβαση στις : 7/1/2017.